

RAMAYANA

KÜLTÜR KİTAPLIĞI 112

DOST

RAMAYANA

Türkçesi: ASUMAN BELEN ÖZCAN & HATİCE DERYA CAN

KUSURSUZ PRENS, ÖRNEK KRAL RAMA'NIN ÖYKÜSÜ, RAMAYANA... BİLGE VALMİKİ'NİN YEDİ BÖLÜM VE YİRMİ DÖRT BİN BEYİTTEN OLUŞAN ANLATISI...
VALMİKİ BİR GÜN ORMANDA BİR ÇİFT ÇULLUK GÖRÜR. ÇULLUKLAR ÇİMLERİN ÜZERİNDE ŞARKILAR SÖYLEYEREK OYNAMAKTADIRLAR. BU SIRADA KÖTÜ KALPLİ BİR AVCI ÇIKAGELİR, OKUYLA ERKEK ÇULLUĞU ÖLDÜRÜR. DİŞİ ÇULLUK EŞİNİN ÖLÜMÜNE ACIKLI BİR SESLE AĞIT YAKAR. BÜTÜN BU GÖRDÜKLERİ VALMİKİ'Yİ ACIYA BOĞAR VE AVCIYI BEYİTLERLE LANETLER. BUNUN ÜZERİNE TANRI BRAHMA GÖRÜNÜR VE VALMİKİ'YE RAMA'NIN YAŞAMINI BEYİTLERLE SÖYLEMESİNİ EMREDER. VALMİKİ BU EMRİ YERİNE GETİRİR. RAMAYANA BÖYLE BAŞLAR...

Kültür Kitaplığı: 112; Din-Mitoloji: 9

D

KÜLTÜR KİTAPLIĞI: 112

D

Asuman Belen Özcan

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi.

Hatice Derya Can

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Hindoloji Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi.

Anonim
Ramayana
ISBN 978-975-298-022-8 / Türkçesi: Asuman B. Özcan & Hatice D. Can
Ocak 2012, Ankara, 156 sayfa
Kültür Kitaplığı: 112; Din-Mitoloji: 9

Ramayana

DOST

ISBN 978-975-298-022-8

Ramayana

Türkçesi, Asuman Belen Özcan & Hatice Derya Can

Yayına hazırlayan, Asuman Belen Özcan

Teknik hazırlık, Mehmet Dirican

Baskı, Pelin Ofset Ltd. Şti.; İvedik Organize Sanayi Bölgesi,
Matbaacılar Sitesi 588. Sokak no: 28-30 Yenimahalle / Ankara
Tel: (0.312) 395 25 80-81 • Faks: (0.312) 395 25 84

Dost Kitabevi Yayınları
Paris Cad. No: 76/7, Kavaklıdere 06680 Ankara
Tel: (0.312) 435 93 70 • Faks: (0.312) 435 79 02
www.dostyayinevi.com • bilgi@dostyayinevi.com

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Hint mitolojisinin kökeni Veda dönemine (İÖ 1200) kadar uzanır. "Bilmek" anlamına gelen *vid* eyleminden türemiş olan *Veda* sözcüğü "bilgi, gerçek, kutsal bilgi" demektir.

Hinduların en eski kutsal kitapları *Vedalar* dört tanedir. Arilerin bilinen ilk yazılı metinleri Rgveda'dır ve bu, *Vedalar*'ın en önemlisidir. *Rgveda* on kitap ve bin yirmi sekiz ilahiden oluşur. İlahilerde doğal görüngülerin bizzat kendilerine tapınılır. Diğer *Vedalar Yacurveda* (kurban bilgisi koleksiyonu), *Samaveda* (melodi bilgisi koleksiyonu) ve *Atharvaveda*'dır (sihir bilgisi koleksiyonu). Vedik dönemin ikinci koleksiyonu *Brahmanalar*'dır. *Brahmana*'nın sözcük anlamı "din alimi açıklamaları"dır. *Brahmanalar* "kurban bilimine" bağlı metinler olarak da tanımlanabilir. Bu metinlerde en belirgin özellik, azizlerin hep ön planda tutulmalarıdır, öyle ki bazen tanrılara eşittirler.

Brahmanalar'dan sonra "orman metinleri" olarak adlandırılan *Aranyakalar* gelir. Bu öğretilerin konusuysa, kurban simgeciliği, mistisizm ve Brahman felsefesidir.

Vedik dönemin son kısmını *Upanişadlar* oluşturur. Upa+ni+sad eyleminden türetilen sözcük "bir kimsenin

dizinin dibine oturmak" anlamındadır; burada Gurunun öğrencisine verdiği eğitimden bahsedilir. Bilinen *Upanişad* sayısı on üçtür. Bunların ana öğretisi Atman (kişisel ruh) ile Brahman'ın (evrensel ruh) bir ve aynı şey olduğudur.

Epik dönemde varlığını gösteren Destanlar ve *Puranalar* karmaşık olan Hint mitolojisi için çok önemlidir. Hintlilerin hayatında önemli rol oynayan *Ramayana*, *Mahabharata* ve *Harivamşa* adlı destanlar halk tarafından sevilen kahramanlara aittir. Sanskrit diliyle ve epik vezinle yazılmışlardır. Destanların üçü de Vişnu dinine ve mitolojisine aittirler.

Maurya döneminde (İÖ 300-100) ortaya çıktıkları sanılan Hint halk destanlarının ne zaman yazıldıkları konusunda kesin bir bilgi yoktur. Destanlar yazıya geçirilmeden önce; saraylarda yaşayan şehzade ve prensleri överek sanatlarını ortaya koyan *suta* adı verilen ozanlar tarafından kurban ritleri sırasında ezbere okunurlardı. Dolayısıyla destanların birçok kısmının daha sonraki zamanlarda eklenmiş olduğu kanısı güçlüdür.

Destanların konuları Kuzey Hindistan'da geçer. "... Saray entrikaları ve iktidar mücadeleleri yapılır...Yazılış biçimleri Avrupa destanlarının yazılış biçimleriyle benzeşir. Bu benzerlik övgü yağdırma sahnelerinde ve savaşlarda yapılan atışmalarda göze çarpar..."[1] Destanlara konu olan merkezler birbirine oldukça yakındır. Örneğin *Ramayana*'nın merkezi Ayodhya, *Mahabharata* destanının merkezi Hastinapura ve *Harivamşa*'nın merkezi

1) Kaya, Korhan, "Hint Destanları Ramayana ve Mahabharata Üzerine", A.Ü, D.T.C.F Dergisi, sayı 1-2, Ankara, 1995, s. 465.

Mathura'dır. Bu üç büyük destandan en eskisi olarak kabul edilen *Ramayana* bilge Valmiki tarafından şiir şeklinde anlatılmış bir destandır. İÖ V. yüzyılda bir araya getirildiği tahmin edilen *Ramayana* bugünkü şeklini bir ya da iki yüzyıl sonra almıştır. Destanı ilk derleyen edebiyatçıların gerçek ile sahteyi birbirinden ayırmak için herhangi bir çaba göstermemeleri daha sonraları pekçok *Ramayana*'nın yazılmasını kolaylaştırmıştır. Bu yazılan destan taklitleri özgün *Ramayana*'nın çekirdeğini esas almış, destan yazarları kendi bölgesel coğrafi durumları, halkın yaşam tarzı, gelenek ve görenekleri doğrultusunda destanı değişik şekilde yorumlamışlardır. "Örneğin, Assam Edebiyatı yazarlarından Krttivasa, Rama'yı doğduğu zaman dört elli olarak tanımlar."[2]

Vişnu dinine ait *Ramayana* diğer dinlere mensup yazarların da dikkatini çekmiş ve kendi inançlarına göre destanı yazmışlardır. Örneğin "İS I. yüzyılın ikinci yarısında Cainist keşiş Vimala Suri tarafından kaleme alınmış olan *Paumaçariya* "*Padmaçarita*" adlı eserde Rama efsanesi, Cainist inanç ve felsefe görüşüne göre yeniden yazılmıştır."[3]

Eski Hint geleneği *Ramayana*'yı ilk şiir yani "adi kavya", yazar Valmiki'yi de ilk şair yani "adi kavi" olarak kabul eder. *Ramayana*'yı yazıya geçiren Valmiki *Ramayana*'nın birinci ve yedinci bölümlerinde bir aziz olarak karşımıza çıkar. Ancak bunu destana kendisinin mi yoksa bir baş-

2) Raghavan, V.,*The Ramayana Tradition In Asia*, Madras, 1980, s. 586.

3) Winternitz, M.A., A *History of Indian Literature*, Calcutta, 1935, s. 513-514.

kasının mı dahil ettiği konusu açık değildir. Çünkü birinci bölüm ve yedinci bölüm destana sonradan eklenen bölümlerdir. Dolayısıyla başkasının Valmiki'yi destana dahil etmiş olma olasılığı fazladır diyebiliriz. Hintlilere göre *Ramayana* aziz Narada tarafından ana hatlarıyla Valmiki'ye anlatılmış, Valmiki de bunu destanlaştırmıştır. Hatta Koşala bölgesinde Valmiki'nin yaşadığı kabul edilse de bunu doğrulayan hiçbir kanıt yoktur. Hint halkını edebi yönden etkilediği kadar ahlaki ve dini yönden de etkileyen *Ramayana* Hintliler için ansiklopedik bir değer taşır. Destan kahramanının gösterdiği kahramanlık halk nezdinde ulusal değerlerle yüklüdür. Öyle ki günümüzde bile *Ramayana*'yı, ozanlar "Dussehra Festivali" adı altında Rama'nın Ravana'ya karşı kazanmış olduğu zaferi anlatan oyunlarla sergilerler.

Ramayana yedi bölüm ve yirmi dört bin *şloka*'dan (beyit) oluşur. Destan *atha valmikiyaramayanam pararabhyate* (Valmiki'nin *Ramayana*'sı böyle anlatılır) cümlesi ile başlar. Yedi bölümden oluşan destanın her bölümüne *kanda* adı verilir. Kandaların içinde yer alan başlıklara ise *sarga* denir. *Ramayana*'nın bölümleri şunlardır:

1. Bölüm (Bala Kanda-Çocukluk Bölümü)	77 sarga
2. Bölüm (Ayodhya Kanda-Ayodhya Şehri Bölümü)	19 sarga
3. Bölüm (Aranya Kanda-Orman Bölümü)	75 sarga
4. Bölüm (Kişkindha Kanda-Kişkindha Bölümü)	67 sarga
5. Bölüm (Sundara Kanda- Güzel Bölüm)	68 sarga
6. Bölüm (Yuddha Kanda-Savaş Bölümü)	130 sarga
7. Bölüm (Uttara Kanda-Son Bölüm)	111 sarga

Mahabharata destanı ise on sekiz kitap ve yüz bin beyitten meydana gelmiştir. Amca çocukları Pandular ve

Kurular arasındaki büyük savaşı konu alır. *Harivamşa* destanı *Purana* olarak da kabul edilmektedir. Sözcük anlamı "Hari'nin Soyu"dur. Konusu tanrı Vişnu'nun bedenlenmesi olan Krişna'nın yaşamı ve maceralarıdır.

Ramayana'nın birinci ve yedinci bölümlerinin, biraz önce değindiğimiz gibi, destana sonradan eklendiği kanısı çok yaygındır. Bu konuda Winternitz "yedinci bölümün esere sonradan eklendiğini bununla beraber birinci bölümün de tamamen Valmiki'nin orjinal çalışması olmadığını, birinci ve yedinci bölümlerdeki bazı olayların ikinci ve altıncı bölümlerdeki olaylarla çelişmekte"[4] olduğunu söylemiştir. Örneğin Rama'nın kral Canaka'nın Şiva yayını kırarak, Canaka'nın kızı Sita ile evlenmeye hak kazanıp, düğün törenleri yapılırken Rama'nın kardeşleri, Lakşmana kral Canaka'nın diğer kızı Urmila'yla, Bharata yeğeni Mandavi'yle Şatrughna da Srutakirtti'yle evlenir (*Ramayana* I, 73). Oysa özgün kabul edilen III. bölümde Rama sürgün hayatları sırasında karşılaştıkları rakşasa kralı Ravana'nın kızkardeşi Şurpanaka'yla gönül eğlendirmesi için onu henüz evlenmemiş olan kardeşi Lakşmana'ya göndermiştir.

Ramayana'nın ortaya çıktığı ilk zamanlarda belirli bir şekli yoktu. *Ramayana*'nın çağı tartışmaları bir sonuca ulaşamadığı için destanın eskiliği konusu gün ışığına çıkmamıştır. Ancak şu söylenebilir ki ne *Ramayana* ne de *Mahabharata* Vedik dönem içinde yer alırlar. Bu iki destanın yaşıyla ilgili bilinen şey, *Ramayana*'nın orijinal baskısının *Mahabharata* destanının aslı meydana getirilmiş olduğu

4) A.g.e., s. 495-496.

zaman bitmiş olduğudur. *Mahabharata* destanının *ramopakhyana* bölümünde (Mhb. III, 273,290) *Ramayana*'nın kısa bir özeti bulunmaktadır. Bu bölüm, karısı kaçırılan Yudişthira'yı teselli etmek için anlatılmıştır. *Mahabharata* destanının kahramanı Arcuna da, tıpkı Rama gibi, ormana sürgüne gider. Her iki destanın kahramanı da verdikleri sözlere bağlıdırlar ve kutsal silahlarını tanrılardan almışlardır. Destanların birbirini etkilediği düşüncesi yaygın olmakla birlikte hangisinin daha eski olduğu konusu bir takım varsayımlara dayanır. "Hindular tanrı Vişnu'nun Rama olarak bedenlenmesi Krişna olarak bedenlenmesinden daha önce olduğu için *Ramayana*'nın *Mahabharata*'dan daha eski olduğunu düşünürler. Jacobi, A.W.V Schlegerl, M. Williams, J.Jolly gibi bilim adamları da bu görüşe katılırlar. Ancak Rama destana sonradan eklenen bölümlerde sadece tanrı Vişnu olarak kabul edilir. Dolayısıyla bu iddia pek gerçekçi değildir."[5] İki destandan hangisinin daha eski olduğu hakkındaki tartışmalar kesin bir sonuca bağlanmamış olsa da, gerçek olan bir şey vardır: Günümüz Hindistan'ında Hindular *Ramayana*'nın daha eski olduğuna inanırlar.

Ramayana, bu "gerçekten de kusursuz prens, örnek kral olan Rama'nın öyküsü"[6], adından da anlaşılacağı üzere Rama'nın yaşamındaki her ayrıntının kaydedildiği bir destandır. Rama'nın doğumu, gençliği, eğitimi, evliliği, or-

5) *A.g.e.*, s. 505.

6) Bonnefoy, Yves, *Mitolojiler Sözlüğü, Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü*, Türkçe baskıyı yayına hazırlayan: Levent Yılmaz, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2000, s. 936.

mana sürgüne gidişi, karısının Ravana adındaki bir rakşasa kralı tarafından kaçırılışı, maymunlarla dost oluşu, azizlerle ilişkisi destanın konularını oluşturur.

Valmiki bir gün ormanda bir çift çulluk görür. Çulluklar çimlerin üzerinde şarkılar söyleyerek oynamaktadırlar. Bu sırada kötü kalpli bir avcı çıkagelir, okuyla erkek çulluğu öldürür. Dişi çulluk eşinin ölümüne acıklı bir sesle ağıt yakar. Bütün bu gördükleri Valmiki'yi acıya boğar ve avcıyı beyitlerle lanetler. Bunun üzerine tanrı Brahma görünür ve Valmiki'ye Rama'nın yaşamını beyitlerle söylemesini emreder. Valmiki bu emri yerine getirir. Böylece *Ramayana* başlamış olur.

Destanın ana karakterlerinden Rama güç ve erdemi, karısı Sita sadakatı, Lakşmana kardeş bağlılığını, Ravana kötülüğü simgeler. Entrikalarla dolu bir saray yaşamında kral ve yakınlarının karşılaştıkları olaylar ve birbirleriyle ilişkilerinin anlatıldığı destandaki hemen her karakter Hintlilerin yaşamında bazı değerleri ifade eder.

Destan döneminden sonra kökü Veda edebiyatına kadar giden *Puranalar* gelir. *Vişnu* ve *Şiva* inançlarını destekleyen ve yayan *Puranalar*'ın nasıl ve ne zaman ortaya çıktıkları bilinmemektedir. *Puranalar*, "puranam akhyanam" yani eski öykülerdir. Eski devirlere ait efsane ve öykülerin anlatıldığı *Puranalar*'da beş özellik vardır: *Sarga* (Yaradılış), *Pratisarga* (Yeniden Yaradılış), *Vamşa* (Tanrıların ve Rişilerin Soy Kütükleri), *Manvantarani* (Manu Devirleri), *Vamşanuçarita* (Hanedanların Tarihleri).

Bu beş konudan en az birkaçı *Puranalar*'ın içeriğini oluşturur. Bilinen on sekiz *Purana* vardır. Bunlardan en tanınmışları Vişnu, Bhagavata, Şiva, Brahma, Markande-

ya Puranalardır. Bunlardan hiçbiri sıralamada ilk veya son sıraya konulamaz; biri yazıldığında diğeri zaten vardır.

Vişnu dini ve inancını yayan *Vişnu Purana* adlı eserin dördüncü kitabının dördüncü bölümünde Rama'nın doğuş öyküsü anlatılır. Somadeva'nın İÖ 1070 yılında yazdığı *Kathasaritsagara* (Masal Irmakları Okyanusu) adlı eserinin dördüncü kitabında da Sita'nın kaçırılışından bahsedilir. "Destanın kadın kişilerinden Sita bugün de Hindistan'da tapınılan bir tarım tanrıçasıdır. Topraktan doğmuştur ve tekrar toprak ana tarafından kabul edilmiştir. *Rgveda*'da (IV, 57:6) ondan bahsedildiğine göre, bu inancın oldukça eski olduğuna ve Vedik çağa kadar uzandığına inanabiliriz."[7] En önemli Hint şairi Kalidasa da *Ramayana*'dan etkilenmiş, yazdığı *Raghuvamşa* (Raghu Soyu) adlı on dokuz bölümlük eserinde İkşvaku Hanedanlığının tarihini anlatmıştır. Kalidasa'dan sonra Tulsi Das bu büyük destanın etkisiyle *Ram Çarit Manas* adlı yapıtı ortaya koymuştur.

Hint Mitolojisinde çok önemli bir yere sahip olan destanlar; başlangıçtan bu yana Hint kültürünü derinden etkilemiş çok önemli yapıtlardır. *Ramayana* Hintlilerin yaşam felsefelerini etkilemiş, değiştirmiş hatta yeniden oluşturmuştur diyebiliriz.

A. B. Özcan / H. D. Can

7) Kaya, Korhan, *Hint Destanları Ramayana ve Mahabharata Üzerine*, A.Ü., D.T.C.F. Dergisi, Sayı 1-2, Ankara 1995, s. 469.

I. Bölüm

BALA KANDA

Rama'nın Doğumu ve Gençliği

Aziz Valmiki ve büyük aziz Narada karşılıklı oturmuş konuşuyorlardı. Valmiki, aziz Narada'ya: "Bu dünyada erdemlerle dolu, yiğit, dürüst, ahlak sahibi, doğru sözlü, tüm varlıklara iyilik eden, gerçekten dürüst ruhla hayata kendini adamış, kindarlığı yenmiş, tüm kıskançlıklardan arınmış, öfkelendiği zaman hem tanrıların hem de insanların kendisinden korktuğu bir insan var mıdır acaba?" diye sordu. Büyük aziz Narada: "Valmiki! Anlatacaklarımı dikkatlice dinle. Sorularının cevabını orada bulacaksın", dedi ve başladı anlatmaya.

Bir zamanlar, Treta devrinde, Saryu nehrinin kenarındaki Koşala ülkesinde, İkşvaku soyundan gelen güçlü kral Daşaratha hüküm sürmekteydi. Koşala'nın başkenti Ayodhya'ydı ve bu şehir yaklaşık altmış kilometre uzunluğunda, on beş kilometre genişliğinde çok güzel bir şehirdi. Şehrin dört tarafı yüksek ve geniş surlarla çevrilmiş, dışına

ise derin bir hendek kazılmıştı. Surların üzerinde yüzlerce nöbetçi, binlerce asker devriye gezer, yiğit savaşçılar şehri korumak için her an nöbet tutarlardı.

Kralın sarayı şehrin tam ortasındaydı. Saraydan çıkıp surlara varan yolların hepsi de eşit uzunluktaydı. Şehirde çiçeklerle bezenmiş muhteşem bahçeler, göller ve büyük saraylar vardı. Şehrin yolları geniş ve çok temizdi. Görkemli saraylarda bilge kişiler, kahramanlar, sanatçılar ve tüccarlar yaşarlardı. Bu kişiler saraylarının bir köşesine şans tanrıçası Lakşmi'nin tapınağını yaptırmışlardı. Şehrin insanları sağlıklı ve ahlaklı kimselerdi. Bu diyarın insanları huzur ve gönenç içindeydiler; birlik ve beraberlik içinde, kardeşçe yaşayıp gidiyorlardı.

Ülkenin kralı Daşaratha krallığının zevk ve sefasını yıllarca sürmüştü; zenginlik, itibar, şan, şöhret içinde yaşamaktaydı. Uzun lafın kısası her şeye sahipti. Sahipti sahip olmasına ama, mutlu değildi, zira üç kraliçesi olmasına rağmen tahtını bırakabileceği bir veliahtı yoktu. Bu yüzden yaşam ona boş gelmekteydi. Kraliçeler, Kausalya, Sumitra ve Kaikeyi de mutsuzdu.

Daşaratha en sonunda danışman ve azizlerini huzura çağırıp bu konuyu açmış, onlar da aşvamedha töreni[8] yapılmasını, usulünce at kurban edilmesini tavsiye etmişlerdi. Krallık danışmanlarının lideri Sumantra şöyle dedi: "Yaptığı törenler sayesinde çocuksuzlara evlat veren, keramet sahibi bir aziz var: Rişyaşringa. Emriniz olursa o yönetsin töreni". Bu öneriyi huzurda bulunan diğer danışman ve azizler de onayladılar ve hemen tören hazırlıklarına

8) At kurban edilen tören.

başlandı. Kral Daşaratha, büyük aziz Rişyaşringa'yı çağırmaya bizzat kendisi gitti. Saryu nehrinin kenarında yapılacak törene pekçok kral, danışman, azizin yanı sıra Mithila kralı Canaka da katılacaktı. Ayrıca pekçok Brahman da törende hazır bulunacaktı.

Büyük aziz Rişyaşringa, kurban törenine hemen başladı. Adetlere göre, kurban edilecek at safkan olmalı, bir yıl süreyle özgür bırakılmalıydı. İşte böyle safkan bir at seyisler nezaretinde getirildi. Ana kraliçe Kausalya, atın alnına dokunup kurbanı kutsadı. Ardından Veda ve Mantraların ilahileri tören yerinde yükselmeye başladı. Ateşe adaklar sunuldu. Kral Daşaratha son adağı ateşe atınca, ateş tanrısı Agni karşılarında belirdi; elindeki altın kasede tılsımlı bir içki vardı.

Büyük aziz Rişyaşringa, Agni'den içki kasesini aldı, kral Daşaratha'ya uzattı ve şöyle dedi: "Bu içki oğul veren içkidir, bunu kraliçeleriniz arasında pay edin, hepsi içsin". Kral, kraliçelerden, Kausalya, Sumitra ve Kaikeyi'den, içkiyi tatmalarını istedi. Tılsımlı içki kadehini alnına doğru kaldırdı ve ana kraliçe Kausalya'ya uzattı: "Bunu aranızda pay edin", dedi. Kausalya içkinin yarısını içti; kalan yarısını Sumitra'ya verdi. Sumitra da kendisine düşen kısmı içtikten sonra kalanını Kaikeyi'ye verdi. İşte böylece büyük aziz Rişyaşringa'nın söylediği gibi, tılsımlı içki kraliçeler arasında pay edilmiş, üç kraliçe içkiyi bölüşmüştü.

Gel zaman git zaman, yeni yılın başlangıcında, Çaitra ayının parlak yarısının dokuzuncu gününde kral Daşaratha'nın üç karısı ona dört çocuk doğurdu. Çaitra ayının on birinci gününde de, kral oğullarına isim töreni yaptırdı. Aziz Vasiştha, ana kraliçe Kausalya'nın, bede-

Rama.

ninde Vişnu'nun ruhunu taşıyan güçlü kollu, pembe gözlü ve kızıl dudaklı oğluna Rama; ortanca kraliçe Sumitra'nın ikiz oğullarına Lakşmana ve Şatrughna; Kaikeyi'nin oğluna da Bharata adını koydu.

Kral bu doğumları görkemli şenliklerle kutladı. Brahmanlara ziyafet verdi, halka değerli mücevherler dağıttı. Kraliyet sarayında günlerce ilahiler okundu. Tanrılar çiçeklerden yağmur yağdırdılar. Peri kızları Apsaraslar dans ettiler. Bu çocuklar hem kralı, hem kraliçeleri, hem de Koşala halkını çok mutlu etmişti.

Prenslerin dördü de çok güzeldi, ama bunların en parlağı, en büyüğü Rama'ydı. Kısa sürede babasının gözdesi haline gelmişti. Öyleydi, ama kardeşler birbirlerine derinden bağlıydılar. Lakşmana daha çok Rama'yla, Şatrughna da Bharata'yla zaman geçirdi. Mutlu bir çocukluk dönemi geçirdiler hep birlikte.

Derken prensler serpilip geliştiler. Zamanı geldiğinde kral Daşaratha Rama'yı, Veda, Şastra ve siyaset konularında yetişsin diye saygın hocaların yanına gönderdi. Rama kısa zamanda bütün bu bilimleri öğrendi. Bu arada okçulukta da hüner sahibi olmuştu. Rama çok cesurdu; dindar, saygılı, bilgiliydi, ama oldukça da mütevazıydı. Kral ile kraliçeler bu nitelikleri gördükçe, onun boyuna posuna, görünüşüne baktıkça mutlu olmaktaydılar.

Nihayet prensler büyüyüp gelişmiş, yiğit birer genç olmuşlardı. Kral onların artık evlenme vaktinin geldiğini düşündü ve konuyu danışmanlarla azizlere açtı. İşte tam bu sırada, onlar henüz konuyu görüşmeye başlamamışlardı ki, aziz Vişvamitra'nın teşrif ettiği bildirildi. Kral Daşaratha onu karşılamak üzere sarayın kapısına kadar gitti. Göğsü-

nün üstünde ellerini birbirine kavuşturan Daşaratha azizi saygıyla selamladı ve şöyle dedi: "Ey Saygıdeğer Efendimiz! Gelişinizle şehrimizi ve bizi çok onurlandırdınız. Sizin için yapabileceğimiz ne varsa emrediniz yapalım". Vişvamitra : "Ey Kral! Buraya kahraman oğlunuz Rama'nın yardımını istemeye geldik. Mariça ve Subahu adında iki rakşasa yönettiğim kurban törenine engel oluyor. Töreni koruması için Rama'ya ihtiyacımız var, onun hemen bugün benimle gelmesine izin veriniz. Korkmayın bu Rama'nın iyiliği içindir", dedi.

Bunları duyan kral korkuya kapılarak aziz Vişvamitra'ya "Saygıdeğer Aziz! Neler söylüyorsunuz? Bu rakşasaları şimdiye kadar ne tanrılar ne de kötü ruhlardan biri yenebilmiştir. Onlarla savaşmak kolay değildir. Benim Rama'm henüz çok genç. Bizzat ben ordumla gelip kurban töreninizi tamamlamanıza yardım ederim. Biricik oğlum Rama'yı bana bağışlayınız. Beni bu ihtiyarlık günlerimde oğlumdan ayırarak kederlere boğmayın", diye yalvararak aziz Vişvamitra'nın ayaklarına kapandı.

Vişvamitra öfkeyle: "Kral! Daha önce isteklerimi yerine getireceğine dair söz verdiğiniz halde, şimdi sözünüzü neden tutmuyorsunuz? İkşvaku soyundan gelen birine yakışır mı bu?" diye çıkışınca baş aziz Vasiştha kralı sakinleştirdi: "Verdiğiniz sözden dönmemelisiniz. Halk sizi sözünün eri diye bilir. Aziz Vişvamitra Rama'yı kendi canı gibi koruyacaktır, tıpkı ateşin tanrısal nektarı koruduğu gibi. Yüce Vişvamitra sayısız gizli bilimlerin öğreticisi ve hayatın sırrına ulaşmış bir çilecidir. Rama'nın onunla gitmesine gönül rahatlığıyla izin verebilirsiniz. Aziz Vişvamitra rakşasaları kendi de yok edebilir, ama o Rama'nın

iyiliği için kendisiyle gitmesini istiyor. Korkmayın Rama'ya hiç kimse zarar veremez", dedi. Vasiştha'nın sözlerinden derin bir şekilde etkilenen kral Daşaratha, Rama'nın aziz Vişvamitra'yla gitmesine razı oldu. Lakşmana da ağabeyisiyle beraber kötü ruhları öldürmeye gidecekti. Kraliçe Kausalya ve kral, Rama ve Lakşmana için uğurlama törenleri düzenlediler. Aziz Vasiştha da kutsal metinlerden ilahiler okudu. Yaylarını, oklarını, kılıçlarını kuşanan iki kardeş aziz Vişvamitra'nın peşine düşüp yola koyuldular. Ayodhya'dan yaklaşık üç kilometre sonra Saryu nehrinin kenarına vardılar. Vişvamitra yumuşak bir sesle Rama'ya: "Rama, oğlum! Nehrin suyuyla temizlenip bedenini arındır. Daha fazla kaybedecek vaktimiz yok. Sana Mantraların sırlarını öğreteceğim. Bu uzun, yorucu ve çetin yolculuk boyunca Mantralar bütün zorlukların üstesinden gelmeni sağlayacak, asla açlık ve susuzluk çekmeyeceksin." Yiğit Rama Mantralardaki adakları yerine getirdi ve sonbahar güneşi gibi parladı. Rama, gece olduğunda bir çömezin yapması gereken her şeyi Vişvamitra'nın nezaretinde yerine getirdi. Geceyi Vişvamitra Saryu nehrinin kenarında, Rama ile Lakşmana ise otların üstünde geçirdiler.

Ertesi gün Saryu kıyısında yollarına devam ettiler. Üç yönde hızla akan Saryu ve Ganj'ın birleştiği yerde azizlerin ve çilecilerin inziva yerlerini gördüler. Bu inziva yerlerinin kimlere ait olduğunu öğrenmek istediler. Aziz Vişvamitra gülümseyerek şunları söyledi: "Dinleyin. Bu gördüğünüz yerler halkın Kama diye bildiği aşk tanrısının soyuna aittir. Tanrı Şiva meditasyonuna ara verdikten sonra tam tanrılarla birlikte olmaya gidecekken aptal Kama aklını karıştırma cüretini göstermiş. Bunun üzerine fırtına tanrısı

Rudra hiddetli gözlerini Kama'ya dikerek ve onu küle dönüştürmüş. Bundan sonra Kama bedensiz anlamına gelen Ananga adıyla anılmış. Geceyi Saryu ve Ganj'ın birleştiği işte bu yerde geçireceğiz".

Ertesi gün sabah erkenden duasını bitiren Vişvamitra Ganj'ın kıyısına indi. Çileciler güzel bir sal getirdiler. "Prensler bu salla Ganj'ı geçsinler", dediler. Aziz Vişvamitra, Rama ve Lakşmana sala binerek okyanusa doğru hızla akan Ganj'ı geçmeye başladılar. Uzun bir yolculuktan sonra korkunç bir ormana vardılar. Orman binbir çeşit böceğin, kurdun kuşun, yırtıcı hayvanın ürkütücü sesleriyle inliyordu. Ortalıkta dev cüsseli filler, aslanlar, kaplanlar, yaban domuzları dolaşıyordu. Rama ve Lakşmana ormanın niye bu halde olduğunu sordular. Yüce Vişvamitra şöyle söyledi: "Sevgili oğullarım! Buradan dört fersah uzakta Taraka adında büyük bir ağzı, güçlü kolları olan kötü bir ruh yaşar. O çok korkunçtur. Oğlu Mariça'yla birlikte buradaki köyleri yerle bir etti. Gördüğünüz bu korkunç orman işte onların eseridir. Taraka'yı şimdiye kadar hiç kimse yok edemedi, onu ancak sen yok edebilirsin. Senin gücüne inanıyorum. Sakın kadın olduğu için ona acıma!".

Bunları duyan Rama: "Yüce aziz Vişvamitra! Babam sizin bütün emirlerinize itaat etmemi istemişti. İşte o an geldi. Taraka'yı öldürüp insanları onun zulmünden kurtaracağım", dedi, yayını kurdu ve ipi bıraktı. Yayın çıkardığı ses etrafı inletti. Bu sesi duyan rakşasi Taraka bir an ürktü; öfkeyle sese doğru yöneldi. Rama'nın üzerine tozdan bir bulut serpti, taştan yağmur yağdırdı, ancak Rama bunlardan kurtulmayı başardı. Rama oku bu sefer Taraka'ya fırlattı. Yaralanan Taraka uzun tırnaklarını çıkarıp Rama'ya

saldırdı. Ama Rama onun bu hamlesini de savuşturmuştu. Bunun üzerine Taraka görünmez oldu, yeniden taş yağdırmaya, tozdan bulut serpmeye başladı. Rama oklarını ona doğru fırlatıyor, Taraka bunları savuşturmakta zorlanıyordu. Nihayet uzun bir mücadeleden sonra Rama okunu Taraka'nın kalbinin tam ortasına sapladı. Taraka sendeledi, korkunç bir ses çıkararak yere yığıldı. Aziz Vişvamitra, Rama'nın bu zaferini onu kucaklayarak kutladı. Rama'nın bu kahramanlığı karşısında, aziz Vişvamitra birçok tanrısal silahı Rama'ya teslim etti.

Rama ve Lakşmana, aziz Vişvamitra'nın isteğiyle inziva yerine doğru yola koyuldular. Yüce Vişvamitra'nın inziva yerindeki çileciler onları büyük bir sevinçle karşıladılar. Bir süre dinlenen Vişvamitra aynı gün kurban törenine başladı. Tören beş gün boyunca aralıksız devam etti. Altıncı gün korkunç bir gök gürlemesi oldu. Siyah buluta benzer iki rakşasa çıkageldi. Bunlardan biri Taraka'nın korkunç oğlu Mariça, diğeri de Mariça'nın arkadaşı Subahu'ydu. Bu rakşasalar arkalarına çok büyük bir ordu alarak tören yerine gelmişlerdi. Mariça ile Subahu kurban törenin yapıldığı yere kan yağdırmaya başladılar. Bunun üzerine Rama, Mariça'nın üstüne fırtına silahı Manavastra'yla saldırdı. Mariça fırtınayla sürüklenip uzak bir okyanusun kenarına düştü. Kendine gelir gelmez güneye doğru kaçmaya başladı. Sıra Subahu'ya gelmişti. Rama Subahu'yu ateş silahı Agneyastra'yla öldürdü. Geri kalan rakşasa ordusunu da rüzgar silahı Vayavastra'yla yok etti. Böylece aziz Vişvamitra kurban törenini tamamlayabildi. Herkes Rama'ya methiyeler düzmeye başladı.

Rama, azizin ayaklarına kapandı ve ellerini birleştirerek "şimdiki emriniz nedir?" diye sordu. Aziz Vişvamitra

büyük bir sevgiyle: "Oğlum! Mithila kralı Canaka'yı bilirsin. O çok büyük bir kurban töreni yaptırıyor, bizim de oraya gitmemiz gerekir. Seninle birlikte Lakşmana'nın da bizimle gelmesini istiyorum. Çünkü kral Canaka bugüne kadar kimsenin yerinden bile oynatamadığı muhteşem bir yaya sahip. O yayı mutlaka görmeni istiyorum."

Mithila'ya Yolculuk

Rama, Lakşmana, aziz Vişvamitra pekçok çileciyle birlikte Mithila'ya doğru yola çıktılar. Yol boyunca aziz Vişvamitra türlü türlü efsaneler anlattı. Sona nehrini geçerek güzel ormanın başladığı bir bölgeye vardılar. Rama bu bölge ile ilgili bilgi almak için azize sorular soruyor, Vişvamitra da anlatıyordu: "Burası bir zamanlar benim diyarımdı; buranın kralı bendim", diye başladı ve Ganj'ın kaynağını nereden aldığını, Parvati ile Sivamikartika'nın nasıl doğduklarını bir bir anlattı: "Sevgili oğullarım! Tepelerle dağların şahı Himalayalar'dır. Himalaya ile Mena'nın iki güzel kızı varmış: Ganj ile Uma. Bir zamanlar bir araya gelen tanrılar Himalaya'dan Ganj'ın üç yönde akmasını istemişler. Bunun üzerine üç dünyanın gönenci uğruna Himalaya, kızı Ganj'a isteğini bildirmiş. İstemiş ki üç yöne doğru ayrı ayrı aksın, üç diyarı gönendirsin, yoluna çıkan bütün varlıkları kutsasın. Daha sonra tanrılar Ganj'ın peşine takılmışlar. Diğer kız katı bir çileci yaşamı sürdürmek için yemin etmiş. Himalaya kızı Uma'yı Rudra ile evlendirmiş. İşte o gün bugündür, cümle halklar Himalaya'nın kızlarına tapar olmuşlar." Rama ile Lakşmana Vişvamitra'nın anlat-

tıklarını can kulağıyla dinliyorlardı. Yüce aziz şöyle devam etti: "Vaktiyle mavi boyunlu tanrı Mahadeva bir eş almış ve kendini aşk oyunlarına kaptırmış. Fakat yüzlerce tanrı yılı geçmesine rağmen bir oğlu olmamış. Tanrılar endişelenmeye başlamışlar, Mahadeva için dua etmişler. Rudra tanrısal enerjisini toplamış, döl tutması için tohumunu toprağa saçmış. Toprak bu tanrısal enerjiyle dolmuş taşmış. Ateş ve Rüzgar toprağın içine girmiş. Gel zaman git zaman, parlak kamışlardan bir orman yetişmiş, ardından da beyaz bir tepe oluşmuş. Bu parlak kamış ormanındaki ateşten kahraman Kartikeya türemiş. Öte yandan Uma da Rudra ile olan evliliğinden bir oğul sahibi olamadığı için tanrıları lanetleyip duruyormuş. Ancak Uma'nın sitemleri hiçbir işe yaramıyormuş. İşte tam bu sırada kutsal Ganj'ın bir kolu olan Mandakini nehri içinde Ateş'ten bir oğul doğmuş. Büyük kız kardeş Ganj, bu oğlanı kendi kız kardeşi Uma'nın oğlu olarak kabul etmiş. Bu oğlanı Uma da alıp kabul etmiş, onu kendi oğlu bilmiş. İşte böyle olmuş. Bir de Mandakini nehri hikâyesi var. Tanrılar yaratıkların efendisi Paşupati'den, güzel bir kadın şeklinde görünen Mandakini nehrinin rahmine tanrısal enerjiyi taşımasını istemişler. Bu tanrısal enerjiden çok etkilenen Ganj, ateş tanrısının sözleri üzerine, tanrısal enerjiyi Himalaya yakınlarına taşımış. Bu enerji erimiş altın gibi parlamış. Böylece yakınındaki her şey altın ve gümüşe, uzaktaki her şey de demir ve bakıra dönüşmüş. Geriye kalanlarsa çinko olmuş. İşte madenler böyle oluşmuş".

Vişvamitra konuştukça konuşuyor, yol boyu Rama ile Lakşmana'nın sorularını cevaplıyor, onlara hikâyeler, destanlar anlatıyordu. Nihayet Mithila yakınlarına vardı-

lar. Burada ıssız görünen bir inziva yeri gördüler. Rama, burayı merak etti. Vişvamitra: "Bir zamanlar burası aziz Gautama'nın inziva yeriydi. Güzeller güzeli karısı Ahalya ile birlikte burada yaşayıp gidiyorlardı. Günlerden bir gün çok üzücü bir olay oldu. Bir gece, sabaha karşı, Gautama Ganj'da yıkanmaya gitmişti; bu arada aziz kılığına girmiş tanrı İndra çıkageldi ve Ahalya'ya yaklaşıp, 'Ey büyüleyici dilber! Aşk ne zaman bilir ne mekân; ne yaş bilir ne baş. Gel halvet olalım, şuracıkta hoş tutalım birbirimizi' dedi. Ahalya çileci kılığında gelenin İndra olduğunu biliyordu. Dayanamayıp İndra'nın teklifini kabul etti. Sonra da şöyle dedi: 'Arzularım tatmin oldu. Al götür beni şimdi, uzaklara kaçalım. Kendini ve beni Gautama'nın hiddetinden koru.' Bunun üzerine İndra: 'Beni mutlu ettin. Ben şimdi evime dönmeliyim' diyerek çileci Gautama'nın gadrinden korktu ve kulübeyi hızla terkediyordu ki Gautama çıkageldi. İndra'yı görünce öfkelendi: 'Demek benim kılığıma girip karımla gönül eğlendirirsin. Lanetim üzerine olsun, bundan böyle kimse bilemesin, erkek misin yoksa kadın mı, cinsiyetin hiç olmasın hatta, saklı kalsın el gözünden, kendi gözünden bile' deyip beddualar yağdırdı. Sonra Ahalya'ya döndü ve ona da şunu dedi: 'Artık hep bu kulübede yaşayacak, görünmez bir can olacaksın. Yatağın kül olacak, içtiğin de yediğin de hava olacak, pişmanlıktan kuruyup kalacaksın. İşte böylece binlerce yıl yaşayacaksın. Eğer ki bir gün kral Daşaratha'nın oğlu Rama bu ormana gelirse ve sen de ona cömertce hizmet edersen, işte ancak o zaman bu lanetten kurtulacaksın. Ancak o zaman eski şekline kavuşacak ve benimle yeniden birleşeceksin' dedi. İşte bunları söyledi Gautama ve o saat kulübeyi terk etti,

ibadet etmek üzere Himalayalara doğru yola koyuldu. O zamandan sonra İndra uzunca bir süre lanetli kaldı. Ama uğraşa didine, en sonunda, tanrıların yardımıyla erkekliğine yeniden kavuştu. Gelgelelim Ahalya o gün bu gündür lanetin pençesinden kurtulamadı".

Bu hikayeyi duyan Rama Ahalya'ya acıdı. Rama ve Lakşmana, kutsal Vişvamitra'nın ardından kulübeye girdiler. Ahalya çok güzel bir kadındı, tıpkı dumanın ortasındaki bir ateş, sisler arasından çıkıveren bir dolunay, bulutların arkasına gizlenmiş, göz kamaştırıcı bir güneş gibiydi. Ahalya, Gautama'nın lanetinin etkisi altındaydı. İşte şimdi, nihayet günahlarından arınma, bütün güzelliğiyle eski haline dönme fırsatı belirmişti. Rama ve Lakşmana Ahalya'yı saygıyla selamladılar. Gautama'nın sözlerini hatırlayan Ahalya Rama'nın ayaklarına kapandı; ona büyük bir misafirperverlik göstererek kutsal bitki ve otlardan oluşan Arghya ve süt ikram etti.

Böylece gökyüzünden çiçekler yağdı, tanrılar Ahalya için dua ettiler. Aziz Gautama yoga sayesinde bütün olup bitenleri öğrendi ve inziva yerine geri dönerek Ahalya'yla çileci bir yaşam sürmeye başladı.

Kutsal Vişvamitra, Rama ve Lakşmana bu olayın ardından Gautama'nın inziva yerinden ayrıldılar, Mithila'ya doğru yola koyuldular. Vişvamitra'nın geliş haberini alan kral Canaka rahibi Satananda ve diğer azizlerleriyle Vişvamitra'yı şehrin dışında büyük bir törenle karşıladı, onlara kutsal Arghya sundu. Vişvamitra'ya şöyle dedi: "Bugün burada, kutsal varlığınız sayesinde, tanrıların lütfuyla kurban törenim usulünce tamamlandı." Canaka Vişvamitra'ya saygıyla yaklaşıp onun yanında duran iki yiğidin, kılıç, ok

ve yay kuşanmış o yakışıklı iki delikanlının kim olduğunu sordu. Bir kral soyunun süsleri miydiler yoksa bizzat tanrının kendisi mi? Vişvamitra: "Yüce Kral bu yakışıklı gençler Koşala kralı Daşaratha'nın oğullarıdır", dedi. Vişvamitra yol boyunca başlarından geçenleri anlattı. Bu delikanlıların kral Canaka'nın o muhteşem yayını görmek için sabırsızlandıklarını, yayı onlara gösterirse çok memnun olacaklarını söyledi. Kral Canaka şöyle dedi: "Elbette, ama önce size yayın bütün hikâyesini anlatmak isterim. Bir zamanlar Dakşa'nın kurban töreninde tanrı Şiva kendisine pay verilmediği için öfkeye kapılmış ve tanrıları yok etmek istemiş. Tanrılar korkmuşlar, Şiva'nın öfkesini yatıştırmaya çalışmışlar, yalvarıp yakarmışlar. Tanrıların yakarışlarıyla sakinleşen Şiva yayını tanrılara vermiş. İşte o tanrılar o yayı benim atalarımdan birine, kral Devaratha'ya vermişler. Atalarımdan da bana kaldı. İşte o günden beri bu yay burada durmaktadır. Muhteşem bir yay, tıpkı kızım gibi." Canaka bir an duraksayıp yeniden başladı anlatmaya: "Güzeller güzeli kızım toprağın bir armağanıydı bana. Bakın nasıl doğdu, anlatayım. Birgün kurban töreni için tarlayı sürüyordum ki sabanıma bir şey takıldı, bir kız çocuğuydu bu. Törene katılması için onu temizledim ve ona saban izi anlamına gelen Sita ismini verdim. Toprağın doğurduğu bu çocuğu kızım bildim, aldım evime götürdüm. Kızım büyüyüp serpildi, evlenme yaşına geldi. İşte o zaman ben de bir ant içtim: Şiva'nın yayını kim gererse kızımı onunla evlendirecektim. Uzak diyarlardan krallar, prensler geldiler akın akın. Ancak Şiva'nın yayını kimse oynatamadı yerinden." Kral Canaka bunları dedi, aziz Vişvamitra kutsadı onu. Soylu kral onlara geceyi geçirecekleri yeri gösterdi, dinlenmelerini söyledi.

Rama Şiva'nın yayını kolayca kaldırır.

Ertesi gün aziz Vişvamitra, Rama ve Lakşmana kralın sarayına gittiler. Kral onlara yayı göstereceğini söyledikten sonra hizmetçilerine yayı getirmelerini emretti. Hizmetçiler, sekiz demir tekerleğin üstüne oturtulmuş büyük bir sandığı binbir güçlükle sürüp getirdiler, yay bu sandığın içine yerleştirilmişti. Kral Canaka huzurdakilere dönerek şöyle dedi: "Kutsal Vişvamitra! İşte Şiva'nın yayı. Size anlattığım gibi bu yayı tanrılar kutsal bir gecede atamıza vermişler. Şimdiye kadar bu yayı kurmak şöyle dursun onu kaldırmayı bile başaran olmadı." Bunun üzerine Vişvamitra Rama'ya yayı kaldırmasını işaret etti. Rama yayı kolayca kaldırdı, yayı germek isteyince yay ortadan iki parçaya bölündü. O anda bütün yeryüzü, dağlar, okyanuslar, ovalar sallanmaya, sarsılmaya başladı. Vişvamitra, Canaka, Rama ve Lakşmana'nın dışındaki herkes kendilerinden geçerek yere düştü. Canaka Rama'yı göstererek: "İşte şimdi bu yiğit gencin yüce kral Daşaratha'nın oğlu olduğuna inandım. Sita'nın evleneceği erkekle ilgili hiçbir kuşkum kalmadı. Artık kızım Sita onurlu ve kahraman Rama'yla evlenebilir. Ayodhya'ya elçiler gitsin, Rama ve Lakşmana'nın güven içinde olduklarını, bir de bu kutsal düğün haberini kral Daşaratha'ya bildirsinler", dedi. Bunun üzerine kralın danışmanları hemen hazırlanıp Ayodhya'ya doğru yola koyuldular.

Rama'nın Düğünü

Kral Canaka'nın elçileri üç gün üç gece süren zorlu bir yolculuktan sonra Ayodhya kentine ulaştılar. Canaka'nın

elçilerinden Rama ve Lakşmana'nın kahramanlık öykülerini işiten kral Daşaratha çok mutlu oldu; yaverlerine Mithila yolculuğu için gerekli hazırlıkları yapmalarını emretti. Aziz Vasiştha ile kral Daşaratha kutsal hükümdarlık arabasına bindiler. Düğün alayı dört tarafında ordu birlikleriyle çepeçevre sarılı bir halde yola çıktı. Uzun bir yolculuktan sonra Mithila'ya vardılar. Kral Canaka şehrin kapısına kadar geldi ve düğün alayını karşıladı. Hep birlikte rengarenk süslenmiş düğün yerine gittiler. Bu arada Vişvamitra da kral Daşaratha'nın geldiğini haber alarak Rama ve Lakşmana'yla birlikte düğün yerine gitti. Prensler babalarını büyük bir saygıyla selamladılar. Kral Daşaratha, Vişvamitra'nın önünde eğilerek: "Kutsal Efendimiz! Sizin sayenizde bu güzel günü görmek bana nasip oldu", dedi ve şükranlarını sundu.

Kral Canaka'nın şehri ışıl ışıldı. Bütün kent çiçeklerle, yapraklarla süslenmişti. Her yerden kutsal ilahiler yükseliyordu. Kraliyet yolu, kraliyet sarayı konuklarla doluydu. Düğün çardağı mücevherler, elmas çiçekler ve yapraklarla süslenmişti. Mücevherden yapılmış türlü türlü kuşlar çardağın üstüne asılmıştı, bunlar rüzgarın esintisiyle tatlı melodiler çıkarıyorlardı.

Kral Daşaratha Rama, Lakşmana, Bharata ve Şatrughna'yı alarak aziz Vasiştha'yla birlikte düğün çardağına girdiler. Kral Canaka ise çok değerli mücevherlerle süslenmiş elbiseler içindeki dört prensesi alarak çardağa vardı. Kral Canaka kızlarını Daşaratha'ya takdim etti: "Kral! İşte bu benim saban sürerken toprakta bulduğumu söylediğim büyük kızım Sita. Kahraman oğlunuz Rama'nın müstakbel eşi. Yanındaki ikinci kızım Urmila. Diğerleri ise küçük

kardeşim Kuşdhvaca'nın büyük kızı Mandavi ve küçük kızı Şurutakirti. Sita'nın düğünüyle birlikte onların düğününün de yapılması benim en büyük arzumdur. Ben Lakşmana'yla Urmila'nın, Bharata'yla Mandavi'nin ve Şatrughna ile Şurutakirti'nin evlenmelerini uygun görüyorum, siz de bunu kabul ederseniz beni bahtiyar edersiniz." Canaka'nın bu isteğini kral Daşaratha kabul etti. Canaka dört genç kızı Daşaratha'ya teslim etti ve şöyle dedi: "Bunları sana teslim ediyorum, bunların düğünlerini bizzat sen yap ve onları daima koru, bu zarif gölgeler ebediyen seninle beraber yaşasın."

Düğün günü geldiğinde Daşaratha dört oğluyla birlikte düğün çardağına geldi. Aziz Vasiştha "şimdi Rama'nın evlilik törenine başlıyoruz" dedi. Vasiştha, Satananda ve Vişvamitra, Şastraların emirlerine göre bir sunak tertip ettiler. Her tarafa rengarenk saksılar içinde güzel kokulu çiçekler ekilmiş, kutsal dallardan tütsüler yakılmıştı; konuklara kutsal Arghya içeceği sunulmaktaydı. Bu arada güzeller güzeli Sita mücevherlerle süslü elbisesiyle kutsal ateşin önünde Rama'nın yanında yerini aldı. Kral Canaka: "Ey Rama! Kızım Sita bugünden itibaren her yaptığın işte senin arkadaşın olacaktır. Bu kızı kabul et ve onun elinden tut. Sita, bir eş olarak sana sadık olacak, kendini sana adayacak. İffetli ve erdemli bu kadın yüce ruhuyla seni yaşamı boyunca gölgen gibi takip edecek", dedi. Bunları söyledikten sonra Rama'nın ellerine kutsal su serperek onu kutsadı. Tanrılar ve azizler de bu birlikteliği kutsayıp dua ettiler. Böylece Veda ve Mantraların gerektirdiği biçimde düğün töreni yapılmış oldu. Gökyüzü bu evliliği çiçekler yağdırarak kutladı. Lakşmana, Bharata ve Şatrughna'nın düğünleri de aynı şekilde tamamlandı.

Paraşurama.

Birkaç gün kral Canaka'nın konuğu olan kral Daşaratha sonunda düğün alayıyla birlikte Ayodhya'ya doğru yola çıktı. Mithila'dan biraz uzaklaşmışlardı ki aniden korkunç bir fırtına koptu. Hemen ardından da öfkeli Paraşurama, baltası ve yayıyla ortaya çıktı. Paraşurama'yı gören Ayodhyalılar çok korktular. Kral Daşaratha'nın aklı başından gitti. Paraşurama, Rama'nın yolunu keserek. "Rama! Şiva'nın eski yayını kırarak nam saldın ama bugün ben senin ününü ve kibirini yok edeceğim", dedi. Kral Daşaratha, Rama'yı bırakması için Paraşurama'ya çok yalvardı. Paraşurama, Daşaratha'nın söylediklerini duydu ama hiç aldırış etmedi. Paraşurama Rama'ya dönerek şöyle dedi: "Al bakalım! Şimdi de benim yayımı kaldır da görelim. Eğer kaldıramazsan baltama kurban olursun." Bunları duyan kral Daşaratha korkusundan kendinden geçip yere yığıldı. Akıllı Rama cesurca ortaya çıktı ve: "Madem gücümü görmek istiyorsun, pekala, gör o zaman!" dedi. Paraşurama'nın yayını aldı, ona: "Senin bütün güçlerini hemen şu anda yok edeceğim", dedi. Aniden sanki bütün büyü bozuldu ve Paraşurama'nın görkeminden eser kalmadı. Paraşurama Rama'ya yalvardı: "Kahraman Rama! Bütün güçlerimi yok et, kabul, ama birazcık akıl bırak bende, bırak ki Mahendra dağına geri dönebileyim." Bunun üzerine Rama onu bağışladı. Bu büyüklük karşısında Paraşurama, Rama'ya hayran kaldı. Rama Paraşurama'ya gitmesi için izin verdikten sonra düğün alayı yoluna devam etti.

Düğün alayının Ayodhya'ya varışı şehirdeki herkesi mutluluğa boğdu. İnsanlar sevinçten sokaklarda deniz kabukları, ziller, davullar çalmaya başladılar. Kadınlar şarkılar söylediler, etrafa çiçekler yağdırdılar. Kraliçeler,

oğulları ile gelinleri için görkemli törenler, ayinler, şölenler düzenlediler. Kral Daşaratha'nın sarayı, tekmil halkın mutluluğunu gösterircesine ışıl ışıl parlıyordu. Herkes çok mutluydu; çünkü prensler kişilikli, erdemli ve varlıklı eşler almışlardı; çünkü Daşaratha ve kraliçeleri mükemmel gelinlere sahip olmuşlardı, üstelik soyları devam edecekti; gelinler de çok mutluydular, çünkü kahraman ve soylu erkeklerle evlenmişlerdi.

II. Bölüm

AYODHYA KANDA

Rama'nın Kral İlan Edilişi

Rama ile Sita'nın evlilik törenlerinden sonra Ayodhya'ya dönen herkes uzun yıllar mutlu yaşadı. Aradan uzun yıllar geçmiş, kral Daşaratha yaşlanmıştı. Ülkesinin ve tahtının yönetimini artık soyundan bir kahramana devretme zamanının geldiğini düşündü. Daşaratha sahip olduğu dört oğlunu da aynı bedenden çıkan dört kol gibi severdi ama Rama'ya ayrı bir düşkünlüğü vardı. Rakşasa kralı Ravana'yı yok etmek için tanrı Vişnu'nun beden bulduğu kutsal oğul, kahraman Rama'ydı. Bu nedenle Ayodhya'nın yeni kralı Rama'dan başkası olamazdı.

Bir gün Daşaratha danışmanlarını yanına çağırdı ve şöyle dedi: "Şimdi söyleyeceklerime iyi kulak verin. Biliyorsunuz, ben artık iyice yaşlandım. Kendimi çok güçsüz hissediyorum. Bu yüzden tahtımı insanların sevgilisi, kahraman Rama'ya bırakmaya karar verdim. Bu kararımı halkımın da onaylayacağından hiç kuşkum yok. İkşvaku so-

yundan olan atalarımdan devraldığım tahtı ve ülkemi uzun yıllar en iyi şekilde yönetmeye çalıştım ama artık yorgun ve yaşlıyım. Dinlenme vaktimin geldiğini düşünüyorum. Bütün din adamlarının da izniyle tahtımı oğluma bırakıp çekilmek niyetindeyim. Bugünden itibaren tüm yetkilerimi; tanrı İndra gibi güçlü, iyi meziyetlerle bezenmiş, soylu ve şanlı oğlum Rama'ya devrediyorum."

Daşaratha'nın bu kararını danışmanları da memnuniyetle desteklediler: "İyi vasıflara sahip asil oğlunuzla ilgili bu kararınızı huzurunuzda halka duyuralım. Rama tanrıların kralı İndra gibi güçlü ve emsalsizdir. Yeryüzündeki en dürüst kişi, insanların en iyisidir! Erdemin en değerlisi, gücün en görkemlisi onda mevcuttur. İnanıyoruz ki tıpkı insanları mutlu eden Ay gibi doğacaktır halkımızın üstüne. O bütün *Vedalar*'ı çok iyi öğrenmiştir, bu konuda bilgisi tartışma götürmez biridir. O bütün varlıkların en şereflisi, en kutsalıdır. Ulu kralımız! Şimdi Rama'nın kuracağı düzen için dua edelim. Masmavi bir nilüfer çiçeğini andıran Rama'nın tahta çıkması herkesin yararına olacaktır." İşte böyle dediler ve huzurdaki herkes, yaşlısıyla, genciyle, bütün danışmanlar Rama'nın sağlığı, başarısı için dua ettiler, ömrünün uzun olmasını dilediler.

Daşaratha Rama'nın tahta çıkma töreninin yaklaşan kutsal Çaitra ayında yapılmasını istedi. Bu istek sevinçle karşılandı. Tören hazırlıkları aziz Vasiştha'nın denetiminde başladı. Vasiştha danışmanlara buyruklar yağdırıyordu: "Yarından tezi yok, altın ve değerli taşlar tedarik edin, kutsal şifalı bitkiler toplayın, beyaz çiçeklerden çelenkler yapın, altından bir sürahi hazırlayın, şehrin bütün sokak-

larını temizleyin, şehrin giriş kapılarını ve her yerini süsleyin, bayraklar asın, tütsüler yakın, herkesi iyice doyurun, Brahmanlara cömertçe bağışlarda bulunun. Sabah erkenden Brahmanlar ayinlere başlasınlar." Vasiştha bu emirleri verdikten sonra herkes kendine düşen işle meşgul olmaya başladı. Bu hazırlıklar sürerken, kral Daşaratha henüz hiçbir şeyden haberi olmayan Rama'yı yanına çağırttı ve ona şunları söyledi: "Sen benim ilk kraliçem Kausalya'dan doğdun. Sen erdemlisin, insanların sevgilisisin, benim de biricik oğlumsun. Ay Puşya takım yıldızına girdiğinde tahta çıkacaksın. Hünerlerle dolu olduğunu biliyorum. Yine de sana bazı öğütlerim olacak. Alçak gönüllüsün daha da mütevazı olup duygularını kontrol et. Ülkenin hazinesini parayla, cephanesini silahla, ambarını tahılla dolu tut. Halkına karşı hep adil ol." Rama babasının öğütlerini büyük bir dikkatle dinledi, sonra da huzurdan çekilmek için izin istedi. Rama hemen kraliçe Kausalya'nın yanına koştu, kral Daşaratha'nın söylediklerini bir bir anlatmak istiyordu. O sırada Sita, Sumitra ve Lakşmana Kausalya'nın yanındaydılar. Rama annesi Kausalya'yı gözleri kapalı ibadet ederken buldu. Kraliçe, Rama'nın geleceği ve kaderi için dua etmekteydi. Rama annesine, "Anne! Babam yarın krallık tacını bana devredeceğini söyledi", dedi. Kausalya büyük bir sevinçle oğlunu bağrına bastı: "Ömrün uzun olsun, düşmanlarını her zaman mağlup edesin, beni ve dostlarını hep sevindir, sen benim canımdan bir cansın, ne mutlu bana! Tanrı Vişnu'ya yakarışlarımın karşılığını gördüm işte! Hükümdarlık saltanatı daima senin olacaktır!" Bunlara çok sevinen Lakşmana ellerini çırparak sevincini belli etti. Rama Lakşmana'ya dönerek şöyle dedi. "Bundan

böyle krallık sorumluluklarımı benimle birlikte paylaşacaksın, sen benim ikinci yarımsın. Hayatım seninle, krallığım da seninle olacak."

Kaikeyi'nin Oyunu

Ayodhya yeni kralları Rama için tören hazırlıklarına devam ededursun, Rama'nın tahta çıkışına sevinmeyen biri vardı: Kraliçe Kaikeyi'nin kambur ve çirkin hizmetçisi Manthara. Manthara Rama'nın tahta çıkma haberini duyar duymaz soluğu Kaikeyi'nin yanında almıştı. Kaikeyi'nin aklını çelmek ve onu, oğlu Bharata'yı tahta geçirmeye ikna etmek istiyordu. Böylece o ana kadar sahip olduğu konumunu kaybetmemiş olacaktı.

Manthara Kaikeyi'ye şöyle dedi: "Soylu kraliçem! Felaket yanı başında kol geziyor ama sen bunun farkında bile değilsin." Kaikeyi Manthara'nın ne demek istediğini önce anlamadı: "Manthara neler oluyor? Niye açıkça anlatmıyorsun? Yoksa Rama'ya ya da Bharata'ya bir şey mi oldu?" Kaikeyi: "Ah benim saf kraliçem! Aklınızı kullanmalısınız Rama'nın tahta çıkmasıyla yaklaşan tehlikeyi nasıl göremezsiniz! Rama kral olunca Bharata'yı sağ bırakmayacaktır. Kausalya ana kraliçe olacak, siz de onun gölgesinde kalacaksınız. Kral tatlı sözleriyle sizi aldattı. Kausalya'nın arzularını yerine getirdi. Çok safsınız! Kralın size söyleyeceklerine hemen inanırsınız, oysa bunların hepsi yalan. Kesin olan şu ki, Rama tahta geçer geçmez Bharata'yı katledecek. Şimdi, hem kendi iyiliğiniz için hem de Bharata'nın yaşaması için hemen karar vermelisiniz. Bharata'yı ve kendini-

zi yakında baş gösterecek belalardan koruyun!" Ay gibi güzel Kaikeyi Manthara'nın söylediklerine hiç aldırış etmedi, gülüp geçti. Rama'nın tahta çıkış haberine çok sevinmişti. Kaikeyi şunları söyledi: "Bugün aldığım en güzel haber. Dile benden ne dilersen. Sevgili Rama ve Bharata'nın her ikisi de benim için birdir. Kralın tahtını Rama'ya bırakması haberi çok iyi bir haber. Şimdi bana gerçeği söyle Manthara, niçin bu habere benim kadar sevinmedin?" Kraliçenin sözlerini duyan Manthara, çirkin oyuna Kaikeyi'de alet etmek istiyordu. Rama'nın Bharata ile Kausalya'ya yapabileceği kötülükleri tekrar sıraladı ve devam etti: "Sevgili kraliçem! Bu tehlikeden kurtulmanın bir tek yolu var. Rama ormana gönderilmeli, krallık nişanı Bharata'ya verilmeli". Daha buna benzer birçok yalan dolan ile sözlerini süsledi. İşte en sonunda, Manthara'nın söyledikleriyle Kaikeyi'nin aklı karışmıştı. Amacına ulaşmak için az kaldığını gören Manthara, son darbeyi indirdi: "Kraliçem! Güneyde Dandaka ormanında Vaicayanta adında bir şehir vardır. Bir zamanlar orada Timidvaca adında bir kötü ruh yaşardı. O kötü ruhla tanrı İndra arasında bir savaş olmuştu. Kötü ruhlarla tanrılar arasındaki bu savaşta kral Daşaratha İndra'ya yardım etmişti. Hatırlarsanız, siz de kralın yanındaydınız. Kral bütün gücü ve cesaretiyle savaşmıştı. Savaş alanında yaralanan kralın hayatını kurtarmıştınız. Kral hayatını kurtardığınız için sizden iki dilekte bulunmanızı istemişti. O iki dileğinizi hiç söylemediniz. Şimdi dileklerinizi söylemenin tam zamanıdır. Kraldan iki şey dileyin. Birincisi Bharata'nın krallık nişanını alması olsun, diğeri de Rama'nın on dört yıl boyunca ormana sürgüne gönderilmesi. Kraliçem! Bütün bunları hem Bharata'nın sağlığı

hem de kendi esenliğiniz için yapmalısınız. Şimdi hemen kralın odasına gidin ve öfkenizi gösterin."

Manthara'nın bu fitne dolu sözlerini dinledikçe Kaikeyi'nin zihni bulanıyor, düşünceleri karışıyor, yavaş yavaş öfkelenmeye başlıyordu. Sonunda öyle bir an geldi ki kraliçenin güzel yüzü öfkeyle kızarmaya başladı. Bedenini saran süsler birden değişti, şimdi parlak bir günü değil yıldızsız, kasvetli bir geceyi andırıyordu kraliçe. Bu sırada kral Daşaratha, taç giyme töreni ile ilgili son emirleri veriyordu. Bu güzel haberi Kaikeyi'ye vermek için sabırsızlanıyordu.

Kral Daşaratha Kaikeyi'nin yatak odasına varınca kraliçenin öfkeli ve küskün olduğunu farketti. Kral için Kaikeyi kendi nefesinden bile değerliydi. Kral dayanamayıp sordu: "Niçin böyle küskün duruyorsun! Biliyorsun ki senin için her şeyi yaparım, iste yeter ki. Sen iste, bir çulsuzu kral, kralı da sefil bir dilenci kılayım. Varsa eğer canını sıkan, sana ters bakan biri, emret, ellerimden içsin ölümün içkisini. Yeter ki bana dileğini söyle, söyle ki hemen yerine getireyim."

Bunları duyan Kaikeyi'nin öfkesi, yerini cesarete bıraktı. Kraliçe şöyle konuştu: "Bir zamanlar canını kurtarmıştım senin. Karşılığında iki dileğimi yerine getireceğine dair söz vermiştin. İşte şimdi zamanıdır. Yerine getir dileklerimi". İşte bunları söyledi ve dileklerini sıraladı. Kral bu dilekleri duyunca donakaldı. Bir süre sonra kendine gelen kral, Kaikeyi'yi ikna etmeye çalıştı. Kaikeyi'ye şöyle dedi: "İlk dileğini yerine getireceğim. Ancak Bharata Ayodhya'da değil, döner dönmez krallık nişanını ona vereceğim. İkinci dileğine gelince. Ben de senden merhametli

olmanı istiyorum, acı bana, bırak burada kalsın oğulcuğum, Rama'ma kıyma!"

Kaikeyi kralın sözlerinden etkilenmişe benzemiyordu. Gerçekten de bu sözlerin ardından her iki dileğinde de ısrarlı olduğunu bildirdi. Hem Bharata krallık nişanı alacak, hem de Rama ormana sürgüne gönderilecekti, işte iki dileğinin ikisinin de yerine getirilmesini söylüyordu. Kral umutsuzluk içinde dil döktü, yalvardı, yakardı, gelgelelim kraliçeyi ikna edemedi. Şöyle dedi Kaikeyi: "Kralım! Ne sözleriniz, ne de davranışlarınız İkşvaku soyuna yakışıyor. Sizin atalarınız doğruları savunmak için çok acılar çekti. Harişçandra ve Şiva'nın adları bu yüzden kutsal ve saygındır. Yeryüzünde doğrudan öte başka hiçbir şey yoktur. Doğruyu bırakırsanız hangi yüzle çıkarsınız kullarınızın karşısına? Son sözüm odur ki, dileklerimi yerine getirmezseniz hiç durmam, öldürürüm kendimi. Ve siz de bu utançla, bu onur kusuruyla, sefalet içinde koşarsınız yıkıma doğru." Bu acı sözleri duyan kral, çaresizlik içinde kalakaldı. Kaikeyi'nin kinini dindirecek, dileklerinden vazgeçmesini sağlayacak hiçbir şey yapamayacağını anlamıştı.

Gece, çözüm arayan bütün düşüncelerin, dile gelmeyen hislerin, acıların kundağı gibiydi. Koca kral yatağında dönüp duruyor, ne düşüneceğini bilemiyordu. İşte öyle binbir karmaşık düşünce, acı, öfke, kin, çaresizlik duygusu birbirini kovaladı. Derken sabah oldu. Odaya ilk Sumantra girdi. Aziz Vasiştha'nın töreni başlatmak için geldiğini ve kralı beklediğini söyledi. Kralın halini gören Sumantra, bu durumu tören heyecanına verdi. Kral Daşaratha Sumantra'ya, gidip Rama'yı getirmesini emretti. Sumantra hemen koştu, gidip haber verdi. Biraz sonra Rama, yanın-

da Lakşmana'yla birlikte geldi. Kral karşısında Rama'yı görünce çok kederlendi, dili tutuldu, bir tek söz edemez oldu. Bunun üzerine Kaikeyi hemen araya girdi ve Rama'ya her şeyi anlattı. Rama gözlerini kral babasına dikerek, alabildiğine soğukkanlılıkla şöyle dedi: "Babamın verdiği sözü yerine getirmek benim için en önemli görevdir. Bu yüzden derhal şimdi ormana gidiyorum. Bharata'yı getirterek krallık nişanını ona veriniz. Kardeşim Bharata için her şeyi bırakmaya hazırım."

İşte bunları söyledi Rama, ve izin alıp huzurdan çekildi. Dosdoğru annesinin, kraliçe Kausalya'nın yanına gitti. İçeri girdiğinde kraliçe tören hazırlıklarıyla ilgileniyordu. Yanına yaklaşıp Kaikeyi'nin odasında olup biteni anlattı. Rama'nın anlattıklarını duyan Kausalya olduğu yere yığıldı kaldı; daha önce hiç bu kadar kederlenmemişti. Rama onu yerden kaldırdı. Kausalya zorlanarak şöyle dedi: "Sevgili Rama! Keşke doğmayaydın, hiç dünya yüzü görmeyeydin, oğulsuz kalaydım. Hiç olmazsa bu kara günü görmezdim. Demek Kaikeyi'nin dileği bu! Oysa ben her zaman Kaikeyi'nin yanında oldum, ona asla kötülük etmedim, bize bunları niye yaptığını bir türlü anlamıyorum."

Bu sırada olan biteni gören, Kausalya'nın acısına tanık olan Lakşmana öfkeye kapıldı, ne yapacağını bilemiyordu. Rama, Lakşmana'yla konuşup onu yatıştırdı, ona: "Ormana gideceğim, hemen hazırlıklara başla", dedi.

Annesinin eteğini öpen Rama ormana gitmek için izin istedi. Kausalya: "Senin ormana gitmeni istemiyorum, buna engel olacağım. Baban Kaikeyi'nin oyununa geldi. Bir suç işlemediğin halde ormana niçin gidecekmişsin! Kralın emri adil değil. Bu emri yerine getirmemelisin."

Rama babasının sözünü yerine getirmesinin en büyük görevi olduğu söyledi defalarca: "Ağaç kabuğundan giysiler giymeye, derelerden su içip, topladıklarımı yemeye razıyım, yeter ki babamın verdiği söz yerine gelsin. Anne, sen de kabul et artık. Onun emrini çiğnemek haddim değil benim. Ormana gitmem için bana izin ver, hayır duanı eksik etme." Bunları söyleyip Lakşmana'ya döndü Rama: "Kardeşim! Alın yazısında ne varsa odur yaşanacak, başkası değil. Hayat bu, böyle felaketler olacak elbet. Kimsenin bunda bir günahı yok, ne kralın ne de Kaikeyi'nin."

Lakşmana Rama'nın söylediklerinden hiç hoşlanmadı. Öfkeyle: "Kadere inanmak korkakların işidir. Yaşam sadece kendine güvenenleri başarılı kılar. Kendi gücünüzle krallık tahtına çıkınız. Eğer herhangi biri buna karşı çıkarsa ben Ayodhya'ya ateşten yağmur yağdırırım."

Böyle dedi, ama Rama onu tatlı sözlerle yatıştırdı. Sonra, oradan çıkıp karısı Sita'nın yanına gitti. Ormana gitmeye karar verdiğini söyledi. Ondan Ayodhya'da kalmasını, annesine ve babasına hizmet etmesini istedi. Sita buna karşı çıktı, çünkü ona göre iyi bir eşin yeri kocasının yanıydı. Rama ona ormanın tehlikelerinden ve kötülüklerinden söz etti, burada, annesi ve babasıyla kalmasının onun iyiliğine olacağını söyledi. Gelgelelim Sita Rama'dan ayrılmaya yanaşmıyordu. Kararı kesindi, onunla ormana gidecek, bütün zorluklara birlikte göğüs gereceklerdi. Lakşmana da aynı şeyleri söyleyip onlara katılacağını, hep birlikte her şeyin daha kolay olacağını anlattı. Nihayet Rama, Sita ile birlikte Lakşmana'nın da kendisiyle birlikte ormana gelmesine razı oldu.

Sonunda genç prenslerle birlikte Sita da hazırlıklarını tamamladı ve hep birlikte ormana hareket ettiler. Günler geçiyor, ayrılık kral Daşaratha'nın yüreğinde gittikçe ağırlaşıyordu. Derken kralın sağlığı iyiden iyiye bozuldu. Bir gece kral sıçrayarak uykusundan uyandı. Başına gelen bu felaketin, gençliğinde işlemiş olduğu bir günahın sonucu olduğunu anladı. Olanı biteni Kausalya'ya anlattı: "Ben prensken, seninle evlenmeden önce yağmurlu bir günde Saryu nehrinin kenarında avlanmaya gitmiştim. O günlerde avlanmaya çok meraklıydım. Hava kararmak üzereyken birdenbire bir homurtu duydum. Sesin geldiği yöne doğru yöneldim. Ağaçlar ve çalılıklar arasında, bir gölge vardı. O yöne doğru okumu fırlattım. İnsan çığlığına benzer bir ses geldi. Ne olduğunu anlayamamıştım. Korkuyla oraya koştum. Bir oğlan çocuğuydu bu. Yaralanmıştı, yerde yatıyordu. Anladım ki bir çilecinin oğluydu, yanıbaşında bir su testisi vardı. Çocuk beni görünce ağlamaya başladı. Anası da babası da kör çilecilermiş, su getirmesi için çocuğu nehre göndermişler; kulübelerinde su bekliyorlarmış. Çocuk benden suyu onlara götürmemi istedi, işte son sözleri de bu oldu. Ölmüştü. Çocuğun testisini aldım, ailesinin yaşadığı inziva yerine gittim. Ayak seslerini duyan yaşlı baba, 'Şirivan oğlum, niçin bu kadar geç kaldın?' diye sordu. Olanları anlatmaya dilim varmıyordu. Çekinerek dedim ki: 'Ben Şirivan değilim. Ayodhya kralı Daşaratha'yım. Avlanırken yanlışlıkla oğlunuzu vurdum. O artık bu dünyada değil.' Bunları duyan anne ile baba yürekleri parçalayan bir ağıt tutturdular. Benimle beraber nehir kenarına kadar koştular, oğullarına avuçlarıyla su verdiler, bir yandan da bana lanetler yağdırıyor-

lardı: 'Kral! Oğlumuzun acısıyla biz bugün nasıl öldüysek, aynı şekilde sen de büyük acılarla öleceksin.' İşte Kausalya! Belli ki o lanetin gerçekleşeceği an geldi çattı. Benim işlediğim günahın bedelini bir masum üstlendi. Ölürken bile biricik oğlumun yüzünü göremiyorum. Kendi ektiğimi biçiyorum! Çok talihsizim!"

Kral Daşaratha bunları söyledi üzüntü içinde. Yaptığı bu hata için Kausalya'dan af diledi. Son nefesini verirken hâlâ Rama! Rama! diye sayıklıyordu. Kausalya Daşaratha'nın alnını öptü, gözlerinden yaşlar akıyordu. Kaikeyi'ye dönerek öfkeyle şöyle dedi: "Şimdi arzuların yerine geldi işte. Al tahtı, senin olsun, tadını çıkar. Bilmiş ol ki İkşvaku soyunun yıkımı senin elinden olacak!"

Ormana Sürgün

Ayodhya'da bütün bunlar olurken genç prens Rama babasına verdiği sözü yerine getirmek için ormana ulaşmış, güneye doğru yol almaktaydı. Lakşmana ve Sita'yla birlikte Gomati nehrini geçtiler, Sayi nehrine ulaştılar. Sayi'yi geçtikten sonra mola verip dinlenmeye koyuldular. Durdukları bu yer Koşala eyaletinin sınırının bittiği yerdi. Rama geriye dönerek doğduğu topraklara hüzünle baktı. Gözleri yaşla doldu. Bindikleri arabayı kullanmak için onlarla birlikte gelen, kraliyet danışmanı Sumantra'ya dönerek: "Kim bilir bir daha ne zaman Saryu'nun kutsal kıyılarında babam ve annemle tekrar dolaşacağım, o günler gelecek mi bir daha!" diye iç geçirdi. Rama Ayodhya şehrine doğru döndü, ellerini birleştirdi ve şöyle dedi: "Sevgili

Ülkem! Günahlarımı affet! On dört yağmur mevsiminden sonra sana tekrar kavuşacağım!"

Akşam olmak üzereydi ki Ganj nehrinin kenarındaki Şiringaverapur köyüne vardılar. Rama bir İngudi ağacının altında durdu. Bu köy Nişada kabilesine aitti ve kralları da Guha idi. Rama'nın geldiğini öğrenen Guha onu karşılamak için yanına ailesinden kadınlı erkekli bir alay insanı da katıp İngudi ağacına doğru yola koyuldu. Guha'nın geldiğini gören Rama ayağa kalkıp ona doğru yöneldi. Sarılıp kucaklaştılar. Guha Rama'ya: "Siz buraya geldiyseniz, talihim açık olacak demektir. Şiringaverapur'u kendi eviniz bilin, mutlu ve esenlik içinde yaşayın", dedi. Rama, Guha'ya sürgün ediliş hikâyesini anlattı. Guha buna çok üzüldü ve krallığını Rama'nın ayaklarına serdi; ondan Şiringaverapur'un kralı olmasını istedi. Rama Nişada kralının arzusunu çok soyluca buldu. Ama tutması gereken bir sözü vardı.

Rama bütün gününü sadece su içerek geçiriyor, gece olunca saman yığınlarından bir yatak yapıp orada uyuyordu. Lakşmana, Rama ile Sita'yı korumak için bütün gece nöbet tutuyordu. Sumantra ile Guha da gece boyunca Lakşmana'ya arkadaşlık ediyordu.

Bir gün Rama Sumantra'ya: "Şimdi Ayodhya'ya geri dönüp, Babama ve anneme selamlarımızı ilet. Onlara on dört yağmur mevsiminden sonra evimize geri döneceğimizi söyle. Bharata'dan da bir dileğim var. Bütün kraliçelere eşit davransın, krala saygı göstersin." Bunları söyledi ve çekildi. Banyan ağacının sütüyle saçlarını ördü. Her şey hazır olunca, Rama Guha'dan izin istedi ve Sita'yı, Lakşmana'yı da yanına aldı, birlikte sandala bindiler. Ganj'ı geçerek

Batsa ülkesine vardılar. Önde Lakşmana, ortada Sita, en arkada Rama zorlu ve engebeli bir yolculuğun ardından gece bir ağacın altında konakladılar. Şeker kamışı yediler, türlü türlü meyve topladılar. Rama Lakşmana'ya: "Kendi krallığımı hiç düşünmüyorum. Düşündüğüm sadece annem. Benim yüzümden çok acı çektiğini biliyorum. Lakşmana sen sabah olur olmaz Ayodhya'ya geri dön. Hem benim annem Kausalya hem de kendi annen Sumitra'ya göz kulak ol", dedi. Fakat Lakşmana onunla birlikte kalmayı istiyor, ondan ayrılmayı reddediyordu.

Ertesi gün tekrar yola çıktılar. Yamuna nehrinin kenarındaki Büyük aziz Bharadvaca'nın inziva yerine vardılar. Bharadvaca onları büyük bir sevinçle karşıladı. Hikayelerini dinleyen aziz onlar için dua edeceğini, kendisine düşen her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu söyledi. Ertesi gün Bharadvaca'dan izin isteyen Rama, Lakşmana ve Sita yollarına devam ettiler. Yamuna nehrini geçerek iki gece iki gündüz süren yorucu bir yolculuğun ardından Çitrakuta tepesine vardılar. Çitrakuta'nın yemyeşil manzarası Rama'nın çok hoşuna gitti. Lakşmana'ya: "Bir süre burada kalalım", dedi. Lakşmana Mandakini nehrinin kenarında güzel bir kulübe yaptı. Bu kulübe onların yeni hayatlarına tanıklık edecekti. Rama burada zamanını kimi kez avlanarak, kimi kez de gezinti yaparak geçiriyordu.

Onlar günlerini öylece geçiredursunlar, Ayodhya şehrinde büyük bir yas vardı. Aziz Vasiştha ve Brahmanlar ölen kral için yapılacak yakma töreniyle ilgili gerekli hazırlıkları yapmaya başlamışlardı. Kraliyet ailesinden hiçbir erkek orada olmadığından o sırada Racagrha'daki dayısını ziyaret etmekte olan Bharata'nın çağrılmasına karar

verildi. Ancak habercilere kral Daşaratha'nın ölümünün söylenmemesi tembih edildi. Bharata kendisine haber geldikten sonra nehirleri, dağları aşarak sekiz gün süren bir yolculuktan sonra Ayodhya'ya ulaştı. Şehirde kasvetli bir sessizlik vardı. İşyerleri, dükkanlar, tezgahlar, işlikler kapalıydı. Bharata'yı gören her Ayodhyalı başını çeviriyordu. Bharata endişeli bir şekilde annesi Kaikeyi'nin sarayına gitti. Babası Daşaratha'nın ve kardeşi Rama'nın nerede olduğunu sordu. Kaikeyi gülerek: "Baban cennete gitti", dedi. Bharata acıyla ağlamaya başladı. "Kardeşim Rama nerede", diye sordu. Kaikeyi Rama, Sita ve Lakşmana'nın ormana gidiş hikayelerini anlattıktan sonra: "Bharata oğlum! Bütün bunları sadece senin geleceğini düşündüğüm için yaptım. Artık endişelenmeyi bırakıp Ayodhya Krallığının başına geçmelisin", dedi.

Bharata, annesine çok öfkelendi: "Anne! Ne yaptın böyle? İkşvaku soyunun onurunu yok ettin. Keşke beni doğar doğmaz öldürseydin de bunları görmeseydim!" Bu sırada kraliyet vaizi de oraya geldi. Bharata kendini tutamayıp onun önünde Kaikeyi'ye hakaretler yağdırıyordu: "Vaizler! Azizler! Sizler de duyun! Annem her ne yaptıysa benden habersiz yaptı. Bütün bunlarda benim hiçbir bir günahım yok! Bunu yeminle söylüyorum." Bunları söyledi ve öfkeyle oradan uzaklaşıp kraliçe Kausalya'nın yanına gitti. Ona sarılarak çocuklar gibi hıçkıra hıçkıra ağladı.

Kausalya Bharata'yı, Bharata da Kausalya'yı teselli etmeye çalıştı. Bharata babası ve kardeşi için bütün gece ağladı. Kausalya'ya Kaikeyi'nin işlediği günahtan hiç haberi olmadığını, bu işin olsa olsa kötü ruhlu birinin fitnesiyle olabileceğini söyleyip durdu.

Sabah erkenden kral Daşaratha'nın yağa batırılmış bedeni sandal ağacından oluşan odun yığını üstüne koyuldu. Bharata babasının son yolculuk törenini Vasiştha'nın söylediği şekilde yaptı. Bharata ertesi gün vaizleri ve şehirlileri toplayarak onlara: "Ayodhya tahtı, en büyük kardeşimin, Rama'nın hakkıdır. Rama'yı geri getirmek için hemen yarın Çitrakuta'ya gidiyorum", dedi.

Bharata'nın Çitrakuta'ya Yolculuğu

Ayodhya ordusunu toplayan Bharata Çitrakuta'ya doğru yola çıktı. Ordunun geçtiği yollar gürültüyle sarsıldı, gökyüzüne doğru öyle bir toz bulutu yükseldi ki güneş küçücük bir yıldız gibi kaldı. Akşama doğru Şiringaverpur'a ulaştılar, ordu Ganj'ın hemen kıyısına kamp kurdu.

Nişada kralı Guha yaklaşan ordunun Ayodhya'nın ordusu olduğunu sancaklardan anladı. Danışmanlarına şöyle dedi: "Anlaşılıyor ki, Bharata saltanatın üstüne konmuş. Bu ordu Rama'yı öldürüp Bharata'yı rakipsiz kral yapmak istiyor. Bunun olmasına yaşadığım sürece izin vermeyeceğim. Kardeşlerim ölmeye hazırlanın! Bugün Bharata'nın ordusuyla savaşacağız, soluk aldığımız sürece bu ordunun Ganj'ı geçmesine izin vermeyeceğiz. Eğer Bharata, kardeşiyle görüşmeye gidiyorsa, ona yardım ederiz. Yok eğer düşüncesi kötüyse, günah işleyecekse, bugün Ganj'da kan dökülecek demektir."

Bunları söyleyen Nişada Kralı Bharata'nın yanına geldi. Bharata Nişada kralını sevinçle karşılayıp ona dostça sarıldı. Guha Bharata'nın kötü düşüncelerle oraya gelme-

diğini anladı. Birlikte Rama ve Lakşmana'yla ilgili uzun uzun konuştular. Kral Daşaratha'nın ölüm haberi Nişada kralını sarsmıştı. Guha ve Bharata, Rama'nın gecelediği İngudi ağacının altına gittiler. Bharata oranın tozunu alnına sürdü ve geceyi orada geçirdi.

Ertesi gün Bharata da tıpkı Rama gibi Bargad ağacının sütüyle saçlarını ördü ve ağaç kabuğundan elbise giydi. Bharata, Vasiştha ve ordusuyla Ganj'ı geçerek aziz Bharadvaca'nın inziva yerinin yakınlarına vardı. Bharata ordusunu inziva yerinin uzağında bıraktı. Vasiştha'yla birlikte aziz Bharadvaca'nın kulübesine girdiler. Aziz onları kapıda saygıyla karşıladı ve içeri aldı. Bharadvaca Rama'yı çok seviyordu. Bharata'ya tahtı elde ettikten sonra ne yapmak istediğini sordu usulünce. Bharata'nın oraya gelişi Bharadvaca'yı endişelendirmişti. Bharata azizin endişelenmesine çok içerledi, gözyaşları içinde şöyle dedi: "Ölümümle yüzyüze gelmek bile beni bu kadar üzmezdi. Annemin ihtirasları yüzünden zarar gören Rama'yı bulmak ve onu Ayodhya'ya geri götürüp krallık tahtına oturtmak için yollardayım. Lütfen onun nerede olduğunu bana söyleyin." Bunun üzerine Bharadvaca, Bharata'ya Rama'nın yerini, Çitrakuta'ya hangi yoldan gittiğini anlattı. Bharadvaca, Bharata'ya ordusunu da inziva yerinin yakınına getirebileceğini, kendilerinin de geceyi inziva yerinde geçirebileceklerini söyledi. İşte böylece Bharata ordusuyla birlikte geceyi orada geçirdi.

Sabah gün doğar doğmaz Bharata'nın ordusu Rama'yı geri götürmek için Çitrakuta'nın yolunu tuttu. Zorlu ve uzun bir yolculuktan sonra Çitrakuta dağının yakınlarına vardılar. Müthiş bir toz bulutunun kalktığını gören kral

Guha, Rama'nın kulübesinin oralarda bir yerde olduğunu düşündü. Yaklaşan ordunun gürültüsünü ve kaldırdığı toz bulutunu gören Lakşmana hemen bir ağaca tırmandı. Gelen ordunun Bharata'nın ordusu olduğunu gördü ve telaşa kapıldı. Çabucak Rama'nın yanına gitti ve ona şöyle dedi: "Rama! Sita'yı güvenli bir yere götürün. Yayınızı ve okunuzu kuşanın. Anlaşılan Bharata bizim ormanda bile kalmamıza izin vermeyecek. Bugün herkesin intikamını alacağım. Kaikeyi ve kambur hizmetçisi Manthara'yı da yaşatmayacağım." Rama etrafındakilerin telaşına rağmen Bharata'dan kendisine bir kötülük gelmeyeceğini biliyordu. Rama, telaşla savaş hazırlığı yapan Lakşmana'ya şöyle söyledi: "Lakşmana! Sabırlı ve akıllı olmalısın. Acele etme. Dürüst Bharata bizim için geliyorsa yay ve oklara, kılıç ve kalkanlara gerek olduğunu sanmıyorum. Kalbim onun savaşmaya değil bizi görmeye geldiğini söylüyor. Bizim yokluğumuzda olayların gerçek yüzünü öğrenmiştir. Annesine verdiğim sözü yerine getirdikten sonra onu buraya geldiği için öldürür müyüm hiç! Bana kötü bir şöhret kazandıracak krallığı ne yapayım? Akrabaların ve arkadaşların yok edilmesiyle kazanılacak bir zenginliğe ihtiyacım yok. Ben dharma, artha ve kama'ya ulaşmaya çalışıyorum. Sahip olduğum şeyleri onlarla birlikte paylaşmak istiyorum. Erdemsizlikle elde edilen bir krallıkta asla gözüm yok. Sen, Bharata ve Şatrughna olmadan mutluluk olur mu? Bharata kardeşlerini sever. Başımıza asla kötülük gelsin istemez. Lakşmana! Bharata sana hiç kötülük yaptı mı? Böyle konuşmak sana yakışmıyor. Ona söylenen her şey bana söylenmiş demektir. Oğulların babaları, kardeşlerin kardeşleri öldürmesi hayırlı bir iş midir? Sen, benim kral-

lıkta gözümün olmadığını iyi bilirsin. Bharata'ya zarar verecekse cennetin krallığını bile istemem. Ama eğer sen kral olmak istiyorsan, Bharata'ya seni Ayodhya'nın kralı yapmasını söylerim. Bharata'ya güvenim tamdır." Bunun üzerine zavallı Lakşmana hatasını anladı ve sakinleşti.

Bharata ordusuna geride kalmasını emretti ve Rama'ya doğru tek başına yaklaştı. Kardeşlerin buluşmaları çok dokunaklı oldu. Bharata Rama'ya doğru ilerledi, onun ayaklarına kapandı. Rama kardeşini kaldırdı ve iki kardeş kucaklaştılar. Rama Bharata'dan yokluğunda Ayodhya'da olup biten her şeyi kendisine anlatmasını istedi. Bharata Rama'ya babalarının öldüğü haberini verdi. Rama haberini aldığında öylece kalakaldı. Sonra Mandakini ırmağının kıyısına gitti. Orada babası için dua edip, ruhuna İngudi çiçekleri sundu, diz çöküp: " Soylu Babam! Çileci oğlunuzun size sunacak bundan başka bir şeyi yok", dedi.

Bharata'yla birlikte gelen kraliçeler de Rama ve Lakşmana'yla görüştüler. Sita Şatrughna'yla kaldı. Rama ve Lakşmana Vasiştha'nın ayaklarına kapandı, anneleriyle kucaklaştılar. Herkese kalacak bir yer gösteren Rama kendi kulübesine geri döndü. Ertesi gün Sita da kraliçeleri görmeye gitti. Sita'yı çileci kılığında gören kraliçeler çok üzüldüler. Kaikeyi bile içten içe pişman olmuştu.

Aynı gün herkes Rama'nın etrafında toplandı. Bharata, Rama'nın ayaklarına başını koyarak, Kaikeyi'nin suçları için af diledi. Rama'nın başına gelenlerle en ufak bir ilgisi olmadığını ve ondan geri dönüp tahta geçmesini istedi. Rama ise onu ya da annesi Kaikeyi'yi suçlamadığını, onlara kin beslemediğini söyledi. Geri dönme konusuna gelince. Kararlıydı, geri dönmeyecekti. Ölmüş bile olsa babasının

sözünü yerine getirecek, on dört yağmur mevsimi boyunca ormanda kalacaktı. Bunu kesin bir dille belirtti.

İşte öylece bir zaman oturup konuştular. Sonra, vakti geldiğinde, Bharata Ayodhya'ya geri dönüş hazırlıklarının yapılmasını emretti. Rama kardeşini içtenlikle kucakladı: "Her ne olduysa bunda ne kraliçe Kaikeyi'nin kusuru var, ne de senin. Her şey Bhagvan'ın isteğiyle oldu. Herkes ettiğini bulur. Benim dönüş meseleme gelince; ben on dört yağmur mevsimine kadar ormanda kalıp babamın sözünü yerine getireceğim, bu sözümden dönmeyeceğim. Babam verdiği söz yüzünden biricik oğlunu ormana gönderdi, hayatını feda etti, ölümünden sonra benim ve senin için en doğru olan onun sözünü yerine getirmemizdir. Sen Ayodhya'ya döne-

Bharata, Rama sürgündeyken Ayodhya'yı onun çarıklarının yöneteceğini söyledi ve Rama'nın çarıklarını başına sürdü.

ceksin, bense on dört yağmur mevsimini ormanda yaşayacağım. Biz dört kardeş hepimiz kendi üstümüze düşeni yerine getirmeliyiz, babamızın onuruna leke kondurmamalıyız." Bharata: "Sizin yerinize on dört yağmur mevsimine kadar ormanda ben yaşayacağım. Ben de çileci olacağım", dedi.

Kraliçeler, azizler, yaşlılar ve şehirliler de kendilerince Rama'ya pek çok şey söylediler ama Rama hiçbir şekilde geri dönmeye yanaşmadı. Öte yandan Bharata Rama'nın yerine ormanda kalmak istiyor, bunun için diretiyordu. Bunun üzerine Rama şöyle dedi: "Sen bilmezsin, bir zamanlar büyükannen annen Kaikeyi'yi babamla evlendirdiğinde, racadan Kaikeyi'nin oğlu Ayodhya'nın kralı olacak diye söz almıştı. Bu yüzden hiçbir engelin yokken Ayodhya'ya krallık etmelisin. Krallık senin hakkındır."

Rama'nın hiçbir şekilde ikna olmayacağını gören Bharata altın işlemeli tahta çarıkları Rama'ya giydirdi ve şöyle dedi: "Bu çarıkları giy, sonra da bana ver. Bunları Ayodhya'ya götüreceğim. Emirleri bu çarıklardan alacağız, sizin vekiliniz olacak bu çarıklar. On dört yağmur mevsimine kadar kralın yerine bunlar geçecek. Emirleri bunlardan alıp krallığı ona göre yöneteceğim. Eğer on dört yağmur mevsimi sonunda gelmezseniz ateşe atacağım kendimi, son nefesimi alevlerin arasında vereceğim."

Böyle deyip Rama'nın çarıklarını alan Bharata, çarıkları öpüp başına koydu. Rama Bharata'ya şunları söyledi: "Halkına iyi davran. Halkını mutlu kılmak bir kralın en önemli görevidir. Bütün kraliçeleri eşit bil. Kaikeyi'ye bile kötülük etme. Bunlar benim ve Sita'nın dilekleridir."

Rama; azizleri, yaşlıları ve kraliçeleri selamladı, bu sırada herkesin gözünden yaş akıyordu. Bharata'dan izin

isteyen Rama kulübesine geri döndü. Bharata kalabalıkla beraber Rama'nın çarıklarını süslenmiş bir filin üstündeki tahta koydu ve hep birlikte Ayodhya'ya doğru yola çıktılar. Dört günlük bir yolculuktan sonra Ayodhya'ya vardılar. Bharata Ayodhya'ya Rama'yı getiremediği için üzülüyordu. Şehir eski canlı halini kaybetmişti. Bharata kraliçeleri Ayodhya'ya yerleştirmeye ve Nandigrama'yı başkent yapmaya karar verdi. Rama'nın çarıklarını krallık tahtına yerleştirdi, onlara taç giydirerek danışmanlara krallığın idaresini Rama'nın çarıklarının yapacağını söyledi ve şunu ekledi: "Öyle olağanüstü işler yapmalısınız ki halkın mutluluğu, başarısı, ülkenin bereketi ve refahı artsın." Kendisi Ayodhya'nın bütün idari işlerini düzene koyduktan sonra şehrin dışındaki Nandigrama'ya gitti ve tıpkı Rama gibi o da çileci olarak yaşamaya başladı.

Bharata'nın ayrılışından sonra Rama, Lakşmana ve Sita, Mandakini nehri kıyısından güneye doğru ilerlediler. Aziz Atri'nin inziva yerine vardıklarında azizi saygıyla selamladılar. Aziz de onları saygıyla, hürmetle ağırladı. Azizin çileci karısı Anasuya erdemi ve büyüsel güçleriyle tanınırdı. Sita inziva yerine girince onun önünde eğildi. Anasuya, Sita'ya kendilerinden bir dilekleri olursa derhal yerine getirileceğini söyledi. Sita: "Merhametiniz sayesinde her şeyimiz var, bundan başka ne isteyebilirim", dedi. Bu söz Anasuya'yı memnun etti. Sita'ya hiç kirlenmeyen, parçalanmayan tanrısal çelenk, elbise ve süsler verdi ve bir anda gözden kayboldu.

III. Bölüm

ARANYA KANDA

Azizleri Ziyaret

Rama aziz Atri'den izin aldı, diğerleriyle birlikte onunla vedalaştıktan sonra Dandaka ormanına doğru yola koyuldular. Bu orman yemyeşil ve sık bir ormandı. Çeşit çeşit hayvanın, canlının, kurdun, kuşun sesiyle inleyen ormanın içinde öyle bir yere geldiler ki, Veda ilahileri diğer bütün gürültüleri bastırıyordu. Burası çilecilerin inziva yeriydi. Rama'nın geldiğini görüp duyan azizlerle çileciler çok mutlu oldular. Oturup sohbete başladılar. Rama'ya kendi dertlerinden de söz ettiler. Çileciler, ormanda bulunan çok sayıdaki rakşasanın çeşit çeşit şekillere büründüklerini, dörtbir yanda dolaştıklarını, fırsatını bulunca onlara saldırdıklarını söyleyip dert yandılar. Rama anlatılanları dikkatle dinledi. O gece çilecilerle birlikte inziva yerinde kalan Rama bütün gece çilecilerle sohbet etti.

Ertesi gün Rama, Lakşmana ve Sita çok daha sık bir ormana girdiler. Bir süre yürüdükten sonra büyük vücutlu,

uzun kollu kötü bir ruha, bir rakşasaya rastladılar. Bu kötü ruh bir hamlede Sita'yı yakaladı, Rama ve Lakşmana'ya öfkeyle bağırdı: "Sahtekarlar! Siz kimsiniz ki çileci şekline bürünüp, böyle güzel bir kadınla dolaşıyorsunuz! Bu kadın tam bana göre, şimdi hemen ortadan kaybolun!"

Rama: "Peki sen kimsin?" diye sordu. Kötü ruh güldü: "Ben Yava'nın oğlu adam yiyen dev, Viradha'yım. Brahma bana öyle bir güç verdi ki karşısında hiçbir silah dayanamaz. Sakın ola benimle savaşmayı aklınızdan geçirmeyin! Şimdi buradan defolun, yoksa sizi de yerim!" diye haykırdı. Bunun üzerine Rama ve Lakşmana Viradha'nın meydan okumasına çok öfkelendiler. Bu koca deve ok yağdırdılar, ama oklar Viradha'ya hiçbir şey yapmıyor, Viradha oklara aldırış bile etmiyordu. Ama bir süre sonra öfkelenen dev, Rama ile Lakşmana'nın üzerine atladı. Uzun kollarıyla iki kardeşi yakaladı ve uzağa fırlattı. Bütün bunları gören Sita ağlamaya, haykırmaya başladı. Rama ve Lakşmana ayağa kalkarak Viradha'nın üzerine atladılar. Güçlü kollarıyla herbiri bir yandan tutuyordu. Nihayet devi zaptetmeyi başardılar. Rama Viradha'nın sağ kolunu, Lakşmana da sol kolunu kırmıştı. Kolları kırılan rakşasa Viradha yüzükoyun yere düştü. Rama büyük bir çukur kazıp devi canlı canlı bu çukura gömmeyi önerdi. Rama'nın bu sözlerini duyan Viradha şunları söyledi: "Ey insanlar arasındaki aslan! Senin Kausalya'nın oğlu Rama ve yanındakilerinin de kahraman Lakşmana ve erdemli Sita olduğunu anlayamadım. Ben ölmek üzereyim. Rakşasa şekline bir lanet yüzünden girdim. Tanrı Kuvera bu lanetten kurtulmamın ancak kral Daşaratha'nın oğlu Rama'yla savaşmamla mümkün olacağını söylemişti. Soylu Rama! Sayenizde bugün eski yaksha

halime geri döndüm. Ama ne yazık ki ölümüm yakın. Beni açtığınız çukura gömün. Ölmeden önce son dileğim, buradan yedi kilometre uzaklıkta, güneş gibi parlak münzevi Şarabhanga'nın kulubesine gitmenizdir."

Rama ve Lakşmana bir çukur kazdılar, devi çukura gömdükten sonra Şarabhanga'nın inziva yerine doğru yola çıktılar. Karşısında Rama, Sita ve Lakşmana'yı gören Şarabhanga: "Sizi öteden beri görmek istiyordum. Ne iyi ettiniz de geldiniz. Bu şekilde azizlerin ve çilecilerin güvenliğini de sağlamış olacaksınız. Sizi gördüm ya artık başka bir şey istemem", dedi. Şarabhanga bir ölü yakma törenine hazırlanıyordu. Pekçok aziz ve çileci oraya toplanmıştı. Rama'ya, odun yığını üzerine sıralanmış kemikleri üzüntüyle göstererek: "Bunlar rakşasaların yedikleri azizlerin iskeletleri", dedi. Rama: "Korkmayın! Artık güvendesiniz. Bütün rakşasaları yok ederek sizin güven içinde yaşamanızı sağlayacağım, bana inanın", dedi.

Rama yoluna devam etmek için aziz Şarabhanga'yla vedalaştı. Şarabhanga ondan Dandaka ormanında yaşayan aziz Sutikşina ile mutlaka görüşmesini, onlara iyiliği dokunabileceğini söyledi. Onları hayır duaları ile uğurladı. Rama, Sita ve Lakşmana'yla beraber yolculuğa devam etti.

Uzun ve zorlu bir yolculuktan sonra aziz Sutikşina'nın inziva yerine vardılar. Aziz Sutikşina'yı sessizce ibadet ederken buldular. Rama: "Buraya size saygılarımızı sunmak için geldik. Lütfen sessizliğinizi bozun." Bunun üzerine Sutikşina şöyle dedi: "Ey kahraman! Duyduğuma göre krallığınızdan mahrum bırakılmışsınız; Çitrakuta'da yaşıyormuşsunuz. Bundan böyle Sita ve Lakşmana'yla beraber benim kulübemde yaşamanızı istiyorum. Burada

güven içinde olursunuz. Etrafta sadece geyikler var, onların da size hiçbir zararları dokunmaz". Bu sözler üzerine Rama: "Bu nazik davetinizi reddetmek zorundayım. Çünkü okumla bu geyiklerden birini yaralarsam kalbinizi inciteceğimden korkarım. Lütfen gitmemize izin verin", dedi. Sutikşina bu isteği anlayışla karşıladı.

İşte böylece, sabah erkenden, Rama Sita ve Lakşmana dualarını bitirdiler, Sutikşina'ya konukseverliği için teşekkür ettiler ve oradan ayrıldılar. Pekçok ırmak, göl ve tepe aştıktan sonra çok temiz bir göle vardılar. Bu, beyaz ve mavi nilüfer çiçekleriyle dolu bir göldü. Üzerinde su kuşları oynaşıp duruyordu, kenarında ise pekçok fil dinleniyordu. Dandaka ormanında dolaşan Rama bir kulübe buldu. Bu kulübede Rama, Sita ve Lakşmana birlikte on yağmur mevsimi geçirdiler.

Bu sürenin bitiminde Rama Sutikşina'nın kulübesine geri döndü. Birgün Rama Sutikşina'ya şöyle dedi: "Ey kutsal efendim! Bu ormanda büyük aziz Agastya'nın yaşadığını duydum. Ancak böyle uçsuz bucaksız bir ormanda azizin yerini bulamadım. Bana oraya nasıl gideceğimi söyleyin. Sita ve Lakşmana'yla beraber ona saygılarımızı sunmak istiyoruz. Bu bizim en büyük arzumuz." Sutikşina güneye doğru gitmelerini söyledi.

Rama, Sita ve Lakşmana uzun bir yolculuktan sonra, aziz Agastya'nın inziva yerine vardılar. İnziva yerine ilk önce giren Lakşmana Agastya'nın müritlerinden birine. "Kral Daşaratha'nın büyük oğlu, kahraman Rama, karısı Sita'yla birlikte azizi görmek için geldiler. Ben onun küçük kardeşiyim. Bu korkunç ormana babamızın sözünü yerine getirmek için geldik. Dileğimiz kutsal Agastya'yı görmektir.

Lütfen bizi onunla görüştürün", dedi. Aziz Agastya, müridinden bunları duyunca: "Ne talihliyim ki Rama beni görmeye gelmiş! Bunu bekliyordum. Gidip onu, kardeşini ve karısını buraya getir", dedi. Agastya'nın inziva yerine gelen Rama, Sita ve Lakşmana azize saygılarını sundular. Aziz Agastya onlara çiçek ve meyve sunarak şöyle dedi: "Oğlum! Vişvakarma tarafından yapılan, pırlantalarla süslü, tanrı Vişnu'nun altın yayını ve güneş ışınları gibi parlak, hedefinden şaşmaz Brahmadatta adlı okları İndra hediye etmişti. Tanrı Vişnu bu silahlarla kötü ruhları yenmişti. Bu silahlar artık senin, onları düşmanlarını yenmek için kullan." Böylece Rama, Lakşmana ve Sita o günü azizin inziva yerinde geçirdiler.

Ertesi gün Rama, Sita ve Lakşmana, aziz Agastya'nın isteğiyle Godavari nehrinin kenarındaki Pançavati adlı yere doğru yola koyuldular. Yolda karşılarına devasa bir akbaba çıktı. İki kardeş de onun kötü ruh olduğunu sandılar. Ona: "Sen kimsin?" diye sordular. Devasa akbaba nezaketle: " Adım Catayus. Ben sizin babanızın arkadaşıyım. Eğer dilerseniz sürgün hayatınızın kalan kısmında size arkadaşlık ederim. Lakşmana'yla avlanmak için dışarı gittiğinizde Sita'yı korurum", diye cevap verdi. Rama babasının arkadaşı olan bu akbabaya güven duydu, onu da yanlarına katarak hep birlikte Pançavati ormanına doğru ilerlediler.

Khara ve Duşana'yla Savaş

Pançavati'ye varınca, Lakşmana Godavari nehrinin kenarında çok güzel bir kulübe yaptı. Sita kulübeyi çok be-

ğendi. Pançavati'nin evleri hem Rama'nın hem de Sita'nın hoşuna gitmişti. Kulübe de bu evlere benzemişti. Zamanlarını Godavari'nin kenarındaki bahçeleri ve ormanları seyrederek geçiriyorlardı. Lakşmana çeşit çeşit meyve, bitki, kök topluyor, bunları hep birlikte yiyorlardı. Lakşmana gece olunca kulübenin üstüne çıkıyor ve Rama ile Sita'yı tehlikelerden koruyor, sabaha kadar nöbet tutuyordu. İşte bu şekilde üç yağmur mevsimi daha geçip gitmişti.

Birgün Rama, Lakşmana ve Sita kulübelerinin önünde otururlarken Ravana'nın kız kardeşi Şurpanaka çıkageldi. Koyu mavi nilüfer rengindeki teni, nilüfer gözlü, görünüşü aşk tanrısı gibi güzel, ince belli, zarif başlı, tatlı sesli, nazik ve çok genç, erdemli, İndra gibi güçlü, keçeleşmiş saçlarıyla bir fil gibi yürüyen Rama'yı gören yaşlı ve iri Şurpanaka ona hemen aşık oldu. Süslenip-püslenip Rama'nın yanına geldi: "Ey güzel kişi! Keçeleşmiş saçların, elinde ok ve yayın rakşasaların bölgesine bir kadınla beraber niçin geldin?" diye sordu. Rama: "Ben kral Daşaratha'nın en büyük oğlu Rama'yım. Bu yanımdaki küçük kardeşim Lakşmana ve bu da karım Sita. Babamın ve annemin dileklerini yerine getirmek üzere bu ormana geldim. Şimdi sen bana kim olduğunu söyle!" Şurpanaka: "Ben Lanka'nın şerefli kralı Ravana'nın kızkardeşiyim. Dünyada benden daha güzel biri yok. Üç dünyada da benim gibi bir güzel daha bulamazsın. Bugüne kadar kimse bana el süremedi. Seni görene kadar kimseyle evlenmeyi düşünmedim. Ey güzel kişi benimle evlenmelisin. Bu evlilik herkesin çıkarına olacak. Karın Sita çok talihsiz ve çirkin. Onu bırak. Benimle evlen, saraylarda zevk ve sefa içinde yaşa!" Rama böyle bir terbiyesizliğe katlanamazdı. Öfkeyle: "Tanrıça! Var git Lakşmana'yla eğleş, onun he-

nüz karısı yok", dedi. Şurpanaka Rama'nın kendisine ilgi göstermeyeceğini anlayınca şansını Lakşmana'da denemek istedi ve Lakşmana'nın yanına gitti. Ama onunla Lakşmana da ilgilenmedi: "Ben sadece bir hizmetkarım ve eğer benim karım olursan senin de köle olarak yaşaman gerekir. En iyisi sen Rama'ya git, çünkü kral odur", dedi.

Şurpanaka tekrar Rama'ya gitti. Rama onu yeniden Lakşmana'ya gönderdi. Bu şekilde birçok kez Rama ile Lakşmana arasında gidip gelen Şurpanaka'nın kalbi kırıldı, öfkesi kabardı. Birden onları bırakıp Sita'ya doğru koşmaya başladı. Olacakları gören Lakşmana karşısına dikildi, bir hamlede burnunu, kulağını kesip attı. Şurpanaka acı içinde ağlayıp bağırarak oradan uzaklaştı. Ravana, üvey kardeşleri Khara ve Duşana'nın yanına gitti. Kız kardeşinin bu kötü durumunu gören Khara Şurpanaka'dan her şeyi anlatmasını istedi. Neler olup bittiğini öğrenince hırsından deliye döndü. Bir alay askerini Rama'yı öldürmeleri için Şurpanaka'yla birlikte gönderdi. Bütün bir orduyu karşısında gören Rama hiç yılmadan savaştı ve bütün rakşasaları öldürdü. Rakşasaların yenildiğini gören Şurpanaka Khara'nın ne denli zayıf olduğunu, erkekliğinin hükümsüz olduğunu haykırıp onu aşağıladı. Rama yüzünden düştüğü bu durum Khara'yı çok derinden sarsmıştı. Bir insan tarafından aşağılanmayı hazmedemedi. Bütün ordusunu alarak yeniden Rama'ya saldırmak üzere yola çıktı. Bu sefer çok daha büyük bir ordunun geldiğini gören Rama, Sita'yı Lakşmana'yla beraber aziz Agastya'nın inziva yerine gönderdi, kendisi de savaş için hazırlık yapmaya başladı.

Rakşasa ordusu, Pançavati'yi dört yandan kuşattı. Rama kutsal silahlarıyla binlerce rakşasa öldürdü. Duşana'nın da

öldüğünü haber alan güçlü Khara, Rama'yla savaşmaya geldi. Khara, emrindeki rakşasalar gibi kolayca yenileceğe benzemiyordu. Korkunç bir savaşma tarzı vardı. Saldırıları etkili, darbeleri güçlüydü. Hatta bu çetin dövüş sırasında yaptığı bir hamle sayesinde Rama'nın zırhını bile kesmiş, Rama savaş alanında epeyce uzağa savrulmuş ve kanlar içinde kalmıştı. Ancak bu duruma öfkelenen Rama hemen toparlanıp yakınında bulunan Khara'nın atlarıyla sürücülerini kolayca alt etmişti. Rama'nın atlarını sürücüleriyle birlikte öldürdüğünü, çevredeki askerleri de darmadağın ettiğini gören Khara öfkeden deliye döndü. Bir sıçrayışta eline geçirdiği uzun bir sopayla döğüşmeye başladı. Düşmanını bu şekilde alt etmenin zor olduğunu gören Rama geriye çekildi, Agastya'nın verdiği yayı eline aldı, İndra'nın okunu yerleştirdi ve yayı tüm gücüyle kurup bıraktı. Ok Khara'nın göğsüne saplandı, kalbi delip geçti. Bundan sonra kısa sürede diğer rakşasaları da öldürdü. İşte Rama, ülkesindeki rakşasa korkusunu böyle yok etmişti.

Khara'nın ölümü tanrıları çok mutlu etti. Mutluluklarını belli etmek için çiçekler saçtılar, türlü türlü çalgıyla, ilahiyle ortalığı şenlendirdiler. Aziz Agastya muzaffer Rama'yı kutladı. Savaş alanına gelen Sita ve Lakşmana Rama'yı sağ salim görünce sevinçlerinden havalara zıpladılar.

Altın Ceylan ve Ravana'nın Sita'yı Kaçırışı

Şurpanaka'nın ağabeyi Ravana, Lanka'da krallık sürmekteydi. Gücü ve şerefi üç aleme yayılmıştı. Tanrılar

daha onun adını duyar duymaz tir tir titremeye başlarlardı. Ravana, tanrı Kubera'dan Puşpaka adındaki uçan arabasını çalmıştı. Khara ve Duşana'nın ölümünden sonra Şurpanaka okyanusu geçerek ağlaya, haykıra Ravana'nın yanına geldi: "Kardeşim! Sen hayattayken beni bu hallere düşürdüler. Senin üç dünyadaki şan ve şerefine leke sürdüler. Bu lekeyle insan içine nasıl çıkacaksın!" deyip acı içinde yere yığıldı.

Şurpanaka kendine geldikten sonra Ravana: "Senin kulağını burnunu kim kesti? Söyle, kim bu ölümüne susamış gafil?"diye sordu. Şurpanaka başına gelenleri bir bir anlattı: "Ayodhya kralı Daşaratha'nın güçlü, yakışıklı oğlu Rama ve sadık kardeşi Lakşmana, senin kız kardeşin olduğumu anlayınca benimle alay ettiler. Lakşmana kulağımı, burnumu kesti attı. Yanlarında güzel mi güzel bir kadın vardı. Rama'nın karısı Sita. Öyle güzel ki tam Lanka krallığına layık! Onun sana ait olması gerekir. Giden burnum geri gelmez, ancak o güzel kadını mutlaka sarayına getirmelisin, düşmana meydan okumalısın."

Ravana Khara ve Duşana'nın öldüğünü öğrenince ilkin ürktü. Sonra Şurpanaka'nın söylediklerini düşündü ve ona hak verip Sita'yı kaçırmayı aklına koydu. Derhal uçan arabası Puşpaka'yı hazırlamalarını istedi. Ona tek başına bindi okyanusu geçti, Mariça'nın yanına vardı. Vişvamitra'nın inziva yerinde Rama'nın okuyla yaralanan Mariça okyanusun kenarında acı içinde kıvranmaktaydı. Mariça, rakşasa kralını karşısında görünce şaşırdı ve oraya niçin geldiğini sordu. Ravana: "Rama, Khara komutanlığındaki rakşasa ordusunu yok etti. İntikam için güzel karısı Sita'yı kaçıracağım, bu konuda bana yardım et", dedi.

Ravana'nın bu sözlerini duyan Mariça şöyle dedi: "Ey rakşasaların efendisi! Size bu aklı kim verdi? Başka birine ait bir kadını kaçırmaktan daha büyük günah var mı? Zaten hareminizde binlerce kadın var. Kaldı ki Sita'yı kaçırmak sandığınız gibi kolay değil. Rama ve Sita'yı gece gündüz kahraman kardeşi Lakşmana koruyor. Rama'nın güçlü kutsal silahları bizi anında yok eder." Mariça'nın sözlerini duyan Ravana çok öfkelendi: "Ben buraya senin öğütlerini dinlemeye gelmedim. Senin öğütlerine ihtiyacım yok! Sen sadece emirlerimi yerine getireceksin, ötesine karışma. Rama'nın okundan kurtulmuş olabilirsin, ama eğer benim söylediklerimi yapmazsan seni hemen şimdi öldürürüm." Ravana'nın tehditinden korkan Mariça'nın nefesi kesildi. Sita'yı kaçırmak için nasıl bir planı olduğunu sordu. Ravana şöyle anlattı: "Sen altından bir ceylana dönüşeceksin, Rama ile Lakşmana'yı kulübeden uzaklaştıracaksın. Ben de o sırada Sita'yı kaçıracağım. Karısının yokluğunda, Rama ya kendini öldürür ya da gücünü kaybeder. İşte o zaman zafer benim olacak."

Mariça çaresiz, Ravana'nın söylediklerini yapmak zorunda kaldı. Ravana ve Mariça uçan arabaya bindiler, sayısız kasabanın, köyün, ormanın, ırmak ve tepenin üstünden uçup Pançavati'ye ulaştılar. Mariça altından bir ceylana dönüştü; Rama'nın kulübesinin çevresinde dolaşmaya başladı. Bu sırada Ravana, ağaçlıkların arkasına saklanmış, Mariça'yı gözetliyordu.

Altından muhteşem ceylanı gören Sita ona hayran kaldı. Rama'dan onu yakalamasını istedi. Ancak Rama buna pek yanaşmadı, çünkü kuşkulanmıştı. Sita'nın ısrarı üzerine, dışarı çıkıp ceylanın peşine düştü. Rama Lakşmana'ya

ceylanı yakalayıp Sita'ya getireceğini söyledi ve o yokken Sita'ya göz kulak olmasını tembihledi. Ceylana dönüşen Mariça, Rama'nın peşinden geldiğinden emin olunca onu çok uzaklara götürdü. Ceylanı yakalamak için Rama çok uğraştı. Ancak bir türlü yakalayamadı. Rama'nın başka çaresi kalmamıştı, yayını kullanacak, güzel hayvanı okuyla vuracaktı. Böylece Rama yayı kurup oku fırlattı. Hedefini bulan ok ceylanı yere serdi. Ceylan bir anda aslına, Mariça'ya dönüştü. Rama'nın sesini taklit ederek haykırmaya başladı: "Ah Sita! Lakşmana! Ben ölüyorum."

Rama'nın sesini duyan Sita Lakşmana'ya: "Kardeşin tehlikede, çabuk yardımına koş", dedi. Lakşmana şöyle dedi: "İffetli Sita! Siz hiç endişelenmeyin. Soylu Rama'ya kimse zarar veremez. Duyduğunuz ses yanlış olsa gerek.

Ravana'nın Sita'yı kaçırışı, Catayus'un buna engel olmaya çalışması.

Unutmayın ki Khara ve Duşana'nın ölümünden sonra diğer rakşasalar intikam almaya kalkışacak ve her türlü şeyi yapacaklardır."

Lakşmana Sita'yı yalnız bırakmak istemiyordu. Bunu gören Sita ısrarlarnı sürdürüyor, ikna edemeyince de kırıcı sözler söylüyordu: "Anlaşılan sen de Bharata'nın casususun. Kim bilir, belki bende bile gözün vardır. Eğer asil Rama'ya bir şey olursa kendimi Godavari nehrine atarım."

Sita'nın söylediklerine içerleyen Lakşmana çaresiz Rama'yı aramaya çıktı. Bu arada Ravana fırsat kollamaktaydı. Lakşmana'nın kulübeden ayrıldığını görünce çileci kılığına girdi ve Sita'nın yanına geldi. Sita'ya kim olduğunu ve bu ormanda ne yaptığını sordu. Sita ona her şeyi anlattı: "Ben Mithila kralı Canaka'nın kızı, Rama'nın karısı Sita'yım. Evlendikten sonra on iki yılımı kral Daşaratha'nın sarayında mutlulukla geçirdim. Evliliğimin on üçüncü yılında kral Rama'nın tahta geçeceğini ilan etti. Tahta çıkma töreni için her şey hazırken Bharata'nın annesi kraliçe Kaikeyi kendi oğlunu tahta çıkarmak için Rama'nın sürgüne gitmesini sağladı. Biz bu ormanda bu yüzden yaşıyoruz. Şimdi sen bana kim olduğunu ve niçin yalnız seyahat ettiğini söyle!" Ravana: "Sita! Ben rakşasaların efendisi Ravana'yım. Okyanusun ortasında tepelere yaslanmış Lanka adındaki güzel ülkenin kralıyım. Eğer benim karım olursan bu güzel bahçelere sahip ülkenin kraliçesi ve binlerce güzel giyimli kadının asil efendisi olursun", dedi. Ravana'nın bu sözlerini duyan Sita onu azarladı, Rama'nın gücünden korkması gerektiğini söyledi. Bunun üzerine, kadını tatlı dille ikna edemeyeceğini anlayan Ravana hemen harekete geçmesi gerektiğini düşündü.

Sita'nın üzerine atıldı, onu yakalayıp kucağına alarak doğru uçan arabasına götürdü. İkisi birlikte Lanka'ya doğru uçmaya başladılar. Sita Ravana'ya karşı koymaya çalışsa da başarılı olamadı. Bunun üzerine, "Rama! Lakşmana!" diye haykırmaya başladı, ama sesini duyan olmadı. Aşağıdaki ağaçlara, kuşlara, binbir türlü hayvana yalvarıp yakardı: "Ne olur gidin söyleyin Rama'ya, Lanka kralı Ravana sevgili kraliçeni kaçırdı deyin!"

Sita'nın yakarışlarını kimse duymadı. Elbette Daşaratha'nın eski dostu akbaba Catayus hariç. Catayus, kraliçenin haykırışları kulağına çalınır çalınmaz yuvasından çıktı, hızla uçan arabaya doğru yol aldı. Ravana'ya yetişip karşısından durdu, ona meydan okudu. Bütün gücüyle Ravana'nın üstüne atladı. Ravana'nın zırhını parçaladı, onu yaraladı. Catayus, Ravana'nın ok ve yayını da kırdı. Ayrıca arabasını da parçaladı. Bu arada Ravana büyük bir öfkeyle kılıcını Catayus'un kanadına indirdi. Catayus yaralandı, gücü kırılmıştı. Ravana Sita'yla birlikte yeniden Lanka'ya doğru uçmaya başladı. Ravana'nın ülkesine giderlerken Sita aşağıda, bir dağın tepesinde maymunların oturduğunu gördü. Ravana'nın dikkatini çekmeden kendisine ait bir mücevheri bir kumaş parçasına bağladı ve aşağıya, dağın tepesine bıraktı. Rüzgar dalları hışırdatıyor, ürkmüş Sita'ya "Korkma!" diyordu sanki. Nilüferler Sita için ağlıyormuşcasına boyunlarını bükmüşlerdi. Aslanlar, kaplanlar, diğer vahşi hayvanlar Sita'nın gölgesinin peşinden üzüntüyle koştular. Sita'nın kaçırıldığını gören yüce güneş bile rengini kaybetmiş, ağlamaklı olmuştu.

Sonunda Ravana ile Sita Lanka'ya vardılar. Ravana, Sita'ya bütün sarayını gezdirdi. Şöyle dedi: " Eğer istersen

bütün bu gördüklerin senin olur. Lanka'nın ana kraliçesi sen olursun. Diğer bütün kraliçeler senin kölen olurlar. Yeter ki sen iste!" Ancak Sita bu teklifi kabul etmedi. Rama'nın güvenini sarsacak hiçbir şey yapmayacak, ondan başka hiçkimsenin kendisine dokunmasına izin vermeyecekti. Ravana, Sita'yı Aşoka koruluğuna yerleştirip başına da bir nöbetçi dikti: "Söylediklerimi biraz düşün! Eğer isteklerimi kabul etmezsen, seni öldürürüm", dedi. İşte öylece, onu orada, bir başına bırakıp gitti. Bundan sonra Sita günlerini ağlayarak ve Rama'yı düşünerek geçirmeye başladı.

Rama'nın Sita'yı Arayışı

Mariça'yı öldüren Rama geri dönerken uzaktan Lakşmana'nın geldiğini gördü. İçinde büyük kuşku belirdi. Lakşmana yanına gelince ona şöyle dedi öfkeyle: "Benim emrime karşı çıkmakla iyi etmedin, Sita'yı yalnız bırakmamalıydın!". Bunun üzerine Lakşmana Sita'nın kendisine söylediklerini Rama'ya anlattı. Rama: "Aklını kullanman gerekirdi. İçimden bir ses Sita'nın şu anda kulübede olmadığını söylüyor", dedi.

İki kardeş üzgün ve endişeli bir şekilde kulübeye yöneldiler. Uzaktan Sita'ya seslendiler ama hiç cevap alamadılar. Kulübeye vardıklarında Sita'nın olmadığını gördüler. Rama: "Gidip arayalım! Sita'yı biri mi kaçırdı acaba, yoksa bir yerlerde çiçek mi topluyor?" dedi. İki kardeş her yerde onu aradılar. Her ağaca, her kayaya, her canlıya sordular. Ancak Sita'nın yerini kimse bilmiyordu. Sonra güneşe

Catayus'un lanetten kurtuluşu ve ruhunun göğe yükselişi.

sordular, havaya yalvardılar, dörtbir yanda onu aradılar. Sita'nın rakşasalar tarafından öldürülmüş olabileceği geldi akıllarına, öylece çılgına döndüler. Rama haykırdı, eğer Sita'sını geri vermezlerse tanrıları bile yok edeceğini söyledi. Havayı oklarıyla dolduracak, rüzgarın yönünü değiştirecek, güneş ışınlarını yok edecek, dünyayı karanlığa boğacak, ağaçları kökünden koparacak, göllerin suyunu çekip,

okyanusu kurutacaktı. Pançavati'nin ceylanları, güzel Godavari nehrinin kıyısındaki kederli Rama'ya çok acıdılar.

Lakşmana, Rama'yı teselli etmeye çalıştı ve Sita'yı aramayı önerdi. İki kardeş dağları ve mağaraları tek tek aradılar. Bu şekilde güneye kadar gittiler. Derken yolda kırılmış bir zırh ile parçalanmış bir yay gördürler. Orada bir kavganın olduğunu düşündüler. Biraz daha ileride birden bire Catayus'u farkettiler: Akbaba kana bulanmıştı. Catayus Rama'yı gördü.

Ağzından kan gelen Catayus güçlükle konuştu: "Tanrıçanı arıyorsun, onu Lanka kralı kaçırdı. Beni kan içinde bırakan da işte odur. Güneye doğru gitmeye devam et!", dedi ve ruhu göğe yükseldi. Rama okunu ve yayını yere attı, akbabayı kucağına aldı, onun için ağladı. Lakşmana'ya: "Bak, bu kuş bile bizim için hayatını verdi. O bir azizdi, babamızın arkadaşıydı. Ormandan odun getir. Onu törenle yakalım."

Rama ile Lakşmana Catayus'u törenle yaktıktan sonra sık bir ormana girdiler. Yollarını Kadambha adında çok kötü bir ruh kesti. Bu rakşasanın ağzı karnına gömülüydü, eline geçirdiği her tür canlıyı midesine indirirdi. Çok güçlü kolları olan bu kötü ruh, işlediği bir günahtan dolayı lantlenmişti. Kadambha eleriyle iki kardeşi de yakaladı, kişneyerek konuştu: "Tanrılar bugün bana karnımı doyurmam için yemek verdiler. Uzun zamandır açtım!" Rama ve Lakşmana kılıçlarını çektiler, Rama rakşasanın sağ kolunu, Lakşmana da sol kolunu bir hamlede kesip attılar. Kadambha acı içinde yere yuvarlandı ve lanet yok oldu. Kadambha bu korkusuz kahramanları tanımak istedi. Rama ona kendisiyle ilgili her şeyi anlattı. Kadambha Rama'yla

karşılaşınca kendisine yapılan büyüden kurtulmuştu. Minnettarlığını göstermek için onlara yardım etmeye karar verdi. Şöyle dedi: "Sita'yla ilgili hiçbir şey bilmiyorum. Ancak size bir yol gösterebilirim. Buradan güneye doğru gidince Rişyamukha adında bir dağa rastlayacaksınız. Orada Sugriva adında bir maymun danışmanlarıyla birlikte yaşamaktadır. Onu mutlaka bulun. Ancak onun yardımı sayesinde Sita'nın yerini bulabilirsiniz. İlk önce Pampa adında bir göle varacaksınız. Gölün kenarında aziz Matanga'nın müritlerinin yaşadıkları inziva yerleri vardır. Şapril adındaki müritle görüşün. Şimdi hemen yola çıkın ve gidip maymunların efendisi Sugriva'yla dost olun!"

İki yiğit savaşçı uzun bir yolculuktan sonra Şapril'in inziva yerine vardı. Şapril Rama'nın ayaklarına kapandı. Onlara dinlenmeleri için yer gösterdi. Yemeleri için tatlı meyveler, lezzetli bitki kökleri ikram etti. Sonra: "Kutsal Matanga bana sizin birgün mutlaka Çitrakuta'dan buraya geleceğinizi söylemişti", dedi. Rama ve Lakşmana Şapril'in sunduğu yiyecekleri bitirdikten sonra Rama Sita'nın nerede olduğunu sordu. Şapril: "Sugriva'yla arkadaşlık kurun. Sita'yı bulmanıza mutlaka yardım edecektir", dedi ve Rama'nın da iznini alıp gözden kayboldu. Şapril'le tanışan Rama'nın kalbi huzurla doldu, umutsuzlukları yok oldu.

IV. Bölüm

KİŞKİNDHA KANDA

Hanuman ve Sugriva'yla Dostluk

Bahar gelmiş, ormandaki herbir varlık renkli giysilerini giymeye, canlılar hareketlenmeye başlamıştı. Her yanda binbir türlü çiçekler açmış, arılar bir çiçekten diğerine dolaşmaya başlamıştı. Mango ağaçlarının üstünde guguk kuşları ötüyordu. Tavus kuşları dans ediyor, göllerde nilüferler yüzüyordu. İşte Rama ile Lakşmana böylesine canlı ve güzel bir ormanda Sugriva'yı bulmak üzere Rişyamukha dağına doğru yola çıkmışlardı. Sita'nın yanında olmadığı için ormanın bu cıvıltılı hali Rama'yı daha da kederlendirmişti. Derken varacakları yere yaklaşmıştılar. Uzakta, Rişyamukha dağındaki Sugriva, dağa doğru gelen bu iki kahraman okçuyu görünce kuşkuya kapıldı. Yoksa krallığını elinden alan büyük kardeşi Bali onu öldürmeleri için bu iki okçuyu mu tutmuştu? Sugriva Bali'nin hışmından korkmuş, bu dağa sığınmıştı. Gerçi Bali'yi de aziz Matanga lanetlemişti, bu yüzden

Sugriva'nın elçisi Hanuman.

Rişyamukha'ya gelemezdi. Ama Sugriva yine de korkuya kapıldı. Hemen Hanuman'ı çağırdı. Sugriva Hanuman'ın aklına ve gücüne her zaman çok güvenirdi.

Rama ve Lakşmana Rişyamukha tepelerinde yaşayan Sugriva'nın yardımını istemeye geldiklerinde ilk Hanuman'la karşılaştılar. Hanuman, vanaralar kralı Sugriva'nın elçisiydi. Onlar da tıpkı rakşasalar gibi istedikleri şekle girebilme ve havada uçma yeteneğine sahiptiler.

Sugriva Hanuman'dan, gelenleri karşılayıp kim olduklarını öğrenmesini istemişti. Hanuman Rama ve Lakşmana'nın yanına geldi. Onları kibarca selamladıktan sonra Sanskrit dilinde konuşmaya başladı: "Niçin bu ormanda dolaşıyorsunuz? İnsan kılığında bir tanrı mı, yoksa bir prens misiniz? Eğer prensseniz niçin aziz kılığına büründünüz? Ben rüzgar tanrısının oğlu Hanuman'ım. Panpapur'un kralı Bali'nin küçük kardeşi Sugriva'nın hizmetçisiyim. Sugriva çok güçlü ve akıllıdır. Beni buraya o gönderdi. Sizi görmek onu çok memnun edecektir."

Hanuman sözlerini bitirince Rama onun konuşma tarzından çok etkilendi. Sanskrit dilini bu denli iyi kullanmasına hayran kaldı. Onun iyi bir bilgin olduğunu düşündü. İlahi bilimini, kurban bilimini, melodi bilimini öğrenmiş, bir üstad haline gelmiş birinin bile Hanuman kadar iyi konuşması pek zordu. Gramer bilgisi tam olmalıydı; zira söylediği kelimelerden bir tanesi bile yanlış kullanılmamıştı. Konuştuğu zaman, söylediklerinin anlamını bozacak ne bir ağız, ne bir göz, ne bir alın, ne bir kaş hareketi yapıyor, bütün vücudu söylediklerini tamamlıyordu. Sözler doğrudan göğsünden yükseliyor, gırtlağından geçerek hoş bir tonda çıkıyordu. Onu öldürmek için silahını kaldırmış bir

düşman bile bu sözler karşısında ancak saygı duyabilirdi. Güzel Sanskrit dilini vurgulayışı mükemmeldi. İnsanın kalbine nüfuz ediyordu. Böyle bir dostu olan bir kralın her istediğini elde etmesi işten bile değildi.

İşte Rama böyle düşünüp dururken Hanuman'a yönelen Lakşmana ona şunları söyledi: "Ey Hanuman! Bu yiğit, Koşala ülkesinin kralı Daşaratha'nın en büyük oğlu Rama. Ben de küçük kardeşi Lakşmana'yım. Babamın isteğiyle on dört yağmur mevsimi boyunca ormanda yaşamak için yola çıktık. Yanımızda kardeşim Rama'nın sevgili eşi, kral Canaka'nın erdemli kızı Sita da vardı. Pançavatili hain bir rakşasa onu kaçırdı. İşte biz de onu arıyoruz. Kadambha bize Sugriva'yı övdü, onun yardımını sağlarsak Sita'yı kurtarabileceğimizi söyledi."

Rama ve Sugriva'nın aynı yazgıyı paylaştıklarını ve her ikisinin de birbirine yardım etmesi gerektiğini düşünen Hanuman, Rama ile Lakşmana'yı omuzlarına aldı, atlaya zıplaya Rişyamukha dağının tepesine götürdü. Hanuman, Sugriva'ya Rama'nın başından geçenleri, Rama'ya da Sugriva'nın hikâyesini anlattı. Sonra Agni'nin tanıklığında ikisi dost oldu. Rama: "Ateş Tanrı'sının önünde söz veriyoruz ki bugünden sonra sen bizim arkadaşımızsın. Senin üzüntünü sevincini kendi üzüntümüz sevincimiz bileceğiz. İyilik yapmak arkadaşlığın göstergesidir. Kötülük yapmak düşmanlığın", diyerek Sugriva'yla beraber birbirlerine yardım edeceklerine dair ant içtiler.

İşte böylece ant içip dostluklarını yemine bağladıktan sonra uzun bir sohbete daldılar. Sugriva, Sita'yı aramada onlara yardım edeceğine dair tekrar tekrar söz verdi. Sita'nın dağınık bohçasını Rama'ya gösterdi. Rama boh-

çayı hemen tanıdı. Lakşmana'ya da bunları tanıyıp tanımadığını sordu. Lakşmana: "küpe ve pazu bant hakkında bir şey söyleyemem ama halhalları tanıdım, onlar Sita'nın halhalları. Her sabah ayaklarına eğildiğimde bunları görürdüm", dedi.

Takıları gören Rama kederlere daldı yeniden. Sugriva onu teselli ederek: "Ben her durumda size yardım edeceğim. Sita'yı mutlaka bulacağız. Gerçek dost zor günde belli olur", dedi. Rama Sugriva'ya kendi durumunu anlattı. Bunun üzerine Sugriva da kendi başına gelenleri anlattı. Şöyle dedi: "Kişkindha'nın kralı Bali benim kardeşimdir. Beni krallıktan mahrum etti. Karımı çaldı. Beni öldürmek için fırsat kolluyor. Ondan kurtulmak için köşe bucak kaçıyorum. Hanuman, Nala ve Nila benim gerçek dostlarımdır. Acı günlerimde beni yalnız bırakmadılar." Sugriva'nın hikayesini dinleyen Rama, "Bali'yi öldüreceğim, karına da kavuşacaksın, krallığına da", diye söz verdi.

Sugriva Rama'nın vaatlerine pek inanmadı ve şöyle dedi: "Ey! Yiğit Rama, Bali çok güçlüdür. Dağları kökünden söküp top gibi fırlatır. Koca ağaçları bir fiskeyle yere serer. Korkunç rakşasaları bile alt etmiş biridir. Tek elle ağaçları kökünden söken o yiğidi, Bali'yi bir tek ok, büyülü bir ok öldürebilir." Bu sözleri duyan Rama tanrısal okuyla yedi Şal ağacını bir atışta devirdi. Sugriva buna çok şaşırdı. Ellerini birbirine kavuşturarak: "Bali'yi ancak siz öldürebilirsiniz. Sizin gücünüze inanıyorum", dedi.

Rama: "Artık korkmayın, şimdi kardeşine gidip ona meydan okuyabilirsin. Ben ağaçların arasında saklanarak, sizin savaşınızı seyredeceğim. En uygun bir zamanda Bali'nin üzerine okumu fırlatacağım", dedi.

Sugriva'nın Bali'yle Dövüşü

Savaş için hazırlanan Sugriva, Bali'ye meydan okumak için Kişkindha şehrine vardı. Sugriva'yı gören Bali öfkeyle onun üstüne atladı. Aralarında korkunç bir kavga başladı. Bali Sugriva'yı epeyce hırpalamıştı. Sugriva çareyi kaçmakta buldu. Bali bir süre onu takip etti ama Rişyamukha dağına yaklaşınca geri döndü. Bu sırada Rama söz verdiği gibi yayıyla birlikte hazır bekliyor, ancak bir türlü okunu fırlatamıyordu.

Rama hemen Sugriva'nın yanına geldi. Rama'yı gören Sugriva ona çok kızdı: "Beni aldattın. Madem Bali'yi öldürmeyecektin, o zaman beni niçin gönderdin? Beni nasıl yaraladığını görmüyor musun? Bütün vücudumda korkunç acılar var. Eğer kaçmasaydım Bali beni öldürecekti." Rama şöyle dedi: "Bana kızma bu kadar, suç bende değil. Siz, iki kardeş, birbirinize o kadar benziyorsunuz ki seni ondan onu senden ayırt edemedim. Onu değil de seni vursaydım bu tam bir felaket olurdu." Rama işte böyle söyledi. Sonra elini, Sugriva'nın bedeni üzerinde gezdirdi. Yaralı savaşçının bütün ağrıları, bütün sızıları o anda dindi, vücudu gürz gibi sağlamlaştı.

Rama, Sugriva'nın boynuna Nagapuşpi sarmaşığını çelenk gibi taktı ve Sugriva'ya: "Şimdi git yeniden dövüş!" dedi. Sugriva çok korkmuştu. Ama Rama'nın isteği üzerine Kişkindha'ya döndü. Şehrin surlarına yaklaşınca aslan gibi kükremeye başladı. Bali kaledeydi. Sugriva'nın sesini duyunca yerinden fırladı. Ama Bali'nin akıllı karısı Tara durumdan kuşkulanmıştı. Karşısına dikilip şöyle dedi: "Sugriva daha biraz önce yenilmiş ve kaçmıştı. Bu kadar

çabuk kendini toparlayıp yeniden meydan okuması tuhaf! Yoksa arkasında güçlü bir savaşçı mı var?" Böyle söyledi ve Bali'nin gitmesine engel oldu. Şöyle sürdürdü sözlerini: "Angada anlattı, Ayodhya'dan iki kahraman prens buraya gelmiş. Sugriva'nın onların arkadaşı olmadığını kim bilebilir. Şimdi gitmeyin. Casusları çağıralım, gidip öğrensinler. Tahminlerim doğru çıkarsa siz de Rama'yla görüşürsünüz. Rama dindar ve erdemli bir kahramandır. Sugriva zaten sizin kardeşiniz. Onu da prens yaparak aranızdaki düşmanlığa son verebilirsiniz."

Bunları duyan Bali Tara'yı adamakıllı payladıktan sonra şöyle dedi: "Sugriva benim kardeşim değil, düşmanımdır. Meydanın düşmana kalmasına katlanamam. Rama'nın dindar olduğunu sen söylüyorsun. O halde herhangi bir neden yokken beni niye öldürsün! Şu kadarını da sana söyleyeyim ki Sugriva'yı öldürmeyeceğim. Sadece kibirini yok edeceğim."

Bali bunları söyledikten hemen sonra kaleden dışarı çıktı ve Sugriva'nın üzerine atlayarak ona yumruklar indirmeye başladı. Sugriva'nın burnundan kanlar boşandı. Buna rağmen Sugriva toparlandı ve kavgayı sürdürdü. Sugriva'nın gücü yavaş yavaş azalmaya başlamıştı. Bali Sugriva'ya son darbeyi indirecekken, birden Rama ortaya çıktı. Tanrısal okuyla Bali'yi arkadan vurdu. Ok Bali'nin göğsünden çıkmıştı. Bali yere yığıldı. Arkasına döndüğünde oku atanın Rama olduğunu gördü. Can çekişirken şunları söyledi ona: "Ben size ne yaptım? Size hakaret mi ettim, krallığınızı mı elinizden aldım? Bana göre siz hem hilekar, hem kibirli, hem de sahtekarsınız. Bu yaptığınızdan sonra hangi yüzle bakacaksınız halkınıza? Madem kav-

ga edecektiniz, neden karşıma çıkıp dövüşmediniz. Bunu Sugriva'nın dostluğu için mi yaptınız? Eğer bana söyleseydiniz bir gün içinde Lanka'ya gider ve hem Ravana'yı hem Sita'yı alır getirir, teslim ederdim size. İnsanlar sizin erdemli ve soylu bir savaşçı olduğunuzu söylüyorlar. Bu hareket erdemli bir insana yakışır mı?"

Rama Bali'nin sözlerine çok öfkelendi: "Bali! Sen erdemin anlamını bile bilmezsin. Küçük kardeşin Sugriva'nın karısını, o hayattayken kaçırdın. Oysa onun karısı Ruma senin kız evladın sayılırdı. Seni vurarak erdemi korudum ve arkadaşıma yardım ettim. Yaptıklarını düşününce seni böyle öldürmek hiç de erdemsizlik değildir!"

Böyle söyledi Rama. Bu sözler üzerine Bali, ellerini birleştirdi ve Rama'dan af diledi: "Başkasına ait bir kadını zorla götürmenin cezasını buldum. Ama artık benim işim bitti. Karım Tara kimsesiz, biricik oğlum Angada da öksüz kalacak. Bari onlara merhamet edin." Rama Sugriva'nın önünde Bali'ye söz verdi. O sırada Tara çıkageldi, ağlayarak kocasına sarılıp feryat etmeye başladı. Bali gözlerini açtı. Sugriva'ya işaret ederek yanına çağırdı ve yavaşça: "Sugriva ben artık ebediyen gidiyorum. Geçmişte olanları unut. Bütün bunların hepsi kaderin oyunuydu. Kişkindha'nın kralı artık sensin. Tara'nın mutluluğuna, iffetine dikkat et. Rama'nın işlerinde ona hep yardım et, asla tembellik etme."

Bali bunları söyledi ve boynundaki çiçeklerden yapılı çelengi çıkartıp Sugriva'nın boynuna taktı. Sonra oğlu Angada'ya seslendi: "Sana son öğüdümdür. Kimseye ne çok fazla düşmanlık, ne de çok fazla sevgi besle; çünkü her ikisi de hatadır, her ikisinin ortasını bul", dedi. Son sözleri bu oldu. Oracıkta gözleri kapandı.

Kardeşinin yiğitliğini düşünen Sugriva ağlamaya başladı. Rama Tara, Sugriva ve Angada'yı teselli etti. Sugriva, Bali'nin son isteğini yerine getirdikten sonra bütün maymunlarla beraber Rama'nın yanına geri döndü. Rama Sugriva'ya "Maymunlar kralı! Şimdi Kişkindha'ya giderek kendi krallığını ilan et ve Angada'yı da prensin yap. On dört yağmur mevsiminin sonuna kadar ben Prasravana tepesinde yaşayacağım. On dört yağmur mevsimi sona ermeden Sita'yı mutlaka bulacağım",dedi. Sugriva: "Nasıl emrederseniz öyle yapılacaktır. Size söz veriyorum on dört yağmur mevsimi bitmeden maymunlarla Sita'yı bulup getireceğiz", dedi. Sonra herkesten izin isteyen Sugriva Kişkindha şehrine doğru yola koyuldu. Rama da on dört yağmur mevsimini geçirmek için Prasravana tepesinde güzel bir kulübede yaşamaya başladı. On dört yağmur mevsimini Sita olmadan geçirmek Rama'ya çok acı veriyordu. Bazen Lakşmana'ya şöyle diyordu: "Sugriva karısına ve krallığına kavuşarak mutlu oldu. O ne kadar da şanslı! Beni önce talihim sonra krallığım terketti, ormana gelince de karım!"

Öte yanda Sugriva Bali'nin karısı Tara'yla evlenmişti. Daha sonraları kendini büsbütün zevke ve sefaya verdi. Böylece Rama'ya verdiği sözü tamamen unuttu. On dört yağmur mevsimi sona ermek üzereyken Hanuman, Sugriva'ya yapması gerekeni hatırlattı. Bunun üzerine Sugriva komutan Nila'yı çağırarak on beş gün içinde herkesin maymun başkentine gelmesini emretti. Nila her tarafa haber gönderdi. Bu arada Sugriva yeniden zevklerine daldı.

Diğer yandan Rama sonbahar mevsimi geldiği halde hâlâ ortalarda görünmeyen Sugriva'ya çok öfkeleniyordu.

Lakşmana'ya şöyle söyledi: "Anlaşılıyor ki eğlenceye dalan Sugriva benim işimi unuttu. Kişkindha'ya giderek ona açıkça şunu söyle. Ölümlülerin tanrısının kapısı henüz kapanmadı. Bali'nin gittiği aynı yoldan onu da göndereceğim." Bunları duyan Lakşmana'nın içine ateş düştü, Sugriva'ya öfkelendi. Lakşmana'nın yay ile okunu kuşandığını gören Rama: "Akıllı davranmalısın. Onu sadece korkut. Sonuçta Sugriva bizim arkadaşımızdır ve Sita'yı kurtarmak için onun yardımına ihtiyacımız olacak", dedi. Bunun üzerine Lakşmana Kişkindha'ya gitti. Şehre giren Lakşmana yayını kurdu çıkan sesi duyan Sugriva çok korktu. Lakşmana'nın karşısına çıkmaya cesaret edemedi. Tara kocası Sugriva'yı sakinleştirdi, Lakşmana'yı da kaleye götürdü, onu iyi şekilde ağırladı. Bu sırada Sugriva, Hanuman'ı yanına çağırarak: "Tekrar haberci gönder. Bütün maymunları çağır. On günden önce gönül rızasıyla gelmeyen olursa şiddetle cezalandırılacağını bildir", dedikten sonra Lakşmana'yla birlikte altından tahterevana binerek Rama'yla görüşmeye gitti. Sugriva Rama'nın ayaklarına kapanarak af diledi. Rama onu sevgiyle kucakladı.

Rama ve Sugriva konuşurlarken Nala, Nila, Angada ve Hanuman'la beraber yüzlerce maymun ve ayı da Prasravana tepesine geldi. Maymunları ve ayıları gören Rama ve Sugriva çok sevindi. Rama, Sugriva'ya: "Kardeşim, önce Sita'nın hayatta olup olmadığını eğer hayattaysa nerede olduğunu öğrenmeliyiz" dedi.

Sugriva, maymunları Sita'dan haber getirmeleri için dört bir yana gönderdi. Her gurubun başına bir maymunu koydu. Bu arada Rama Hanuman'ı yanına çağırdı. Ona kendi yüzüğünü vererek: "Bu benim işaretimdir. Bu işareti

gören Sita seni benim gönderdiğimi anlayacaktır. Onun nasıl olduğunu öğren, benim ne acılar çektiğimi de anlat", dedi.

Sugriva herkese seslenerek : "Kahramanlar! Ne yapın edin Sita'nın yerini öğrenin. Bu iş için bir ay süreniz var. Öğrenmeden gelecek olanı şiddetle cezalandıracağım", dedi.

"Muzaffer Sugriva! Muzaffer Rama!" diye bağıran maymunlar kendilerine söylenen yönlere doğru yola çıktılar.

Doğu, batı ve kuzey yönlerine gidenler bir ay sonra elleri boş geri döndüler. Güney yönüne giden maymunlar ormanları, dağları ve mağaraları arayarak okyanusa kadar ulaştılar. Aralarında "Şimdi nereye gidelim? Karşıda dalgalı uçsuz bucaksız okyanus var. Kişkindha'dan çıkalı birkaç ay oldu. Eğer bu şekilde geri dönersek Sugriva elleriyle bize ceza verecektir. Şimdi ne ileri gidebilir, ne de geri dönebiliriz!" diye konuştular. İşte tam o sırada dağın zirvesinde Catayus'un kardeşi korkunç büyüklükteki akbaba Sampati'yle karşılaştılar. Maymunlar onu görünce korktular, bu dev akbabanın kendilerini yiyeceğini sandılar. Bunu hisseden Sampati: "Maymunlar! Korkmayın. Ben Catayus'un kardeşi Sampati'yim. Size zarar vermem. Kim olduğunuzu ve burada ne aradığınızı bana söyleyin." Catayus'un adını duyan Angada Sampati'ye Catayus'un Rama'nın karısı Sita'yı korumak için rakşasa kralı Ravana ile yaptığı savaşı ve ölümünü anlattı. Bütün bunları büyük bir kederle dinleyen Sampati şöyle dedi: "Ben artık yaşlandım, eğer bu kadar yaşlı olmasaydım sizinle beraber gelir ve Ravana'dan kardeşim Catayus'un öcünü alırdım. Birkaç ay önce Ravana'nın bir kadını götürdüğünü görmüştüm.

Kadın Rama, Lakşmana diye haykırarak ağlıyordu. Sita o olsa gerek." Okyanusun kıyısından güneye doğru gitmeleri gerektiğini, oradan Lanka'ya varabilmek için bin üç yüz kilometrelik bir mesafe olduğunu, eğer okyanusu geçebilirlerse Sita'yı da bulabileceklerini söyledi. Bir keresinde kardeşiyle birlikte güneye doğru giderlerken kanatlarının nasıl yandığını anlattı. İşte o günden beri Vindhya tepelerinde oturmaktaydı. Sita'nın Ravana tarafından kaçırılıp Lanka'ya götürüldüğünü de bu tepelerden görmüştü.

Maymunlar güneye doğru ilerlediler. Okyanusun dev dalgalarını gören maymunlar umutsuzluğa kapıldılar. Hiçbir maymun daha fazla ileri gidemedi. Bunu gören Angada onlara umutsuzluğa kapılmamalarını söyledi ve ekledi: "Kızgın bir yılan bir çocuğu nasıl öldürürse umutsuzluk da insanı öyle öldürür." Bu sırada ayı kralı Cambavat da Hanuman'a şöyle dedi: "Kahraman! Sen rüzgarın oğlusun. Nasıl böyle sessiz oturursun. Kalk! Herkesin gözü sende!" Bu sözler üzerine cesaretlenen Hanuman aslanlar gibi kükreyerek yerinden kalktı. Vücudu sanki altından bir dağdı. Bu mesafeyi atlamak için kendisinin hazır olduğunu ve gitmek için izin istediğini söyledi. Herkes ona: "Hanuman hepimizin hayatı senin elinde", diyerek onu hayır dualarıyla yolcu ettiler.

Hanuman tek bir sıçrayışta, Mahendra dağının tepesine vardı.

V. Bölüm

SUNDARA KANDA

Hanuman'ın Lanka'ya Uçuşu

Hanuman'ın Mahendra dağının tepesine sıçramasıyla tepe sallandı; orada yaşayanlar korkuya kapıldılar. Hanuman önce karşı tarafta dalgalanan sonsuz okyanusa, sonra gökyüzüne baktı. Rüzgarların tanrısını anarak uzun kollarını açtı ve ileriye atıldı. Hanuman'ın gölgesi yüz otuz kilometre genişliğinde ve üç yüz doksan kilometre uzunluğundaydı. Onu takip eden gölge okyanusun üstünde bir bulut kümesi, boşlukta ilerleyen kanatlı bir dağ gibi görünüyordu. Hanuman rüzgarları delerek ilerliyordu. Yolunun üstündeki Mainaka dağı onu ağırlamak istedi. Ancak o durmadı çünkü Sita'yı bir an önce bulmak istiyordu.

Yoluna büyük bir hızla devam eden Hanuman'ın karşısına aniden korkunç bir rakşasi çıktı: Onun gücünü ve aklını sınamak isteyen, yılanların anası Surasa'ydı bu ve rakşasi kılığına girmişti. Hanuman ona nazik davrandıysa da Surasa onu sınamada kararlıydı. Ağzını olabildiğince

açtı. Hanuman da bedenini önce büyüttü. Surasa'nın ağzı çok açılınca Hanuman kendini küçülttü, yılanın ağzına girdi ve hemen geri çıktı. Şöyle dedi: "Ey yılanların anası Surasa! Korkunç bir rakşasi kılığına bürünmüş olsan da seni tanıdım. Gücümün yerinde olduğunu sen de biliyorsun. Şimdi bana izin ver gideyim. Yerine getirmek zorunda olduğum bir görevim var". Hanuman'ı sınayan Surasa onu kutsayarak gitmesine izin verdi ve Rama'nın sorununu mutlaka çözeceğini söyledi.

Hanuman biraz yol almıştı ki Sinhika adında bir rakşasiyle karşı karşıya geldi. Sinhika Hanuman'ın suya yansıyan gölgesini yakaladı. Onun hareket etmesini önledi. Ancak tırnaklarını kullanan Hanuman Sinhika'nın karnını deşti. Yeniden uçmaya başlayan Hanuman dört günlük zorlu bir yolculuktan sonra okyanusu geçti ve sonunda Lanka'ya vardı.

Hanuman bedenini küçülttü ve bir dağın tepesine tırmandı. Kuşatılması çok güç olan şehri bir süre izledi. Lanka'nın dört bir tarafındaki sınırların çok sağlam olduğunu gördü. Sınırların dört tarafında geniş hendekler vardı. Binbir türlü silah taşıyan askerler sınırda nöbet tutuyorlardı. Ayrıca surlara yüzlerce savaşçı yerleştirilmişti. Altından Lanka ışıldıyordu. Şehrin bu güzelliği ve sıkı korunuşu Hanuman'ı şaşırtmıştı. Lanka'ya girmenin en doğru vaktinin gece karanlığında olduğunu düşündü. Hanuman gece olup karanlık basınca küçük bir kedi kılığına bürünerek rakşasaların şehri Lanka'ya girdi. Lanka'daki evlerin hepsi olağanüstü güzellikteydi. Gökyüzündeki Ay'ın da yardımıyla bir damdan diğerine kolayca atladı. Bütün Lanka'yı dolaşmasına rağmen Sita'yı hiçbir yerde

göremedi. Sonunda Ravana'nın sarayına girdi. Sarayın zenginliği ve azameti onu çok etkiledi. Büyük bir salonda iyi giysiler içinde, mücevherlerle donatılmış onlarca kadın içkinin etkisiyle uyumaktaydı.

Hanuman başka bir salona geçti. Burası Ravana'nın yatak odasıydı. Ravana kara bir bulut gibiydi; parlak küpeler takmıştı; uzun ve kuvvetli kollarını uzatmış yatıyordu; üstünde giysiler, yıldırım ışığıyla mavileşmiş, büyük bir yağmur bulutunu andırıyordu. İşte Ravana öylece, muhteşem bir yatakta, çok güzel kadınlarla birlikte uyuyordu. Etrafta şarap kadehleri vardı. Hanuman dikkatlice etrafına bakındı, birden, diğer kadınlardan ayrı tek başına yatan çok güzel bir kadın gördü. Onun Sita olduğunu sanarak tarifsiz bir mutluluk duydu. Hemen koşup yanına geldi. Ancak bu güzel kadının Sita olamayacağına anladı, çünkü Sita Ravana'nın sarayında böyle rahat uyuyamazdı. Sarayı bir baştan bir başa yeniden dolaştı ama Sita'yı hiçbir yerde bulamadı. Bunun üzerine tekrar şehre döndü. Her bir yola, tek tek bütün evlere baktı. Ama Sita'yı bulamadı. Hanuman yeniden saraya döndü. Bu kez Ravana'nın uçan arabası Puşpaka'yı gördü; araba mücevherlerle süslüydü. Hanuman uçan arabayı hayranlıkla izledi.

Sarayda gezinirken Hanuman'ın dikkatini Aşoka koruluğu çekti. Gözcülere yakalanmadan bu koruluğa girmeyi başardı. Aşoka koruluğunda çeşit çeşit ağaçlar ve bu ağaçların ortasında da yüksek bir ev yer almaktaydı. Aşoka'nın ağaçlarına tırmanan Hanuman o evi gözetlemeye başladı. Çok sayıda rakşasinin arasında bir kadının ağladığını gördü. Bu kadının Sita olabileceğini düşündü. İçinden ona büyük bir saygı duydu ve onunla nasıl konuşacağını

düşünmeye başladı. O böyle düşünedursun, gece de sona ermekteydi. Bu arada Ravana uyandı, kraliçelerini, hizmetçilerini alarak Aşoka koruluğuna gitti. Hanuman dallar arasından süzülerek onları izledi. Ravana'yı gören Sita tir tir titremeye başladı. Ravana, Sita'yı fazlasıyla korkutmuştu. Yine de Sita, Ravana'yı önemsememeye çalışıyordu. Sita: "Eğer beni eşimin yanına göndererek, af dilemezsen seni öldürecektir. Altından Lanka şehrini yerle bir edecektir", dedi. Sita'ya öfke dolu gözlerle bakan Ravana: "Düşünmen için sana bir yıl süre vermiştim. Yılın dolmasına iki ay kaldı. Bu sürenin bitimine kadar hâlâ benim isteklerimi yerine getirmezsen, gümüşten kılıcımla senin boynunu kesip, atacağım", dedi ve oradan uzaklaştı.

Ravana'nın gitmesi üzerine Tiricata adında yaşlı bir rakşasi, diğer rakşasilere şöyle söyledi: "Geçen gece bir rüya gördüm. Altından Lanka, okyanusa gömülmüştü. Bu rüya hiç de iyiye alamet değil. Bana kalırsa Sita'ya yardım etmekte fayda var."

Bu arada Hanuman her şeyi işitiyordu. Sita'nın durumuna o da çok üzülmüştü. Sonra düşündü, eğer Sita'nın karşısında Sanskrit dilinde konuşursa bunu Sita Ravana'nın bir oyunu sanabilirdi. Bu yüzden oturduğu ağaçtan sanki Rama oradaymış gibi olup biten her şeyi anlatmaya başladı. Bu sırada Sita Hanuman'ın bulunduğu ağacın altına gelmiş, kendi canına kıymak için hazırlanmaya başlamıştı. Hanuman kral Daşaratha'nın asaletini, Rama'nın doğumunu, düğününü, ormana yolculuğunu, Sita'nın kaçırılışını, Sugriva'nın dostluğunu bir bir anlattı.

Sita ağacın dallarına doğru baktı, Hanuman'ı görünce korktu, ama onun sözleri ve davranışları Sita'ya güven

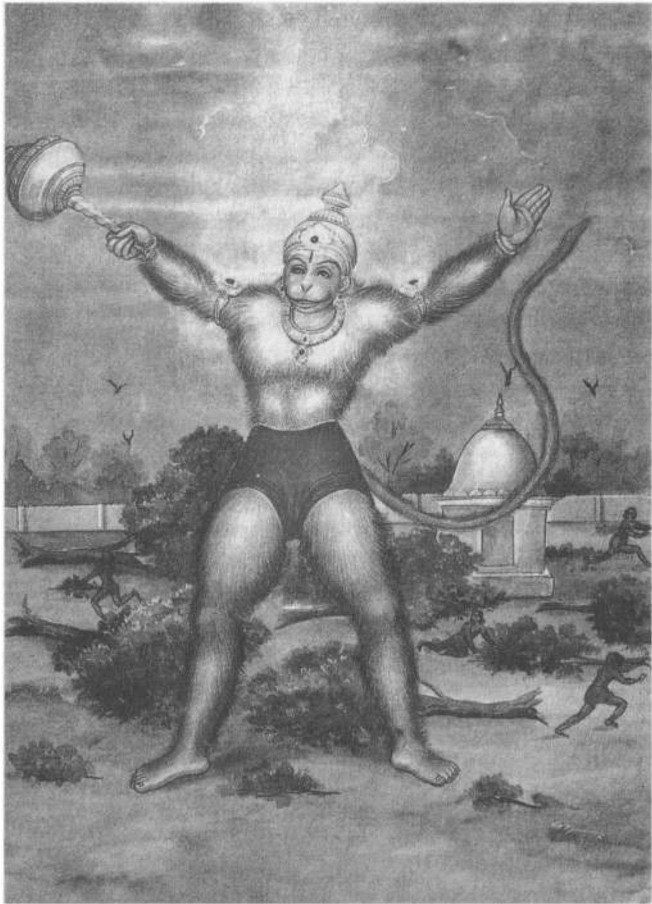
verdi. Onun Rama'nın habercisi olduğunu anlamıştı. Buraya onu bulmak için gelmişti. Hanuman bunları söylüyordu ama, yine de Sita'nın kuşkuları olduğunu hissediyordu. Sonunda ona dağda buldukları takılardan söz etti. Sonra Rama'nın verdiği yüzüğü gösterdi. İşte o zaman Sita'nın hiçbir kuşkusu kalmamıştı. Hanuman, Sita'nın acılarını dinledi, Rama'nın acılarını anlattı. Hanuman Sita'yı teselli etti ve şöyle dedi: "Hiç kuşkunuz olmasın, Rama burada olduğunuzu öğrenir öğrenmez ordusunu alıp Lanka'ya gelecek ve Ravana'yı öldürüp sizi götürecektir."

Bunun üzerine Sita da topuz iğnesini saçlarının arasından çıkardı ve Hanumana verdi: "Bunu eşime göster, benimle görüştüğünü anlayacaktır. Kahraman Lakşmana'ya benim dualarımı ilet. Şimdi geri dönebilirsiniz, yolunuz açık olsun", dedi.

Lanka'da Yangın

Sita'nın yanından ayrılan Hanuman Rama'ya Sita'yı bulduğunu müjdelemek için bir an önce yola çıkmak istedi. Ancak birden "Madem buraya kadar geldim, biraz kahramanlığımı göstereyim. Böylece düşmanın da gücünü anlamış olurum" diye geçirdi içinden. Aşoka koruluğunun ağaçlarının üzerine sıçradı. Ağaçların meyvelerini yedi, dallarını kırıp döktü. Son olarak da muhafızları yaraladı ve oradan kaçtı.

Rakşasiler ve muhafızlar hemen Ravana'nın sarayına gidip haberi yetiştirdiler: "Efendimiz, bizi koruyunuz, bir maymun güzel Aşoka koruluğunu mahvetti. Pekçok mu-

Hanuman'ın Aşoka koruluğunu mahvedişi.

hafızı yaraladı. Aşoka koruluğuna keder çöktü. Sadece Sita'nın bulunduğu ev sağlam kaldı."

Ravana öfkeden kudurdu. Maymunu yakalamaları için bir alay asker gönderdi. Hanuman Ravana'nın gönderdiği bu askerleri öldürdü. Askerlerinin öldürüldüğünü öğrenen Ravana bu kez kendi oğlu kahraman Akşya'yı Hanuman'la savaşması için gönderdi. Akşya büyük bir savaşçıydı. Nihayet Hanuman'la Akşya karşı karşıya geldiler, büyük bir kavga başladı. Epeyce boğuştuktan sonra Hanuman büyük bir ağacı kökünden kopardı, Akşya'ya doğru hızlıca fırlattı. Arabası parçalanan Akşya arabacısıyla birlikte can verdi.

Oğlunun ölüm haberini alan Ravana öfkesinden bağırıp çağırmaya, etrafa emirler yağdırmaya başladı. En büyük oğlu Meghanada'yı çağırttı. O da çok büyük bir kahramandı. Öyle ki bir keresinde tanrı İndra'yı bile yenmişti. Bu yüzden de ona "İndracit", yani İndra'yı yenen yiğit adını takmışlardı. Ravana önce Meghanada'ya övgüler yağdırdı. Hanuman'ı yenmesini, intikam almasını istedi. Meghanada babasının dileklerini saygıyla dinledi ve savaşmak için hemen yola koyuldu.

Hanuman çok güçlü bir savaşçının geldiğini görünce, gökyüzüne yükseldi, havada manevralar yaptı, böylece güçlü rakşasa Meghanada'nın hamlelerinden kurtulmaya çalıştı. Nihayet Meghanada'nın şaşmaz oklarını etkisiz hale getirdi. Hanuman direniyor, Meghanada onu yakalayamıyordu. Meghanada sonunda Brahmastra'sını kullanmaya karar verdi. Hanuman kutsal silah Brahmastra'nın saygınlığını zedelemek istemiyordu, bunu düşünerek yaralanmış gibi yapıp yere düştü. Meghanada rakşasalara

onu bağlamalarını emretti. Rakşasalar iplerle bağladıkları Hanuman'ı önce dövdüler, sonra da Ravana'nın toplantı salonuna götürdüler.

Hanuman saraya varınca altın tahtında oturan Lanka'nın sahibi Ravana'yı gördü. Kızgın güneş Ravana'nın üstüne vuruyordu. Ravana'nın ordu komutanı Prahasta Hanuman'a: "Sen kimsin, buraya niçin geldin? Aşoka koruluğunu niçin harap ettin, rakşasaları nasıl öldürdün?" diye sordu. Hanuman yüzünü Ravana'ya çevirerek, korkusuzca konuştu: "Yüce Kral! Ben, Kişkindha kralı Sugriva'nın uşağı ve Rama'nın habercisiyim. Adım Hanuman'dır. Rama'nın eşi Sita'yı siz kaçırdınız. Onu bulmak için buraya geldim. Aşoka koruluğunda Sita'yla görüştüm. Sizi görmek istiyordum. Bu yüzden Aşoka koruluğunu yerle bir ettim. Savaşçılarınızla canımı kurtarmak için dövüşmek zorunda kaldım. Bunda benim bir suçum yok. Kral Sugriva sizden Sita'yı teslim etmenizi istiyor. Rama'ya karşı hiç şansınızın olmadığını söyledi, ayrıca Rama'nın Khara ve Duşana'yı tek başına yendiğini de bilmenizi istedi. Hanuman'ın bu sözlerini duyan Ravana öfkeden kudurdu. Ayağa fırlayıp eliyle Hanuman'ı göstererek: "Bu kötü ruhlu maymunu derhal öldürün!" diye emir verdi. Ravana'nın küçük kardeşi Vibhişana araya girdi: "Yüce Kral! Habercilerin öldürülmesi doğru değildir. Siz akıllı bir kralsınız, diğerleri buradan gidip sizin gücünüzü, cesaretinizi anlattıklarında düşmanlarınızın hevesi kursaklarında kalacaktır", dedi. Vibhişana'nın sözlerine hak veren Ravana muhafızlarına Hanuman'ın kuyruğuna yağlı bir bez bağlamalarını, o halde onu şehirde dolaştırarak kuyruğunu ateşe vermelerini, kuyruğu tutuşunca da onu serbest bırakmaklarını söyledi.

Böylece kuyruksuz maymun efendisini oraya getirecek, Ravana da onu ele geçirmiş olacaktı.

Rakşasalar Ravana'nın emriyle Hanuman'ın kuyruğuna yağlı bir bez bağladılar. Hanuman uzun kuyruğunda bez parçaları sarkar halde Lanka sokaklarında dolaştırıldı. Kadını erkeği, genci yaşlısı, hep birlikte el çırparak Hanuman'ın arkasından yürüdüler. Bazıları onun üstüne taş fırlattı. Hanuman Lanka'yı görmek için bunun iyi bir fırsat olduğunu düşünerek içten içe buna sevindi. Hanuman'ı bir süre böyle gezdiren rakşasalar sonunda kuyruğunu ateşe verdiler.

Kuyruğunun ateş aldığını gören Hanuman bedenini küçülttü, bir hamlede kurtuldu. Şehrin giriş kapısına tır-

Hanuman'ın evleri tek tek ateşe vererek Lanka'yı yakışı.

mandı ve kapıyı ateşe verdi. Bir çatıdan diğerine zıplayarak evlerin hepsini ateşe verdi. Bütün Lanka şehri yanmaya başlamıştı. Altın Lanka şehri erimeye başladı, nehir gibi okyanusa aktı. Şehirde ise müthiş bir panik vardı. Su diye bağıran kadınlar, çocuklar o yana bu yana kaçışıyorlardı. Herkes kendi canını kurtarma derdindeydi. Alevler gökyüzüne ulaştı. İşte böylece altın Lanka şehri eridi, yanıp kül oldu.

Hanuman bir sıçrayışta okyanusa atladı, kuyruğunu suya basıp söndürdü. Birden endişe içinde Sita aklına geldi. Bu yangında Sita'nın durumunu merak ediyordu. Bunu düşünüp dururken güneş de doğmuştu. Gözleri kuyruğuna ilişen Hanuman sadece tüylerinin yandığını görüp sevindi. İçinden: "Benim kuyruğum yanmadığına göre erdemli Sita'ya hiçbir şey olmamıştır" diye geçirirken tanrısal bir ses duydu: "Lanka yandı ama Sita'ya bir alev dahi ulaşmadı."

Hanuman buna çok sevindi. Ama yine de gözleriyle görmek istiyordu. Sita'nın yanına gitti. Onu selamladı. Sita mutlu bir şekilde ona dualar etti. Hanuman Sita'ya Rama'nın mutlaka gelip kendisini götüreceğini söyleyerek geri döndü. Hanuman geri dönmeden önce son bir kez Lanka'ya baktı.

Hanuman'ın Lanka'dan Dönüşü

Hanuman tıpkı bir aslan gibi kükreyerek, okyanusun Kuzey köşesine uçtu. Angada, Cambavat, Nala, Nila ve diğerleri endişeli bir şekilde Hanuman'ın dönüşünü bek-

lemekteydiler. Bu sırada gökleri yırtan kükremeler duydular. Kahraman Hanuman'ın geri döndüğünü anladılar. Hanuman rüzgarı delerek çıkıp geldi. Maymunlar ellerini çırparak dans etmeye, ağaçlara inip çıkmaya başladılar. Hanuman gelir gelmez herkes onun etrafını sardı. Angada ve Cambavat onu kalpten kucakladılar. Bazı maymunlar ağaçlardan meyve koparıp onun üstüne yağdırdılar. Daha sonra Hanuman etrafındakilere Lanka'da olup biten her şeyi anlatmaya başladı. Bunun üzerine Angada: "Hadi çabuk olun. Geri kalan kısmı yarın yolda dinleriz. Sugriva'ya hemen haber vermemiz gerekiyor", dedi.

Ordu Kişkindha'ya doğru yola çıktı. Yolda Hanuman hikayesinin geri kalan kısmını anlattı. Şöyle söyledi: "Ravana'nın gücü inanılır gibi değil. Onu yenmek için akıl ve güç birliği gerekli. Onu mağlup etmek için hayatlarımızı ortaya koyacağız."

Ordu yolculuk sırasında Sugriva'nın Madhuvan adındaki muhteşem bahçesine vardı. Bu bahçe, İndra'nın ağaçlarla dolu göksel bahçesi Nandana gibi güzeldi. Bu bahçenin bakımını Sugriva'nın dayısı Dadhimukh yapıyordu. Sugriva bu bahçeyi çok severdi. Arkadaşlarını aç ve yorgun gören Angada karınları doyana kadar bu bahçede meyve yiyip bal içmelerini söyledi. Maymunlar meyveleri keyifle yediler, ayılar bal içtiler. Bu manzarayı gören Dadhimukh ağlayarak Sugriva'nın yanına koştu. Angada'yı şikayet ederek güneyden gelen maymunların Madhuvan bahçesini mahvettiklerini anlattı. Sugriva onların Rama'nın işini tamamlayıp Sita'dan mutlaka bir haber getirdiklerini düşündü. Yoksa Madhuvan'ı mahvetmek şöyle dursun, oraya girmeye kimse cesaret dahi edemez-

di. Dadhimukha'ya: "Maymunları hemen benim yanıma Prasravana dağına gönder", dedi.

Sugriva'nın isteği üzerine Prasravana dağına giden maymunlar Sugriva'yı saygıyla selamladılar. Sugriva Hanuman'ın Sita'yla görüşme hikâyesini dinledi. Hanuman'ı yanına çağırttı ve ona büyük bir içtenlikle sarıldı. Sugriva maymunlarla birlikte yola koyuldu. Hep birlikte Rama'nın yanına vardılar. Sugriva ona: "Hanuman hepimizin şerefini korudu", dedi. Rama ayağa kalkarak Hanuman'ı sıkıca kucakladı. Lanka'yı sordu. Hanuman acılı Sita'nın durumunu anlattı, "eğer iki ay içinde soylu Rama buraya gelmezse kötü Ravana beni öldürecek" dediğini aktardı. Ayrıca Kahraman Lakşmana'ya da iyi dileklerini gönderdiğini söyledi. Sita'nın vermiş olduğu topuz iğnesini Rama'ya uzattı. İğneyi alan Rama ağlamaya başladı. Sugriva'ya: "Sita'ya bu iğneyi düğünümüzde babası vermişti. Bunu asla yanından ayırmazdı", dedi.

Rama Sita'yla ilgili sorular sormaya başladı: "O nasıl? Rakşasiler arasında nasıl yaşıyor? Seni nasıl tanıdı? Neler söyledi?" Hanuman bu soruların hepsini tek tek cevapladı. Kederi bir kenara bırakıp savaşmak için Rama'yı cesaretlendirdi: "Efendimiz artık üzülmeyiniz. Üzüntü gücü azaltır. Savaşa hazırlanın ve Sita'yı tehlikeden kurtarın."

Rama Sugriva'ya dönerek: "Sadık dostum! Hiç vakit kaybetmeden hemen şimdi orduna savaş için yola çıkma emrini ver", dedi.

VI. Bölüm

YUDDHA KANDA

Okyanustan Lanka'ya Köprü

Sugriva Rama'nın isteğiyle maymun ordusuna yola derhal çıkmalarını emretti. Öte tarafta Rama Hanuman'a olan minnettarlığını dile getiriyordu: "Bana ve bütün İkşvaku soyuna yaptığın iyiliklerin karşılığını ödeyemem. Yaptığın iyiliklerin altında eziliyorum." Hanuman ise başını eğmiş Rama'nın yağdırdığı övgüleri sessizce dinledi.

Rama Lanka şehrine ulaşma konusunda umutsuzluğa düştü. Ordu okyanusu nasıl geçecekti? Güçlü Ravana'yı nasıl yenecekti? Rama'yı böyle düşünceli gören Sugriva: "Endişelenmeyi bir yana bırakın. Asaletiniz sayesinde okyanus bize yol verecektir. Sebatla yapılan işler mutlaka tamamına erer, kederle yapılan işlerse yolunda gitmez" diyerek Lanka'ya bir köprü kurmayı teklif etti.

Hanuman Lanka şehrini ve buranın en iyi korunan yerlerini tek tek anlattı. Maymun ordusunun kahraman komutanlarının bu şehri zaptedebileceklerini söyledi. Bun-

ları işiten Rama yolculuk hazırlığına başlamaları emrini verdi.

Sugriva da komutan Nila'ya hareket emrini verdi. Çok geçmeden büyük maymun ordusu güneye, okyanusa doğru yola çıktı. Hanuman Rama'yı, Angada Lakşmana'yı omuzlarına aldı. Kahraman maymunlar ağaçlara ve dağlara ine çıka, atlaya zıplaya ilerlediler. Dört bir taraf maymun sesleriyle inledi. Gece gündüz durmaksızın yol alan ordu Mahendra dağının tepesine varınca oraya kamp kurdular.

Hanuman Lanka'yı ateşe verdiğinden beri rakşasaları büyük bir korku sarmıştı. Habercisi Hanuman gibi olanın kendisi kim bilir nasıldı. Şehirdeki bu korkuyu gören Vibhişana Ravana'ya giderek şöyle dedi: "Kardeşim! Bazı şeyleri sakince konuşmak için geldim. Rama'yla düşmanlığa son verin, karısı Sita'yı ona geri gönderin. Benim, senin ve bütün rakşasaların geleceği buna bağlı. Maymunlardan oluşan büyük bir ordunun okyanusun kuzey kıyısına geldiklerini hepimiz biliyoruz."

Sita'yı geri gönderme teklifini duyan Ravana öfkelenerek Vibhişana'yı kıskanç ve kindar olmakla suçladı. Vibhişana'yı orada bulunan herkesin içinde küçümseyip aşağıladı. Sita'yı hiçbir şekilde geri göndermeyeceğini söyleyen Ravana derhal oğullarını, danışmanlarını ve komutanlarını huzura çağırdı. Onlara şehri korumaları emrini verdi, onlardan bu konuda fikirlerini istedi. Herkes Ravana'yı savaşma konusunda destekledi. Buna sadece Vibhişana karşı çıktı ve şöyle dedi: "Düşmanı iyi tanımadan küçümsememek gerekir. Eğer güçlü olsaydınız Hanuman'ı yakalamaz mıydınız? Yüce kral! Benim önerimi dikkate alın. Sita'yı Rama'nın yanına göndermek sizin çıkarınıza

Rakşasaların Kralı Ravana ile karısı.

olacaktır." Ravana Vibhişana'nın söylediklerini duyunca hışımla fırladı ve haykırdı: " Hayır! böyle birşey asla olamaz. Düşmanının iyiliğini isteyen biriyle yaşamaktansa öfkeli bir yılanla yaşamak daha iyidir." Böyle dedi ve Vibhişana'yı herkesin içinde küçük düşürerek ona hakaretler yağdırdı. Sonunda: "Eğer gönlün düşmandan yanaysa git ve onunla birleş", dedi. Vibhişana şöyle karşılık verdi: "Anlaşılıyor ki sözlerimden hoşlanmadınız. Altın Lanka şehrinin sonunun geldiğini görebiliyorum." Kardeşi tarafından küçük düşürülen Vibhişana dört sadık dostuyla birlikte Lanka'yı terkedip Rama'nın kampına sığınmak üzere yola koyuldu.

Rama'nın kampına vardıklarında, Vibhişana uzaktan seslendi: "Kahramanlar! Ben rakşasaların kralı, Ravana'nın kardeşiyim. Ona Sita'yı geri vermesini söyleyince öfkelendi ve insanların önünde beni küçük düşürdü. Bu yüzden ben Rama'nın kampına geldim, beni ona götürün."

Bunu duyan Sugriva, Rama'nın yanına giderek Vibhişana ve arkadaşlarının oraya gelişlerinden duyduğu endişe ve şüpheyi dile getirdi: "Bana öyle geliyor ki bu beş rakşasa Ravana'nın casuslarıdır. Buraya bizim neler yaptığımızı öğrenmek için geldiklerini düşünüyorum. Doğru söyleseler bile amaçları ne olabilir? Kardeşinin yanında yer almayan, bizim yanımızda olabilir mi?" Rama ciddileşerek: "Dostum! Doğru söylüyorsun. Ancak onlarla görüşmemizin akıllıca olacağını sanıyorum. Kendi çıkarı için ağabeyinden ayrılıp bizimle birleşmek istemesi mümkündür. Bütün kardeşler Lakşmana ve Bharata gibi değillerdir." Sugriva Rama'nın sözlerine tekrar karşı çıkınca Rama kararlılıkla: "Sığınmak için geleni geri çevirmek bize yakışmaz. Eğer gelen Ravana'nın kendisi de olsaydı onu da sığınağıma ka-

bul ederdim. Sevgili dostum! Korkacak hiçbir şey yok. Ey kahraman, şimdi Vibhişana'yı buraya getirebilirsin. Onun işimize çok yarayacağına eminim."

Sugriva'nın emriyle Hanuman ve maymunlar Vibhişana'yı Rama'nın karşısına çıkardılar. Vibhişana uzaktan kendini tanıtarak, Rama'nın ayaklarına sarılıp sığınma talebinde bulundu. Rama sığınma talebini kabul etmeden önce Vibhişana'yla konuştu. Onu yanına oturtarak Lanka'nın durumuyla ilgili sorular sordu. Vibhişana şunları anlattı: "Ravana'nın gücü ve kudreti bütün dünyada ünlüdür. Siz de duymuşsunuzdur. O tanrıları yenmiş birisidir. Hatta ölüm tanrısını bile durdurmayı başarmıştır. Gürzünü eline alıp yürüdüğünde bütün yeryüzü titrer. Ortanca kardeşimiz Kumbhakarna savaşırken bir dağ gibi güçlü olur. Koca koca kayaları saman çöpü gibi kaldırıp fırlatır. Ravana'nın büyük oğlu Meghanada'ya gelince, fırtına tanrısı İndra'yı bile yenmiş bir kahramandır o. Onun adını duyan tanrılar saklanacak yer ararlar. Ravana'nın komutanı Prahasta güçlü bir savaşçıdır. Kailasa dağında yaptığı savaşın hikayeleri bütün dünyaya yayılmıştır. Onun Atikay, Akanpan, Mahodar gibi pekçok kahraman savaşçı askerleri Lanka'da barınmaktadır. Lanka şehri güven içindedir. Onu yenmek için sadece güçlü olmak yetmez, akıllı da olmak gerek. Ravana'nın bir başka özelliği dindar ve iyilik gücünün de var olmasıdır. Şankara ve Brahma'nın iyiliğini alarak, kendini yenilmez görür." Vibhişana'nın anlattıklarını saygıyla dinleyen Rama, kararlılıkla şöyle dedi: "Vibhişana! Endişelenme! Söz veriyorum Lanka krallığını sana vereceğim." Vibhişana, Rama'nın ayaklarına kapanarak : "Kahraman ve soylu Rama! Bu savaşta ben ve arkadaşlarım tamamen

sizin yanınızdayız. Hayatımızı sizin için vermek şereflerin en yücesidir", dedi. Bu konuşmalardan sonra Rama Lakşmana, Sugriva ve Vibhişana hep birlikte dua etmek için okyanusun kenarına gittiler. Burada Rama Vibhişana'ya simgesel bir krallık nişanı verdi.

Artık okyanusun nasıl geçileceği meselesi üzerinde düşünme zamanı gelmişti. Önce okyanusa kendilerine yol vermesi için yakarılmasına karar verildi. Eğer bu işe yaramazsa başka bir yol bulunacaktı. Bu karara göre Rama üç gün boyunca kutsal çimin üstünde ibadet edecekti. Rama öyle yaptı, okyanusa yakarıp durdu. Okyanus ikna olmayınca, Rama öfkelenerek yayına okunu yerleştirdi. Okyanus korktu. Dumanlar yükselmeye başladı. Bütün kıyılarında ve yeryüzünde patlamalar oldu. Okyanusta yaşayan canlıları büyük bir tedirginlik sardı. İşte o zaman okyanus dalgaların arasından belirdi ve Rama'ya şunları söyledi: "Bhagvan! Beni bağışlayınız. Size şimdi bir yol göstereceğim. Ordunuzda kutsal mimar Vişvakarma'nın oğlu Nala adında bir maymun vardır. O, babasından okyanus üzerinde bile nasıl köprü kurulabileceğini öğrenmiştir. Köprüyü ancak o kurabilir. Köprü kurulduktan sonra maymunların ordusu onun üzerinden rahatlıkla geçerek Lanka'ya ulaşırlar. Sizin fırlattığınız kutsal ok benim Kuzey kenarıma düştü ve kötü ruhları yok etti." Okyanus böyle söyledikten sonra gözden kayboldu. Bu arada kötü ruhların hepsi kuma dönüşmüştü.

Ertesi gün okyanusta köprü yapması için Nala çağrıldı. Rama'nın emriyle bütün maymunlar köprünün yapımında çalıştılar. Bütün maymun ordusu taş ve ağaç taşıyarak okyanusa getirdiler. Koca kayaları okyanusa fırlattılar. Nala

bunları top gibi yakalayıp uygun gördüğü yerlere yerleştirdi. Köprünün yapımı bu şekilde beş gün içinde tamamlandı. Sanki köprü okyanusu ikiye ayırmış gibi görünüyordu. Köprü kurulur kurulmaz Vibhişana, bazı maymun kahramanları alarak kendi adamlarıyla beraber köprünün diğer ucuna gitti. Görevleri gürzleriyle köprüyü korumaktı. Bütün maymun ordusu köprüden geçerek Lanka'ya girdi. Rama'nın ordusu okyanus yakınlarındaki Subela dağı üstüne kamp kurdu. Vibhişana Sugriva'yla birlikte Rama'nın savaşı nasıl kazanacağını düşünmeye başladılar.

Şuka ve Saran'ın Rama'nın Ordusuna Sızmaları

Ravana, okyanusun üstüne köprü kurulduğunu ve Rama'nın ordusunun bu köprüden geçerek Lanka'ya girdiğini duyunca çok şaşırdı. Okyanusun üzerine bir köprü yapılabileceği onun hiç aklına gelmemişti. Artık Rama'nın ordusunun gücünü sınama zamanı gelmişti. Ravana Şuka ve Saran adlı akıllı danışmanlarını yanına çağırdı ve onlara şunu dedi: "Okyanusun üstüne maymunlar tarafından bir köprü inşa edilmiş olması inanılır gibi değil. O sonsuz okyanusun üstüne köprü kurabilmek nasıl mümkün olabilir? Buna nasıl inanabiliriz? Her ne şekilde olursa olsun Rama'nın ordusuna gizlice girip maymunların gücünü öğrenmeye çalışın!" Şuka ve Saran şekil değiştirme yeteneğine sahip iki askerdi. Hemen maymuna dönüşüp, Rama'nın ordusuna sızdılar. Her şeyi dikkatlice izlemeye ve öğrenmeye çalışıyorlardı. Rama'nın büyük ordusu bütün

Subela dağını kaplamıştı, ama dağdan köprüye doğru hâlâ akın akın maymunlar geliyordu. Şuka ile Saran kimse tanımasın diye kılık değiştirmişlerdi fakat Vibhişana'yı aldatamadılar. Vibhişana onların kim olduklarını anladı. Onları yakalatıp Rama'nın karşısına çıkardı. İki casus Rama'ya: "Biz Ravana'nın casuslarıyız. Adlarımız Şuka ve Saran'dır. Buraya maymun ordusuyla ilgili bilgi edinmek için geldik", dedi.

Rama gülümseyerek şöyle söyledi: "Her şeyi öğrendiniz mi, yoksa daha öğrenecek şeyleriniz var mı? Eğer birşeyler sormak istiyorsanız sorun, kendiniz görmek isterseniz Vibhişana size gösterir. Lanka'ya döndüğünüzde efendinize söyleyin hangi güçle Sita'yı çaldıysa o gücünü şimdi göstersin bakalım! Yarından itibaren oklarımı Lanka'ya yağdıracağım." Sonra Vibhişana'ya dönerek: "Bırakın bunları, gitmelerine izin verin. Bu zavallıların ne suçu var", dedi. Şuka ile Saran Rama'ya övgüler yağdırdılar ve hemen Lanka'ya geri döndüler.

Lanka'ya dönen Şuka ve Saran doğruca Ravana'nın sarayına gittiler. Rama'nın gücünü, oradaki yumuşak havayı övgüyle anlattılar. Söylediklerini duymamazlıktan gelen Ravana, onları sarayın en kuytu odasına götürdü ve "Rama'nın ordusunun önderini bana gösterin", dedi. Saran büyülü gücünü kullanarak Rama ve arkadaşlarını gösterdi: "Bakınız bu tarafa yüzünü dönmüş, sürekli gürleyen ve gürlemesiyle Lanka'yı titreten Sugriva'nın komutanı Nila'dır. Yan gözle bakıp, sürekli esneyen, dağ gibi bedeni olansa Bali'nin oğlu Angada'dır. Angada'nın gerisinde olan Nala'dır. Okyanusun üzerinde köprü kuran işte odur. O tarafa ayıların sürüsüne bakınız! Onların arkasında

yaşlı Cambavat'ı tanımışsınızdır. Dikkatli bir fil edasıyla yürüyen maymunsa Lanka'yı yakan, rüzgarın oğlu Hanuman'dır. Onun hemen yanındaki karısını kaçırdığınız kişi Rama'dır. Onun solunda danışmanları ve sadık dostu Vibhişana oturuyor. Rama onu Lanka'ya kral yaptı. Rama ve Vibhişana arasındaki maymunlar kralı Sugriva'dır. Maymun ordusundaki maymunların adedini saymak mümkün değil. Bu orduyu yenmek çok zor. Lanka için tek başına Rama yeterlidir. Benim fikrimi sorarsanız; Sita'yı geri göndererek Rama'yla dostluk kurun." Şuka da Saran'ın sözlerine katıldı. Bunu duyan Ravana'nın gözleri kan çanağına döndü: "Kötü ruhlar! Siz daha kendi kralınız karşısında düşmanı övmemek gerektiğini bile öğrenememişsiniz. Şimdi karşımdan yıkılın!" Bunları söyledikten sonra Ravana hızla kalesine doğru gitti. Ancak orada da aynı önerilerle karşılaştı; herkes Rama ile barış yapmanın iyi olacağını söylüyordu. Fakat Ravana aklına koyduğunu yapmaya kararlıydı. Ordusuna hazırlanmasını emretti.

Diğer tarafta Rama da kendi ordusunu dört kısma ayırdı. Hangi grubun Lanka surlarına hangi yönden saldıracağını söyleyerek şu taktiği verdi: "Vibhişana ve danışmanları insan şekline girecekler, geri kalan bütün maymunlar oklarıyla savaşacaklar. Ben ve Lakşmana savaşı yöneteceğiz." Subela dağına tırmanan Rama bütün gece Lanka'yı gözetledi. Gün ağarır ağarmaz Rama Lanka'yı dört taraftan kuşatma emri verdi. Maymunların çığlıklarından her taraf inledi.

Rama kraliyet politikası gereği savaşmadan önce son defa barış için görüşülmesini istedi. Angada'yı çağırdı ve ona şunu söyledi: "Sen elçi olarak Lanka'ya git. Eğer Ra-

vana Sita'yı geri vermeyi kabul etmezse, silahları kuşanmadan önce dua etmesini söyle. Çünkü artık sonu geldi."

Angada Lanka'ya vardı, korkusuzca Ravana'nın sarayına gitti. Ravana'ya: "Ben Bali'nin oğlu Angada'yım. Sizinle babam arasında dostluk vardır. Bu yüzden yanınıza geldim. Sizi son bir kez uyarmak istiyorum. Sita'yı geri verin. Eğer vermezseniz Lanka'da hiçbir canlı sağ kalmayacak", dedi. Buna karşılık Ravana şunu söyledi: "Angada! Bu davranışından dolayı utanman lazım. Sen babanın düşmanı olan birinin köleliğini yapıyorsun. Eğer sen benim arkadaşımın oğluysan benim saflarıma geçmeli ve babanın ölümünün öcünü almalısın!" Ravana bu sözlerini Angada'nın önemsemediğini görünce çok öfkelendi. Askerlerine dönerek: "Rakşasalar! Kahramanlar! Bu maymunu yakalayıp hemen öldürün" diye emir verdi. Dört beş rakşasa Angada'nın etrafını sardı. Angada onlardan bir hamlede kurtulup Ravana'nın sarayına tırmandı. Sarayın kulelerini devirdi, gökyüzüne doğru yükseldi, uçarak oradan uzaklaştı. Angada'nın gelmesiyle Rama'nın önderliğindeki grup Lanka'nın dört duvarını kuşattı.

Lanka'ya Saldırı

Maymun ordusu Lanka'nın dört giriş kapısına birden saldırdı. Rama, Lakşmana, Sugriva, Cambavat ve Vibhişana komutasındaki ordu kuzeyden hücum etti. Ravana'nın fil, süvari, araba ve piyadelerden oluşan ordusuysa dört kapıdan karşı hücuma geçti. Rakşasalar "Muzaffer Ravana! Muzaffer Ravana!" diyerek maymun ordusuna saldırdı.

Maymunlar, Ravana'nın ordusunun üzerine ağaç ve taş yağdırdılar. Bir süre sonra maymun ordusu kaleye köprü kurmayı başardı, zafer çığlıkları atarak kaleye tırmandılar. Yakaladıkları her rakşasayı tutup surlardan aşağıya atıyorlardı. Maymunlar dişlerini, yumruklarını silah gibi kullanıyorlardı. Rakşasalarda kılıç vardı. Fillerin bağırtıları, atların kişnemesi ve arabaların gürültüsü dört bir yanı kaplamıştı. İki tarafta da pekçok kayıp verdi. Rama'nın oklarından hiç kimse sağ kurtulamıyordu.

Savaş akşama kadar sürdü. Meghanada kendi siperlerini kontrol altına almayı başardı. Prens Angada Meghanada'nın atları ve arabalarını vurunca, Meghanada görünmez oldu ve savaşa öyle devam etti. Yaptığı büyünün etkisinden dolayı onu kimse göremiyordu. Bu yüzden bütün maymun ordusunu keskin oklarıyla telef etti. Zehirli oklarıyla Rama ve Lakşmana'yı yaralayarak bayılttı. Zafer çığlıkları atan Meghanada sevinçle Lanka'ya geri döndü. Babasına Rama ve Lakşmana'yı öldürdüğünü söyledi.

Rama'nın ölüm haberini alan Ravana çok sevindi. Meghanada'yı kucaklayarak, onun kahramanlığına övgüler yağdırdı. Aşoka koruluğundaki rakşasileri çağırtarak: "Sita'yı Puşpaka'yla savaş alanına götürün ve Rama ve Lakşmana'nın ölü bedenlerini gösterin. Bunu kendi gözleriyle görsün", dedi. Rakşasiler, Ravana'nın emrini yerine getirdiler. Rama ve Lakşmana'yı cansız halde yerde gören Sita ağlamaya başladı. İşte o an Tricata şöyle dedi: "Dikkatle bak! Yüzlerinde ölümün hiçbir belirtisi yok. Sadece baygınlar. Kısa bir süre sonra kendilerine gelecekler." Sita bunun üzerine ağlamayı kesti, rakşasilerle birlikte Aşoka koruluğuna geri döndü.

Bu sırada Rama ve Lakşmana'nın yanına gelen Sugriva, onları hareket etmeden yerde yatar halde görünce hıçkırarak ağlamaya başladı. Vibhişana onu teselli etmeye çalıştı: " Şimdi ağlama zamanı değil. Gidip, kendi orduna sahip çıkmalısın. Rama ve Lakşmana'yı ben tedavi ederim", dedi.

Kısa bir süre sonra Rama kendine geldi. Lakşmana'yı baygın ve kanlar içinde görünce derin bir üzüntü duydu ve şöyle dedi: " Ben, şimdi Sumitra'nın yüzüne nasıl bakarım. Vibhişana'ya Lanka'nın krallığını da veremedim. Sugriva sen orduyu alarak Kişkindha'ya geri dön. Ben son nefesime kadar burada kalacağım." Rama'yı bu tarifsiz acılar içinde kıvranırken gören Vibhişana gürzünü eline aldı. Maymun ordusu Meghanada'nın tekrar geri geldiğini sanarak büyük bir panik yaşadı. Cambavat, bunun Meghanada değil, Vibhişana olduğunu söyleyerek maymunları yatıştırdı.

Vibhişana Rama'ya: "Kahramanlar savaş alanında ağlamaz. Üzüntü şevki yok eder ve her şeyi alt üst eder. Siz kahraman bir öndersiniz. Yol göstericimizsiniz. Merak etmeyin. Lakşmana tedavi edilebilir. Şu an sadece baygın", dedi.

Sugriva'nın komutanlarından biri şifalı bitkiler sayesinde Lakşmana'yı tedavi etti. Bir süre sonra Lakşmana zehrin etkisinden kurtuldu, yaraları kapandı ve tamamen iyileşti. Bunu gören maymunlar eski neşelerine ve güçlerine kavuştular.

Ravana, Rama ve Lakşmana'nın ölmediği haberini alınca, rakşasalarını birbiri ardına savaş meydanına sürdü. Savaşa ilk giren Dhumrakşa'ydı. Hanuman'la karşı karşıya geldi, yenildi ve öldü. Sonra Vacrandanstra gitti,

Rama ve Lakşmana'yla savaşmaya başladı. Ancak karşısına Angada çıktı. Aralarında zorlu bir mücadele başladı. Vacrandastra'nın darbeleriyle yere düşen Andaga kısa bir süre baygın kaldı. Kendine gelince Vacrandanstra'nın üstüne taş ve kayalar fırlattı, ölmediğini görünce kılıcıyla kafasını kesti.

Bu arada Ravana'nın komutanı Prahasta da savaşmak için savaş meydanına gelmişti. Nila savaşırken onun yayını kırdı. Bunun üzerine Prahasta, Nila'ya havaneliyle saldırdı. Darbeler Nila'nın gözlerinin önüne perde inmesine neden oldu, sendeleyerek yere düştü, ama hemen kendine geldi, koca bir kayayı kaptığı gibi Prahasta'ya fırlattı ve onu öldürdü.

Kahraman savaşçılarının birer birer öldüğünü gören Ravana'nın öfkeden, üzüntüden, kinden gözü dönmüştü. Rama ve Lakşmana'yla savaşmak için bizzat kendisi gitmeye karar verdi. Kahraman Meghanada, Atikay, Malodar, Narantak gibi pekçok rakşasayı da yanına alarak savaşa katıldı. Ravana ilk hamleyi Sugriva'ya yaptı ve onu yere serdi. Sonra maymunların komutanlarını katletti. Bunun üzerine Lakşmana savaşa katılmak için Rama'dan izin istedi. Rama, Lakşmana'yı Hanuman ve pekçok kahraman maymunla birlikte savaşa sürdü. Ravana Hanuman'ı görür görmez ona saldırdı. Birbirlerini acımasızca yumruklamaya başladılar. Ravana yumrukların etkisiyle bir ara tökezledi, bu arada Hanuman'ın gücüne övgüler yağdırıyordu. Fırsatını bulup ondan kurtulduktan sonra bu kez Lakşmana'ya hücum etti. İkisi de oklarını çıkardılar ve birbirlerine fırlattılar. Önce Ravana Lakşmana'nın sendelemesine neden oldu. Buna öfkelenen Lakşmana hışımla Ravana'nın

yayını kırdı ve oklarıyla onun vücudunu delik deşik etti. Ravana, öleceğini sandı, son bir gayretle Lakşmana'nın üzerine şimşek gibi brahma gücünü gönderdi. Güç Lakşmana'ya değer değmez, yiğit savaşçı yere yığıldı. Ravana Lakşmana'yı kaldırdı, omuzlayıp Lanka'ya götürmeye yeltendi. Ancak Lakşmana'yı yerinden bile kımıldatamadı. Ravana'nın Lakşmana'yı sürüklemeye çalıştığını gören Hanuman koşarak geldi, Ravana'ya bir yumruk attı. Ravana bu yumrukla kendinden geçti. Hanuman, Lakşmana'yı kucağına aldı, Rama'nın yanına götürdü. Rama'nın yanına varınca Lakşmana kendine geldi. Öte tarafta Ravana da kendine gelmişti. Savaş alanında yeniden ok yağmuru başlamıştı. Ravana oklarını fırlatıyordu. Hanuman'ın omuzlarında oturan Rama da kendi oklarını fırlattı. Rama, ilk önce şaşmaz oklarıyla Ravana'nın arabasını delik deşik etti. Ardından Ravana'ya nişan aldı ve birbiri ardında ok yağdırmaya başladı. Birçok ok rakşasa kralının tam göğsüne saplanmıştı. Ravana'nın kendisi bir yana, tacı bir yana düştü. Bunu gören Rama şöyle haykırdı: "Ravana! Hemen buradan git. Bugün seni serbest bırakıyorum. Astraşastralarınla donanarak, yeni bir arabayla tekrar gel." Ravana utanç içinde geri çekildi. İşte böyle oldu, Rama ile Ravana arasındaki ilk hesaplaşma böyle sona erdi…

Kumbhakarna Savaşı

Rama tarafından bozguna uğratılan Ravana büyük bir utanç içindeydi. Onuru paramparça olmuş, özgüveni yara almış, üstelik itibarı da sarsılmıştı. Rama'yı fazlasıyla kü-

çümsemiş olduğunu, oysa onun tahmin ettiğinden de güçlü olduğunu anlamaya başlıyordu. Ravana içindeki gücün yorulduğunu hissediyordu. Pekçok kahramanını yitirmişti. Komutanı kahraman Prahasta bile öldürülmüştü. Bunları düşünürken aklına küçük kardeşi Kumbhakarna'yı uyandırmak geldi. Kumbhakarna'ya rakşasalardan oluşan bir heyetle birlikte bol miktarda yiyecek, küp küp şarap yolladı. Kumbhakarna bütün bir yıl uyur, ama yılda sadece bir gün uyanırdı, kalan günlerin hepsini uykuyla geçirirdi. İşte öyle bir rakşasaydı o.

Bütün rakşasalar bir araya geldiler ve Kumbhakarna'yı uyandırmaya çalıştılar. Zil çaldılar, ellerinden, ayaklarından çekiştirdiler; saçlarını ve kulaklarını çektiler, ama nafile, bu uyku delisi rakşasayı uyandırmayı başaramadılar. En son çare olarak koca bir fili üzerine saldılar. Gürültü öyle korkunçtu ki nihayet Kumbhakarna olup biteni farketmiş, sıçrayıp kalkmıştı. Kumbhakarna esneyip duruyordu, çevresine hiç aldırış etmeden birkaç küp şarap içip, etleri de çiğ çiğ mideye indirdikten sonra en sonunda çevresindekileri farketti ve şöyle dedi: "Kimsiniz? Niye uyandırdınız beni?" Rakşasalar olup bitenleri bir bir anlattılar. Ravana'nın onun yolunu gözlediğini, bir an önce saraya gidip ona yardım etmesi gerektiğini söylediler.

Kumbhakarna rakşasalarla birlikte Ravana'nın sarayına gitti. Kralın ayaklarına kapandı. Sonra Ravana'dan uyandırılmasının nedenini sordu. Ravana: "Kahraman! Sen uyurken Lanka'nın başına ne tür felaketlerin geldiğini tahmin edemezsin. Rama'nın maymun ordusu okyanusun üstüne bir köprü kurarak Lanka'ya girdi ve şehrin etrafını kuşattı. Günlerdir savaş devam ediyor. Sayısız

büyük kahramanımız öldürüldü. Komutan Prahasta da öldü. Lanka'nın ve benim senin yardımına ihtiyacımız var. Rama'yı yenmemde bana yardım et!"

Kumbhakarna bunlara gülerek karşılık verdi ve şöyle dedi: "Sana daha önce söylemiştim, kötü başlayan iş kötü biter diye. Benim sözüme hiç önem vermedin. Vibhişana'nın fikirlerini de hiçe saydın." Ravana biraz kızarak: "Kardeşim! Seni vaaz dinlemek için uyandırmadım. Olan oldu. Şimdi senin yeteneklerine ihtiyacım var. Bu tehlikeyi ancak sen savabilirsin", dedi. Kumbhakarna Ravana'ya acıdı: "Artık endişelenmene gerek yok. Hemen şimdi savaşmaya gidiyorum. Rama ve Lakşmana'yı öldürerek seni mutlu edeceğim." Kumbharkana'nın sözlerini duyan Ravana sevindi. Kahramanlığına övgüler yağdırarak onu savaşa yolladı.

Eline trişula adında kocaman, üç uçlu bir mızrak alan Kumbhakarna kaleden dışarı çıktı. Kumbhakarna'yı gören maymunlar dört bir yana kaçışmaya başladılar. Angada onları güçlükle yatıştırdı. Maymunlar Kumbhakarna'nın üzerine büyük ağaçlar ve büyük kayalar fırlatmaya başladılar. Ama o, atılan kayalarla ağaçlara aldırış bile etmiyordu. Kumbhakana'nın ordusu karşısında kahraman maymunlar kaçak dövüşüyorlar, onun karşısına çıkmaya cesaret edemiyorlardı. Maymunların çekindiğini gören Hanuman ileri atıldı. Dev kayaları Kumbhakarna'ya doğru fırlattı, onu hafif de olsa yaralamayı başardı. Kumbhakarna trişulasıyla saldırdı ve Hanuman'ın kalbini parçaladı. Hanuman'ın vücudundan oluk oluk kan akmaya başladı. Hanuman'ı böyle acı içinde gören maymun ordusu şaşkınlığa düştü. Maymunlar ne yapacaklarını bilemeden o

yana bu yana kaçışıyorlardı. Kumbhakarna pekçok öncü kahraman maymunu hırpaladı. Bütün bunları gören Angada hemen ileri çıktı, Kumbhakarna'nın göğsüne yumruk savurdu. Kısa bir süre için Kumbhakarna kendinden geçti. Kendine gelince Angada ile Sugriva'yı darbeleriyle bitap düşürdü. Bitap düşen Sugriva'yı kolayca yakaladı ve Lanka'ya doğru yola çıktı. Yolda Sugriva kendine geldi. Keskin tırnak ve dişleriyle Kumbhakarna'nın burnunu, kulağını kopardı, göğsünü parçaladı. Kanının aktığını gören Kumbhakarna öfkeye kapıldı, acımasızca Sugriva'ya saldırdı. Yere düşen Sugriva kalkarak kaçmaya başladı. Kumbhakarna işte böylece Sugriva'yı elinden kaçırmış oldu. Yeniden savaş alanına döndü ve bu kez maymun ordusuna saldırdı. Neden sonra Kumbhakarna karşısında Lakşmana'yı buldu. Dövüşmeye başladılar. Lakşmana'nın ok yağmuruna aldırmayan Kumbhakarna alaycı bir tavırla:“ Kahraman! Senin savaş alanında usta olduğunu kabul ettim. Şimdi Rama'nın karşısına çıkmama izin ver. Benim amacım sadece onu öldürmektir”, diye bağırdı.

Lakşmana, Rama'ya işaret etti, zaten Rama da bu anı bekliyordu. Lakşmana'nın işaretiyle Rama savaşa katıldı. Kumbhakarna sağ elinde büyük bir gürz taşıyordu. Rama ona tanrısal oklarından birini fırlattı, ok Kumbhakarna'nın kolunu parçaladı. Kumbhakarna, yakalayıp kolunun altına sıkıştırdığı maymunları bırakmak zorunda kaldı. Sol eliyle bir ağacı kökünden söktü ve Rama'ya doğru koşmaya başladı. Rama Kumbhakarna'nın ağaç taşıyan sol kolunu da okuyla kopardı. Ama Kumbhakarna henüz ölmemişti. Kumbhakarna'nın hayatta olduğunu gören Rama, bir ok daha fırlattı ve uykucu rakşasanın başını vücudundan ayır-

dı. Bunun üzerine maymunlar çığlıklar atarak Rama'nın zaferini kutlamaya başladılar. Bu sırada Rama'nın ve maymunların elinden kurtulmayı başaran rakşasalar Lanka'ya doğru kaçmaya başlamışlardı bile.

Lakşmana ile Meghanada'nın Savaşı

Kumbhakarna'nın ölümü Ravana'yı yasa boğmuştu. Rakşasa kralı üzüntüden ne yapacağını bilmez bir halde dövünüp duruyordu: "Bugün benim sağ kolumu kestiler. Tanrılar! Bugün sizden korkmuyorum. Ey Kumbhakarna! Kahraman kardeşim! Bugün altın Lanka yetim kaldı. Bugün benim kimsem yok artık."

Ravana'yı feryat ederken gören Trişiras, Devantaka, Narantaka yanına geldiler ve onu teselli etmeye çalıştılar: "Emir verin, hemen şimdi gidip Rama ve Lakşmana'yı size getirelim." Ravana onları göğsüne bastırdı ve kutsadı. Kardeşi Mahaparşiva ve Mahodara'yla beraber oğullarını savaşa gönderdi. Angada, Narataka'yla vuruştu. Narantaka, Angada'nın göğsüne mızrak attı, ama mızrak kırıldı. Bunun üzerine yumruklaşmaya başladılar. Narantaka'nın sert yumrukları Angada'yı bir an sersemletti. Sonra toparlanan Angada Narantaka'nın göğsüne öyle bir yumruk indirdi ki rakşasanın kalbi durdu. Devantaka, Trişiras ve diğer bütün rakşasalar Angada'nın üzerine saldırdılar. Angada hepsiyle baş edemedi ve yere düştü. Onun yere düştüğünü gören Hanuman ve Nila koşarak yardıma geldiler. Hanuman Devantaka'yı, Nila, Mahodara'yı zorlu bir mücadeleden sonra öldürdü. Son olarak da Hanuman Trişiras'ın işini

bitirdi. Geriye Mahaparşiva'dan başkası kalmamıştı. Maymunlar da birleşerek Mahaparşiva'yı yumruklarıyla öldürdüler.

Daha sonra savaş alanına Atikaya adlı rakşasa da geldi. Onun vücudu da Kumbhakarna'nınki gibi iriydi. Brahma'yı sevindirip pek çok dilekte bulunmuştu. Atikaya'yı gören maymun ordusu, ölen Kumbhakarna'nın dirilip tekrar geri döndüğünü sandılar. Korkularından kaçmaya başladılar. Atikaya arabasından inerek Rama'nın yanına geldi: "Eğer cesaretin varsa benimle savaş. Yoksa sessizce geri dön. Ben Lakşmana'yla savaşmam o henüz bir çocuk", diyerek gözdağı verdi.

Bu sözlere sinirlenen Lakşmana Atikaya'ya meydan okudu: "Sen hele çocukları bir yen de görelim!" diye haykırarak ok atmaya başladı. Ancak bu oklar Atikaya'yı hiç etkilemedi. Oklar tanrısal zırhına çarpıp yere düştü. Okların işe yaramadığını gören Lakşmana Atikaya'nın atlarını ve arabacılarını öldürdü, arabalarını parçaladı. Atikaya da boş durmadı, keskin oklarıyla Lakşmana'yı yaraladı. Bir süre kendinden geçmiş halde yatan Lakşmana ayılır ayılmaz yeniden ok fırlatmaya başladı. Bunlar da işe yaramadı, Atikaya hâlâ sapasağlam savaşmaya devam ediyordu. Ne yapacağını kestiremedi, derken sonunda Brahmastra'sını kullandı. Bu sefer başarılı olmuştu. Atikaya'nın başını vücudundan ayırdı. Rakşasa ordusu korkuya kapıldı ve Lanka'ya doğru geri çekildi. Bu sırada, diğer tarafta, Rama'nın ordusu Lakşmana'nın zaferini çoktan kutlamaya başlamıştı.

Kahraman oğulları ve kardeşlerini kaybeden Ravana iyice umutsuzluğa kapılmıştı. Hatta yaptığı işten pişmanlık bile duymuştu bir an. Kendi kendine: "Vibhişana'nın sözü-

nü tutsaydım, bu felaketleri görmek zorunda kalmazdım!" diye dövündü durdu. Artık ne krallıkta gözü vardı ne de Sita'da!

Ravana'nın en büyük oğlu Meghanada babasını teselli etti ve şöyle dedi: "Ben hayatta olduğum sürece, endişelenmenize gerek yok. İki saate kalmaz, Rama ve Lakşmana'yı öldürüp sizi mutlu ederim." Ravana umutlandı. Rakşasalarına şehrin duvarlarını dikkatlice korumalarını emretti. Ayrıca Aşoka koruluğunun muhafızlarının sayısını da arttırdı. Tanrısal Astraşastra'sını alan Meghanada savaşmaya gitti. Meghanada'dan güç alan rakşasa ordusu büyük bir şevkle maymunların üstüne yürüdü.

Meghanada, kendi üzerine ağaç ve taş yağdıran maymunlara ok yağdırarak onları öldürdü. Sonra Rama ve Lakşmana'nın üzerine ok yağdırmaya başladı. Sihir gücüne sahip Meghanada yine kendini görünmez yaparak savaştı. Rama ve Lakşmana ok fırlatıp dururlar ama nereye isabet ettirdiklerini göremediler. Bu görünmezlikten yararlanan Meghanada Rama ve Lakşmana'yı Brahmastra'sıyla bayıltıp Lanka şehrine geri döndü.

Meghanada'nın sihir gücüyle kendilerinden geçen Rama ve Lakşmana'yı gören maymunlar dehşete düştüler. Vibhişana, onlara Brahmastra yüzünden bayıldıklarını, iyileşeceklerini söyledi. Cambavat'ın yanına giden Vibhişana ona kahramanları iyileştirecek sırrı sordu. Cambavat şunları söyledi: " Önce bana, Hanuman'ın hayatta olup olmadığını söyle? Eğer o yaşıyorsa, herkes kurtulacak demektir. Onun sayesinde kahramanlar ölmüş bile olsalar, onları hayata döndürebiliriz." Bu sözleri duyan Hanuman hemen gelip Cambavat'ın ayaklarına kapandı.

Bunun üzerine Cambavat şunları söyledi: "Ey rüzgarın oğlu Hanuman! Himalayalara git, Kailasa dağının zirvesinden vişalyakarni, suvarankrani, sandhani ve oşdhiyan bitkilerini getir; bunlar şifalı otlardır. Bunları saçtıkları parıltı ve ışıklarından kolayca tanıyacaksın. O şifalı bitkiler sayesinde Rama, Lakşmana ve bütün maymunlar iyileşip eski sağlıklarına kavuşacaklar".

Hanuman hemen yüksek bir dağın tepesine tırmandı. Kuyruğunu yukarı kaldırdı, belini büktü, kulaklarını dikleştirdi, kollarını ileri, ayaklarını geriye doğru uzattı ve hızla gökyüzüne doğru uçtu. Göz açıp kapayıncaya kadar Himalayaların zirvesine ulaştı. Orada sayısız parlak bitki gördü. Anlatılan şifalı bitkileri tanıyamayınca dağı kaldırdı.

Kuş kralı Garuda'nın şekline girerek Lanka'ya uçtu. Cambavat Hanuman'ın getirdiği dağın zirvesindeki şifalı bitkileri seçti; bunlardan bir iksir hazırladı, sonra da bunu Rama ve Lakşmana'ya koklattı. İksirin kokusu etkisini göstermişti. Genç prensler hemen kendilerine geldiler. Aynı zamanda kahraman maymunların yaraları da iyileşti. Kendilerini sanki uykudan uyanmış gibi hissediyorlardı. İşte böylece maymun ordusu tekrar eski güç ve şevkine kavuşmuştu.

Eski güçlerine, sağlıklarına kavuşan maymunlar, Sugriva'nın emriyle yeniden savaş hazırlıklarına başladılar. Savaşa hazır olunca gece ellerinde meşalelerle Lanka'ya saldırdılar. Surlardaki muhafızları öldürüp Lanka'ya girdiler; Ravana'nın fil ahırlarını, at ahırlarını ve mısır kilerlerini ateşe verdiler, evleri yakıp yıktılar. Lanka'dan yükselen alevler gökyüzüne kadar ulaşıyordu; alevler okyanusa yansıyınca okyanus kan kırmızısı kesilmişti. Maymun ordusu

Hanuman'ın Rama ve Lakşmana'yı iyileştirmek için şifalı bitkilerin bulunduğu Kailasa dağını kaldırışı.

önüne çıkan herkesi öldürdü. Kumbha'nın öldüğünü gören kardeşi Nikumbha Sugriva'ya saldırdı. İşte o an Hanuman yetişti. Hanuman ve Nikumbha'nın arasında korkunç bir mücadele başladı. Sonunda Hanuman Nikumbha'nın boynunu kopararak maymun ordusuyla beraber zafer çığlıkları atıp kamp yerlerine geri döndüler.

Ertesi gün Ravana oğlu Makrakşasa'yı savaşa gönderdi. Rama ve Makrakşasa'nın okları yarışmaya başladı. Uzun bir süre mücadele ettiler. Rama bir fırsatını bulup Makrakşasa'nın yayını kesti ve arabasını kırdı. Makrakşasa geri çekildi, bu sırada Rama bir ok atıp onun kılıcını da düşürdü. Makrakşasa bu sefer yumruklarını sıkarak Rama'ya doğru koştu. Rama onun göğsüne ateş topu attı. Makrakşasa'nın zırhla örtülü göğsü parçalandı. Zor bela kurtulan rakşasa Lanka'ya kaçtı.

Ravana'nın artık bir tek savaşçısı kalmıştı. O da İndra'yı yenen Meghanada'ydı. Ravana son umudu olan Meghanada'yı çağırdı. Onu yücelterek savaşa gönderdi. Doğruca savaş alanına gitmeyen Meghanada önce kurban töreni yaptı. Tanrıları, ifritleri memnun edip, arabasına binerek savaş alanına girdi. Yüzü güneş gibi parlaktı. Kutsal sözlerin büyüsü sayesinde görünmez oldu ve ok yağdırmaya başladı. Rama ve Lakşmana'nın bir tek oku bile ona değmedi. Değen oklar da onu hiç etkilemedi. Ama Meghanada'nın attığı isabetli oklar Rama ve Lakşmana'yı yaraladı. Rama ve Lakşmana'nın yaralanması maymunları umutsuzluğa düşürdü. Ancak yaraları çok hafifti ve ayağa kalkarak savaşa devam ettiler.

Lanka'nın kalesine giren Meghanada, Batı duvarından şehrin dışına çıktı. Sahip olduğu sihir gücünü kullanarak

tıpatıp Sita'ya benzer bir kadın yarattı. Meghanada kınından kılıcını çıkararak saçlarından yakaladığı Sita'nın kafasını kesti. Hanuman'a haykırarak: "İşte! Kendi gözlerinle gör. Uğruna savaştığın Sita'yı öldürdüm." Sita'nın ölüm haberini alan Rama ve Lakşmana ağlamaya başladılar. O sırada Meghanada'nın sihir yeteneğini bilen Vibhişana oraya geldi ve şöyle dedi: "Meghanada'nın öldürdüğü kişi bizim iffetli tanrıçamız Sita olamaz. Bu Meghanad'ın yaptığı hileden başka bir şey değil." Vibhişana'nın bu sözleri üzerine herkese rahat bir nefes aldı.

Oradan ayrılan Vibhişana'yı Lakşmana ve maymun ordusu takip ediyordu. Lanka şehrine giren maymunlar ve ayılar rakşasa ordusunun üstüne saldırdı. Şehirde müthiş bir gürültü koptu. Şehirdeki gürültüleri duyan Meghanada savaşa katıldı. Lakşmana Vibhişana'nın söylediği yerde, Bargad ağacının altında, Meghanada'nın gelişini gözlemekteydi. Bir süre sonra Meghanada'nın arabası göründü. Vibhişana'yı gören Meghanada Vibhişana'ya kötü sözler söyledi: "Siz benim babamın kardeşisiniz. Lanka'da doğup Lanka'da büyüdünüz. İnsanın kendi kanından gelen birinin yerini kimse tutmaz. Siz vatan hainisiniz. Sizden başka Lanka'nın sihrini bilen kimse yoktu. Lakşmana'yı buraya getiren sizsiniz." Vibhişana Meghanada'nın ağır sözleri karşında şunları söyledi: "Amcanla böyle saygısız bir şekilde konuşmamalısın. Soylusun doğru, ama hiçbir işe yaramazsın. Ben rakşasalar arasında doğmama rağmen insani vasıflara sahip biriyim. Bir kardeş kötü bir kardeşi terkedemez mi söyle? Elinde yılan tutan, başkasının karısını, zenginliğini çalan biri yok edilmeli. Oğlum! Tıpkı siyah bulutların bir tepeyi kapladığı gibi Ravana'nın bütün soylu

niteliklerini de kötü ruhlar ele geçirdi. Bu yüzden Lanka ve Ravana'nın yok edilmesi kaçınılmazdır. Sen kibirli, pervasız ve gençsin. Senin sonun yakındır. Bugün Lakşmana'yla savaşacaksın, onun elinden asla kurtulamayacaksın!"

Vibhişana'nın sözleri Meghanada'yı çok sinirlendirdi. Oklarını ve diğer silahlarını kuşandı. Bu sırada Meghanada tıpkı Udaya tepesinde yükselen güneş gibi parlak kahraman Lakşmana'nın Hanuman'ın sırtında geldiğini gördü. Karşılaşır karşılaşmaz Lakşmana ve Meghanada arasında savaş başladı. Savaş öyle çetin geçiyordu ki görenlerin tüyleri diken diken oluyordu. Vibhişana devamlı Lakşmana'ya cesaret veriyordu. Ayrıca maymunları da yüreklendiriyordu: "Meghanada'yı ben öldürürüm öldürmesine ama, benim yeğenim o. Lakşmana'yla girdiği bu talihsiz savaştan canlı çıkamayacağını biliyorum. Bu yüzden sizler rakşasi ordusuna saldırın."

Lakşmana, Meghanada'nın zırhını Meghanada da Lakşmana'nınkini deldi. Lakşmana Meghanada'nın arabacısını öldürdü. Maymunlar hem arabayı süren hem de ok atan Meghanada'nın atlarının üstüne çıktılar onu yumruk darbeleriyle yere serdiler. Arabasını kaybeden Meghanada Lanka'dan başka bir araba getirerek savaşa devam etti. Lakşmana bu sefer de onun yayını kırdı. Meghanada başka bir yay buldu. Lakşmana onu da kırdı. Bu sefer Meghanada üçüncü bir yay kullandı. Meghanada yavaş yavaş cesaretini kaybediyordu. Bu sırada amcası Vibhişana topuzuyla Meghanada'nın arabasını çeken dört atı öldürdü. Meghanada, arabadan atlayarak Vibhişana'ya saldırdı. Onun Vibhişana'ya saldırdığını gören Lakşmana, Vişvamitra'nın verdiği kutsal oku yaya taktı, kulağına kadar çekti ve bı-

raktı. Böylece Meghanada'nın başı bir yana gövdesi bir yana düştü. Rakşasalar telaş içinde kaçışmaya başladılar. Lakşmana'nın zaferini; tanrılar, azizler, Gandharvalar ve gökyüzündeki Apsaraslar coşkuyla kutladılar. Zaferden sonra Vibhişana ve Lakşmana Rama'nın yanına gittiler. Vibhişana Lakşmana'nın kahramanlığını anlattı. Rama Lakşmana'ya sarıldı ve onu kutsadı. "Artık zaferimize kesin gözüyle bakabiliriz", dedi.

Rama ve Ravana'nın Karşılaşması

Meghanada'nın ölümü Ravana'nın bütün umutlarını yok etmişti. Bir süre kederlere gömüldü. Öfkesini de belli etti. Öfkeden şekli öylesine korkunç bir hal aldı ki hiçkimse gözlerini kaldırıp onun yüzüne bakmaya cesaret edemedi. Bir süre sonra kurtulan rakşasalardan bir ordu hazırlayarak savaş için yola çıkmalarını emretti. Aslan gibi kükrer bir halde arabasına bindi. Savaş çanları çalmaya başladı, çanların çalmasıyla uğursuz şeyler oldu. Ravana'nın atları sürekli kaydı, arabanın üzerinde kara bir bulut kümesi dolaşıp durdu. Ravana bütün bunları hiç umursamadı. Gururla: "Bugün Rama'dan herkesin öcünü alacağım", diyerek savaş alanına gitti.

Rama ve Ravana'nın ordusu arasında korkunç bir kapışma başladı yeniden. Öyle ki bir süre sonra maymun ölülerinden savaş alanı görünmez hale geldi. Ravana her nereye yüzünü çevirse hezimete uğradı. Suşena ve Sugriva kalan maymunları biraraya topladı. Sugriva ve Virupakşa da savaştılar, birbirine öldürücü darbeler indirdiler. Sug-

riva, Virupakşa'nın filini yaraladı fil yere yığılınca Virupakşa da kılıcıyla Sugriva'yı yaraladı. Yaralı Sugriva son bir hamleyle Virupakşa'yı yere serdi. Bu korkunç savaşta Ravana'nın bütün kahraman komutanları bir bir ölmüşlerdi.

İşte sonunda Ravana tek başına kalmıştı. Öyle heybetli bir görüntüsü vardı ki onu böyle öfkeli gören maymunlar kaçışmaya başladılar. Rama ok ve yayını aldı; artık kozları paylaşma zamanı gelmişti. Ortaya çıkıp Ravana'yla tek başına savaşa tutuştu. İki yiğit uzun süre yumruklaştılar. Daha sonra uzaklaşıp birbirlerine ok atmaya başladılar; bütün savaş alanı bu şimşek gibi çakan oklarla pırıl pırıl aydınlanıyordu. Bu sırada Lakşmana ile Vibhişana da savaşa katıldılar. Vibhişana Ravana'nın atlarını ve sürücülerini öldürdü. Vibhişana'yı gören Ravana çok öfkelendi. Vibhişana'yı öldürmek için o korkunç oklarından birini fırlattı. Ancak bunu farkeden Lakşmana hemen bir ok attı ve Ravana'nın okunu havada vurdu. Bunun üzerine Ravana, ikinci okunu Lakşmana'ya doğru attı. Ok hedefini buldu ve Lakşmana yaralandı. Rama hemen yanıbaşına koştu. Rama saplanan oku çekip çıkardı. Ravana için kaçırılmaz bir fırsattı bu. Oklarından birini de Rama'ya fırlatarak onu da yaraladı. Rama çok öfkelendi. Hanuman ve Sugriva'ya Lakşmana'ya göz kulak olmalarını tembihledi, kendisi de Ravana'yla savaşa devam etti. Ona doğru şöyle haykırdı: "Ravana! Kötü kaderin seni bugün benim karşıma çıkardı. Bugün burada ölümüne bir savaş olacak. Tanrıların, rişi ve munilerin acıları dinecek." Bunu söyledi ve hemen ardından ordusuna dönerek şöyle dedi: "Maymun dostlarım! Siz artık savaştan çekilin, gidin, dağların tepesine gidin.

Ravana'yla dövüşümü oradan izleyin. Çünkü böyle bir savaşı bir daha asla göremeyeceksiniz!"

Bu arada Suşena, Hanuman'dan iksir aldı ve Lakşmana'yı tedavi etti. Şifalı bitkiyi koklayan Lakşmana'nın vücudundaki yaralar kendiliğinden kapandı. Kanın akması durdu, yaralar hızla iyileşti. Lakşmana'nın eski haline kavuştuğu haberini alan Rama, derin bir soluk aldı, endişeleri tamamen yok oldu ve bütün şevkiyle savaşmaya başladı.

Ravana Rama'nın üstüne ok yağdırıyor, Ravana ise süslü arabasının içinde oturmuş savaşıyordu. Bunu gören tanrılar kralı İndra, arabacısı Matali'yle arabasını Rama'ya gönderdi. Bu arabada İndra'nın büyük yayı, mükemmel zırhı, hedefini şaşmaz okları ve pekçok astrası vardı.

Rama İndra'nın arabasına binerek savaşa başladı. Ravana yarı tanrısal astrasını fırlattı. Aynı adlı astrayla Rama onu biçti. Ravana o zaman rakşasa astrasını kullandı. Rama onu da kendi astrasıyla biçti attı. Ravana gücünün Rama'ya yetmeyeceğini anlayınca tanrı İndra'nın arabacısı Matali'yi yaraladı. İndra'nın arabasının bayrağını yırttı ve atların üstüne oklarını yağdırdı. Sonra Rama'yı da yaraladı. Ravana coştukça coşuyordu. Eline korkunç bir mızrak aldı ve kükreyerek: "Rama! Artık elimden kurtulamayacaksın. Bu mızrak senin nefesini kesecek!", diye bağırdı. Rama oklarıyla mızrağı durdurmak için çok uğraştı ama mızrağı durdurmayı başaramadı. Böyle olunca da Rama, İndra'nın arabayla kendisine gönderdiği gücü kullanmaya karar verdi. Gücü kullandığında yeryüzünde öyle bir aydınlık oldu ki sanki gökten alevler düşmüş gibiydi. Mızrak paramparça oldu. Nihayet mızrak havadayken onu imha etmeyi başarmıştı. Bu kez de o saldırdı, sivri oklarını

Ravana'ya doğru fırlattı, oklar rakşasa kralının kalbine ve başına saplandı.

Ravana kendinden geçmişti, savaşı kaybetmek üzereyken, arabacısı durumu anlayıp Ravana'yı hemen savaştan çekti ve dosdoğru Lanka'ya geri götürdü. Bir süre sonra kendine geldiğinde, rakşasa kralı arabacısına onu Lanka'ya getirdiği için kızdı. Arabacı sebebini anlatınca da utandı. Arabacısına arabanın atlarını değiştirmesini emretti ve hemen savaş alanına döndü. Matali de Rama'nın emriyle kendi arabasını Ravana'nın karşısına çıkardı. Rama şimdi de İndra'nın yayını kullanacaktı. Arabalar birbirine öylesine yaklaşmıştı ki nerdeyse atların yüzleri birbirine değmekteydi. Rama oklarla Ravana'nın atlarını, Ravana da Rama'nın atlarını yaraladı.

İşte böylece kavga uzadıkça uzuyor, dövüş bir türlü sonuçlanmıyordu. Yenişemeyen iki yiğit bir süre geri çekildiler. Bu sırada Rama'nın aklından bazı düşünceler geçiyordu: "Khara ve Duşan'ı bu oklarla kolayca öldürmüştüm. Viradha ve Kabandha'yı öldürdüm. Bali'yi öldürdüm ve okyanusu ateşe verdim. İşte bunca işi gören oklar Ravana'nın karşısında işe yaramadılar." Rama'nın düşüncelerini okuyan Matali ona şöyle söyledi: "Görüyorum ki, Ravana'ya zarar veremiyorsunuz. Bütün gücünüzü Ravana'nın saldırılarından korunmak için sarf ediyorsunuz. Brahmastrayı kullanmadığınız sürece başarılı olamazsınız!" Birden Rama'nın aklına büyük aziz Agastya'nın verdiği ok geldi. Bu ok aziz Agastya'ya Brahma'dan kalmıştı. Rama, bu şaşmaz oku yaya taktı, olanca gücüyle kurdu ve bıraktı. Havada vınlayan ok Ravana'nın göğsüne isabet etti, rakşasanın kalbini delip geçti. Ravana'nın artık yapa-

cak bir şeyi kalmamıştı; dizlerinin bağı çözüldü, gücü tükendi ve okuyla yayı bir yana, bedeni bir yana yuvarlandı. Sonunda bu bitmek bilmez kavganın galibi belli olmuştu işte!

Ravana ölünce tanrılar Rama'nın zaferini kutlamak için onu çiçek yağmuruna tuttular. Sugriva, Vibhişana, Lakşmana, Hanuman, hepsi sabırsız bir şekilde Rama'yı bekliyorlardı.

Kardeşinin cansız bedenini gören Vibhişana üzüntüsünden kahroldu. Ağlayarak şöyle söyledi: "Kardeşim! Senin korkundan felaketler bile titrer, gürzünü alıp fetihlere çıktığında, yeryüzü sallanırdı. Tanrılar kendi hayatlarını korumak için mağara ve inlere saklanırlardı. Bugünse bedeninde can kalmadı. Rama'yla düşmanlığın sonu işte budur. Ben sana çok söyledim, ama beni hiç dinlemedin. Ne yazık! Rakşasa ırkı yok oldu gitti işte!"

Rama Vibhişana'ya: "Dostum! Ravana için üzülmenin faydası yok artık. Doğan her şey ölür. Ravana en iyi şekilde öldü. O kahramandı ve sonu kahramanca oldu. Üzülmemelisin onun için yapacağın en iyi şey ona uygun bir kutsal tören yapmandır", dedi. Bu sırada Ravana'nın karısı Mandodari ve diğer kraliçeler de savaş alanına geldiler. Ravana'nın cansız bedenini yerde gören kraliçeler ağlamaya başladılar. Mandodari'nin feryatlarını görenlerin gözleri yaşlarla doldu. Rama onlara görkemli bir yakma töreni düzenlemelerini söyledi. Vibhişana Mandodari'yi ve diğer kraliçeleri savaş alanından alarak Lanka şehrine götürdü.

Öte yandan Rama'ya savaşı kazandırmasında çok yardım eden Matali Rama'nın dostluğunu kazanarak Rama tarafından saygıyla uğurlandı. Sugriva Rama'yı kucakladı:

"Dostum! Senin sayende bu rakşasa kralından kurtulduk", dedi. Rama herkese olduğu gibi maymunlara da teşekkür etti ve onlara: "Sizleri asla unutmayacağım", diye söz verdi.

Ravana törenle yakıldıktan sonra Rama, Vibhişana'yı Lanka şehrinin kralı ilan etti ve onu kutsadı. Sonra Rama Hanuman'a döndü: " Kral Vibhişana'dan izin isteyerek Aşoka koruluğuna git, Sita'ya zafer haberini ver. Onun söylediği her şeyi bana bildir", dedi.

Hanuman'dan Rama'nın zafer haberlerini öğrenen Sita çok mutlu oldu: "Üç dünyanın bütün zenginliklerine sahip olmak bile beni bu kadar sevindiremezdi", dedi. Hanuman: "Ey erdemli Sita! Rama için daima iyi şeyler dileyip iyi şeyler yaptınız. Gerçek sözler sadece sizin değerli sözlerinizdir. Asil Sita! Eğer dilerseniz Lanka'yı ve rakşasileri öldürürüm. Size Ravana'nın emriyle zulmettiklerini duydum". Buna karşılık Sita: "Ey Kahraman! Sadece başkalarının emrini ve dileklerini yerine getirenlere kim öfke duymaz ki! Bu insanlar krallarına bağlıdırlar ve ona itaat ederler. Ben bir önceki doğumumda yaptığım işlerin acısını çekmekteyim. Gerçekte ben kendi kaderimin kurbanıyım. Bu yüzden onları öldürmekten bahsetme! Ben onları bütün kalbimle bağışlıyorum. Onlar sadece Ravana'nın kendilerine verdiği emirleri yerine getirdiler. Başkasının emirlerini yerine getiren birini cezalandırmak akıllı birinin yapacağı bir iş değildir", dedi. Hanuman: "Asil Sita! Siz gerçekten Rama için doğru bir eşsiniz. Soyluluk ve başarıda Rama'yla eşsiniz. Şimdi Rama'ya gidip, iyi haberlerinizi ona iletmem için bana izin verin". Sita: "Eşimi hemen görmek istiyorum." Hanuman: "Ey erdemli Sita! Bugün Rama ve Lakşmana'nın güzel yüzünü göreceksiniz. Rama artık düşmanlarından

ebediyen kurtuldu, dostlarıysa sonsuza dek onunla olacaklardır!" Hanuman böyle dedi ve Sita'yı saygıyla selamlayarak Rama'nın yanına gitti. Hanuman Rama'ya: "Ey Kral! Erdemli Sita sizin iyi haberlerinize çok sevindi ve gözyaşlarıyla sizi görmek istediğini söyledi", dedi. Rama bunları duyduktan sonra Vibhişana'ya dönerek şunu söyledi: "Dostum! Söyle hizmetçilere Sita'yı yıkayıp temizlesinler, güzel giysiler giydirsinler, sonra da hemen bana getirsinler!"

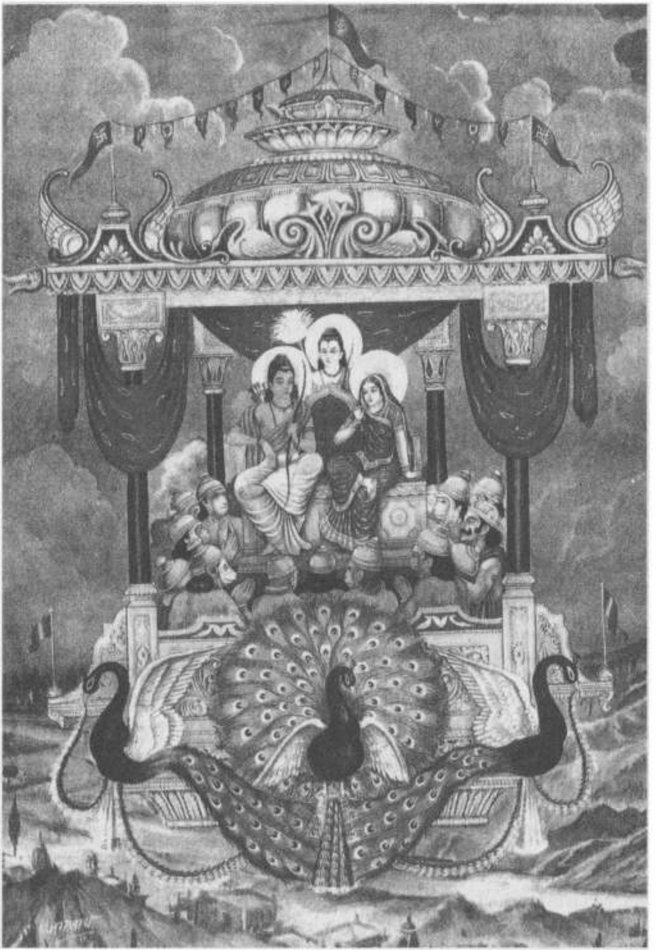
Böylece Vibhişana krallık sarayına gitti ve Sita'ya Rama'nın isteğini söyledi. Sita bir an önce Rama'ya kavuşmayı istiyordu, bu nedenle yıkanıp temizlenmek istemedi. Bunun üzerine Vibhişana: "Rama'nın emirlerini yerine getirmek daha doğru olur", diyerek onu ikna etti. Sita, yıkanıp, süslü elbiseler giyerek Rama'nın yanına gitmek üzere yola çıktı. Vibhişana'dan Sita'nın geliş haberini alan Rama, hem üzülüyor, hem öfkeleniyor hem de seviniyordu; içinde farklı duygular birbirine karışıyordu. Vibhişana'ya: "Ey rakşasa kralı! Sita'yı yanıma getir", dedi.

Sita Vibhişana'nın askerlerinin açtığı yoldan güçlükle yürümeye çalışıyordu. Ancak Rama'nın bakışları ve davranışları karısını görmek istemediğini gösteriyordu. Sita Rama'nın ve halkın bakışlarından hiç de haketmediği bir şekilde suçlandığını anlıyor, onların iffeti hakkında kuşkularının olduğunu biliyordu. Oysa Sita yaşamış olduğu onca felaketlere rağmen sadece Rama'nın sevgisine güvenerek ayakta kalabilmişti. Şimdi ise Rama bile ona tavır almış görünüyordu. Rama şöyle söyledi: "Seni artık istemiyorum. İstediğin yere gitmekte serbestsin. Kiminle istersen onunla kalabilirsin. Eğer istersen Lakşmana'yla, istersen Bharata'yla git. Şatrughna ya da Sugriva'yla, olmazsa Vib-

hişana'yla da gidebilirsin. Sen Ravana'nın gözlerinin değdiği, dudaklarının dokunduğu birisin artık. Seni kabul edemem!" İşte Rama bunları söyledi. Sita bunca zamandır hasretle görmeyi umduğu erkekten böylesine acımasız sözler beklemiyordu. Rama'nın bu korkunç sözleri karşısında Sita'nın yüreği parçalandı, ağlamaya başladı ve kederle şunları söyledi: "Neler duyuyorum ey yiğit Rama! Bu sözler sana yakışıyor mu? Ben buna mı layığım? Adi bir kadın mıyım ben? Benim adım Sita! Annem Toprak Ana'dır. Bu kötü sözleri hak etmiyorum. Ancak basit biri başkasına böyle şeyler söyleyebilir. Keşke Hanuman'la zafer haberlerinizi gönderdiğinizde beni geri istemediğinizi de bildirseydiniz. Böylece pekçok kahraman savaşçının hayatını tehlikeye atmamış olurdunuz. Şunu bilin ki Ravana'ya kendimde olduğum sürece asla teslim olmadım, kalbim her an sevdiğim adamla, sizinle birlikteydi!" Ancak bu olanlar karşısında Sita'nın yapacağı bir şey yoktu. Rama'ya iffetini kanıtlamak için kendini ateşe atmaya karar verdi. Bir ateş yakıldı ve herkes Sita'nın kendini ateşe bırakışını büyük bir şaşkınlıkla izledi.

Gelgelelim ateş tanrısı Agni Sita'nın vücuduna dokunmadı, onu ateşin içinden sağ salim çıkardı. Böyle oldu, işte Sita sonunda masum olduğu konusunda Rama'yı ikna edebilmişti. Bu olaydan sonra Rama çok rahatladı. Sita'nın masumiyeti konusunda kimsenin en ufak bir kuşkusu kalmadı. Adetlere göre kşatriya sınıfına bağlı bir kral, başka bir erkeğin sarayında kalan eşini sınamadan geriye kabul edemezdi.

Rama Vibhişana'ya şunları söyledi: "Dostum! Artık ben hemen bugün Ayodhya'ya geri dönmek istiyorum. On

Sonunda Rama, Sita, Lakşmana'nın dostlarıyla beraber puşkapayla Ayodhya'ya dönüşü.

dört yağmur mevsiminin vakti doluyor. Bharata benim için gece gündüz acı çekiyor. Eğer birgün bile gecikirsem Bharata kendine zarar verir. Bu yüzden dönüş hazırlıklarına başlayın." Vibhişana Lanka'da bir süre dinlenmeleri için çok ısrar etti, ama Rama razı olmadı. O zaman Vibhişana beyaz ve sarı bayraklarla süslenmiş uçan araba Puşpaka'yı getirtti. Puşpaka'nın her yanı mücevherlerle süslüydü. Vibhişana: "İşte bu uçan araba Vimana. Başka bir emriniz var mı?" diye sordu.

Rama dileğini bildirdi: "Vimana'yı inci ve mücevherlerle doldurun. Bunları maymunların üzerine saçın. Onlar hayatlarını tehlikeye atıp benim için savaştılar." Vibhişana Rama'nın emrini derhal yerine getirdi.

Rama, Sita ve Lakşmana'yla birlikte Vimana'ya bindi. Sugriva ve Vibhişana maymunlarla birlikte gitmek için izin istedi. Rama, onları da Vimana'ya aldı. Yola çıkma emrini alan Vimana hemen kuzeye doğru uçmaya başladı. Öte maymunlar da evlerine dönmeye başlamışlardı.

Rama Sita'ya üzerinden geçtikleri ülkelerin liderlerini tanıtıyordu: "Bak! Trikut dağının üstünde kurulu bu Lanka şehri ne kadar da güzel. Şuna bak, orası savaş alanı. Bak orada Lakşmana ve Sugriva'nın öldürdüğü sayısız rakşasa yatıyor. Bak, aşağıdaki köprüye. İşte bu köprünün üstünde Vibhişana'yla dostluğumuz başlamıştı. Oraya ileriye bak. Maymun kralı Sugriva'nın Kişkindha krallığını görüyorsun."

Kişkindha'yı gören Sita: "Sugriva'nın kraliçelerinin de bizimle beraber Ayodhya'ya gelmelerini istiyorum", dedi. Rama Vimana'ya aşağı inmesini emretti. Sugriva hareme gitti. Tara'ya savaşı anlatan Sugriva'ya Sita'nin arzusunu

iletti. Bunun üzerine Tara, Ruma ve diğerleri hemen hazırlanıp Vimana'ya bindiler. Vimana yeniden yola koyuldu.

Hızla uçan Vimana'dan Rama Sita'ya Rişyamukha dağını gösterdi: "Bak Sita! Sugriva'yla benim dostluğum işte burada başlamıştı." Daha sonra Rama üzerlerinden geçtikleri dağların, tepelerin, ülkelerin ve inziva yerlerinin tek tek öykülerini anlattı. Yolculuk boyunca Rama ve Sita Vimana'dan yeryüzünü seyrettiler. Bir süre sonra Ayodhya şehri göründü. Rama: "Sita! Şehirlileri selamla! İşte vatanımıza geldik, burası nefesimden bile daha değerlidir. Ayodhya ve halkı benim için çok önemlidir!" dedikten sonra herkes Ayodhya'yı selamladı.

Rama'nın emriyle Vimana alçaldı, Bharadvaca'nın inziva yerine indi. Rama, azizi selamladı. Ayodhya'dan haber sordu. Aziz: "Ayodhya'da herkes ve erdemli Bharata sizi görmek için sabırsızlanıyor. Bu geceyi burada geçirin. Yarın sabah erkenden Ayodhya'ya girersiniz", dedi. Rama, azizin isteğini kabul etti. Azizin olağanüstü ağaçları meyvelerle doluydu. Herkes bu çok lezzetli ve ölümsüzlük veren meyvelerden yedi. Rama Hanuman'a şöyle dedi: "Ayodhya'ya gidip bizim geldiğimiz haberini Bharata'ya ver. Yolda Nişadaların kralı Guha'yla da görüş. O benim çok iyi dostumdur. O sana Bharata'dan gerçek haberler verecektir. Bharata'yla görüştüğünde, onun her hareketine çok dikkat et. Belki de krallığını bırakmak istemez. Her ne olursa olsun bana hemen ulaştır."

İnsan kılığına giren Hanuman önce Guha'yla görüştü. Bharata'dan haberler aldı. Sonra Nandigrama'daki Bharata'nın yanına gitti. Rama'nın dönüş haberini alan Bharata'nın sevinçten içi içine sığmıyordu.

Ayodhya'dan ve Bharata'dan haberler alan Hanuman Rama'nın yanına gitti ve Bharata'nın onun gelişine ne kadar sevindiğini ve bir an önce krallık tacını giymesini nasıl istediğini anlatttı.

Bu haberlerden sonra Rama'nın mutluluğu daha da arttı. Vimana'ya Ayodhya'ya doğru uçmasını emretti. Öte yanda, Ayodhya'da Rama, Sita ve Lakşmana'yı karşılamak için görkemli tören hazırlıkları yapılmaya başlanmıştı. Bütün şehir yeşil yapraklardan yapılmış bayraklar ve flamalarla süslenmiş, binbir çeşit çalgı bulunup getirilmiş, şölenler hazırlanmıştı. Kraliçeler, Rama, Sita ve Lakşmana için elleriyle özel yemekler hazırlamışlardı. Bharata Rama'nın çarıklarını alnına değdirdi. Vimana'yı bekleyen herkes Nandigrama'da toplanmıştı.

Vimana görünür görünmez, herkes Rama'yı selamladı. Rama arabadan iner inmez Bharata onun ayaklarına kapandı. İki kardeş birbirlerine sıkıca sarıldılar. Rama Şatrughna'yla görüştükten sonra Ayodhyalıların karşısına çıktı. Şatrughna, Lakşmana ile Sita'nın ayaklarına kapandı. Kraliçelerin ayaklarına dokunan Rama, kutsanmak için Vasiştha'nın inziva yerine gitti. Bharata, Şatrughna, Vibhişana ve Sugriva bütün arkadaşlarıyla birer birer görüştüler. Rama Puşpaka'ya tanrı Kubera'nın yanına dönmesini emretti.

Rama'nın Krallık Tacını Giymesi

Rama, Ayodhya kraliyet sarayına gitti. Sita kraliçelerin ayaklarına dokundu. Kutsal temennilerle karşılandılar. Va-

Rama, Sita, Lakşmana ve Hanuman birlikte.

siştha: “Yarın sabah erkenden Rama’nın taç giyme töreni yapılacaktır”, dedi. Sonra Bharata, Rama’yla birlikte dua etti.

Ertesi gün taç giyme töreni için hazırlıklara başlandı. Gurular Rama’ya giyeceği tacı törenle getirdiler. Yine usulünce törenler yapıldı, dualar edildi. Vasiştha krallık tacını Rama’ya verdi. Ondan sonra brahmanlar Rama’nın alnına kutsal işaret koyarak hayır duaları ettiler. Kraliçeler, ilahiler söylediler. Halk mutluydu, şehrin sokakları dans eden insanlarla doluydu. Tanrı İndra, Rama’ya yüz nilüfer çiçeğinden yapılma bir çelenk yollamıştı. Ayrıca Sugriva’ya, Vibhişana’ya ve Angada’ya da çok değerli hediyeler sunmuştu. Rama, Sita’ya: “Sen de en sevdiğin kişiye bir şeyini ver”, dedi. Sita kolyesini çıkardı ve Hanuman’a verdi. Hanuman kolyeyi alnına koydu ve boynuna taktı. Sita, Tara ve Ruma’ya çok kıymetli inciler ve elbiseler hediye etti. Sugriva ile Vibhişana birkaç gün Ayodhya’da konuk olduktan sonra kendi ülkelerine geri döndüler.

İşte böyle. Rama uzun yıllar Ayodhya’da krallık yaptı. Halkını adalet ve hoşgörüyle yönetti. Onun krallığındaki halk mutluluk ve gönenç içindeydi. Herkes erdemi yüceltip korudu. Kavga, huzursuzluk hiç olmadı. Ne hastalık görüldü ne de kimse açlıktan öldü. Yağmur hep zamanında yağdı. Toprak Ana dolu dolu ürün verdi. Ağaçlar meyvelerle, çiçeklerle doldu.

VII. Bölüm

UTTARA KANDA

Sita'nın Ormana Sürgün Edilişi

Rama ve Sita, Ayodhya'da mutluluk içinde yaşayıp gidiyorlardı. Derken, bir zaman sonra, halk arasında Sita'nın masumiyetine dair bazı söylentiler yayılmaya başladı. Bunun üzerine Rama, Lakşmana'dan Sita'yı ormana götürmesini istedi. Aslında Rama karısının masumiyetinden kuşku duymuyordu. Ancak halkı tarafından kötü bir şöhretle anılmak istemiyordu.

Lakşmana kendisine verilen görevi büyük bir üzüntüyle yerine getirdi. Sita'yı arabasına bindirerek onu Ganj nehri kenarına götürdü. Sita önce buraya Rama'nın onu azizleri ziyaret etmesi için gönderdiğini sandı. Ancak nehrin kenarına geldiklerinde Lakşmana ağlayarak bu yolculuğun nedenini anlattı. Rama'nın halkının şüpheleri yüzünden kendisini istemediğini söyledi. Sita bu başına gelenlere bir türlü inanmak istemedi ama buna katlanmak zorunda kaldı. Sita Lakşmana'ya şunları söyledi: "Tanrı beni acı

çekmem için yaratmış. Doğduğumdan beri felaketlere katlanmak zorunda kaldım. Bir önceki hayatımda ne günah işlediğimi bilmiyorum. Rama beni terketti. Oysa ben ona inandım. Daha önce orman yaşamının bütün zorluklarına katlandım, çünkü Rama yanımdaydı. Şimdi bu zor hayata nasıl katlanacağım. Bu kederlere, bu acılara nasıl dayanacağım. Ey Lakşmana! Karnımda Rama'nın çocuğunu taşıyor olmasaydım, kendimi Ganj'ın sularına atmış olurdum. Şimdi sana ne söylendiyse onu yerine getir. Bu zavallı kadını bırak. Kralının emrine itaat et. Ancak sana birkaç şey söylemek istiyorum, dinle beni Lakşmana. Soylu kralına kendimi ona adadığımı ve lekesiz olduğumu söyle. Halkın nefretinden korktuğu için beni terketmesine çok saygı duyuyorum. Hayattaki tek amacım odur. Ona sürülen bütün lekeleri temizlemek benim görevimdir. Halkına iyi bakmasını, kardeşlerini sevmesini, halkına adil davranmasını söyle. Bu onun soylu görevidir. Hayatımı kaybetsem de hiç üzülmesin. Bir kadın kocasının iyiliği için yaşamını kurban edebilmeli. Lakşmana! Söylemek istediklerimin hepsi bu. Efendin krala söylediklerimi ilet ve bunları söylerken ağlıyor olduğumu belirt!" Lakşmana keder içinde yayını yere attı. Sita'nın ayaklarına kapandı. Ne söyleyeceğini bilemedi. Yüksek sesle ağlayıp sızlayarak: "Ey erdemli hanımım! Neler söylüyorsunuz. Sizi Rama'sız nasıl düşünebilirim?" diye sordu. Bunları söyledikten sonra Lakşmana okunu ve yayını alıp kayığına gitti. Kayıkçıdan Ganj'ı çok çabuk geçmesini istedi. Ganj'ın kıyısına varınca üzüntüden kendinden geçmiş bir halde arabasına bindi.

Lakşmana arkasına dönüp son kez Sita'ya baktı. Sita uzaklaşan Lakşmana'yı izledi. Sita ormanın derinliklerinde

hıçkırarak ağlıyor, haykırıyordu. Birazdan sesi tavus kuşlarının bağırtılarına karışıp kayboldu.

Lakşmana Sita'yı ormanda bırakıp gittikten bir süre sonra Valmiki'nin müritleri Sita'yı buldular ve azizin kulübesine götürdüler. Şöyle söylediler: "Efendimiz! Ormanda ağlayan bir kadın bulduk. Hayatımızda daha önce hiç bu kadar güzel birini görmemiştik. Tanrıça Lakşmi kadar güzel biri. Mutlaka tanınmış bir kişinin karısı olmalı. Sıradan bir kadına benzemiyor. Onu kulübenin yanına getirdik. Gelip onu görün!" Değerli Valmiki yogası aracılığıyla her şeyi araştırabiliyordu. Sita'nın yanına geldi. Tatlı ve hoş bir sesle ona: "Kızım! Sen kral Daşaratha'nın gelini, Rama'nın sevgili eşi ve Canaka'nın kızısın. Senin bu ormana daha önceden geleceğini biliyordum. Artık güvendesin. Buraya yakın bir yerde yaşayan azizlerin yanında onların kızı gibi yaşacaksın. Korkularından kurtul. Buranın kendi evin olduğunu düşünerek üzülmeyi bırak!" Azizin bu sözlerini duyan Sita Valmiki'nin ayaklarına kapandı. Sonra aziz Valmiki kulübesine doğru yöneldi, Sita da onu takip etti. Kulübedeki kadınlar Sita'ya saygılarını sundular. Valmiki Sita'nın başına gelenleri anlattı. Kadınlara ona iyi bakmalarını söyledi. Sita günlerini Valmiki'nin inziva yerinde Rama'yı düşünerek geçiriyordu. Kendisine yapılan haksızlığa rağmen Rama'ya karşı olan sevgisinden ve saygısından hiçbir şey eksilmemişti.

Valmiki'nin inziva yerine geldiğinde karnında Rama'nın çocuğunu taşıyan Sita vakti geldiğinde ikiz doğurdu. Sita gece yarısı doğum yapmıştı. Çocukların doğum haberini Valmiki'ye müritleri haber verdi. Ay gibi güzel olan ikizleri kötü ruhlar ve rakşasalardan korumak için Valmiki kuşa

çimlerinde tören düzenledi. Ayinin sonunda aziz Valmiki ikizlerin büyüğüne Kuşa, küçüğüne ise Lava adını verdi.

Doğumdan sonra tam yedi uzun yıl geçip gitti. Çocuklar büyümüşler, aziz Valmiki'nin en sevdiği müritleri olmuşlardı.

Bu sırada Rama'nın bir at kurban töreni düzenlediği duyuldu. Bu törene Valmiki, Kuşa ve Lava ile birlikte katıldılar. Törende Kuşa ve Lava Valmiki tarafından onlara ezberletilmiş olan *Ramayana*'yı çalgı eşliğinde ezbere okudular. Orada bulunan herkes Rama ve Sita'nın hikayesiyle kendilerinden geçtiler. Rama da bu mükemmel gençlerden etkilenmişti. Onlara kim olduklarını sordu. Onlar da Valmiki'nin müritleri olduklarını söylediler. Bunun üzerine Rama, Valmiki'yi çağırttı. Valmiki, Rama'nın huzuruna çıkarak Kuşa ve Lava'nın Rama'nın kendi oğulları olduğunu ve Sita'nın da gerçekte temiz ve masum olduğunu söyledi. Valmiki'nin bu sözlerinden sonra Rama, Sita'yı halkının gözü önünde yemin ederek masumiyetini kanıtlaması için çağırttı. Sita toplantıya kırmızılar içinde Valmiki'yle birlikte geldi.

Sita kendisine yapılan haksızlıktan dolayı kırgındı. Şöyle yemin etti: "Kimseyi düşünmüşsem Rama'nın dışında, Toprak Ana yarıl ve beni içine al! Eğer Rama'dan başkasına düşüncelerim ve bedenimle tapmışsam, Toprak Ana yarıl ve beni içine al! Doğruysa Rama'dan başkasını tanıdığım, Toprak Ana yarıl ve beni içine al!"

Sita'nın yemini bittikten sonra cennetten bir taht çıktı. Toprak Ana kızını içine aldı, onu derinliklerinde korudu. Bunu Rama'yı cezalandırmak için yapmıştı. Sita görünmez olunca Rama uzun bir süre ağladı, Toprak Ana'ya Sita'yı

ona geri vermesi için meydan okudu eğer vermezse onu yok etmekle tehdit etti. Bu arada tanrı Brahman göründü ve Rama'ya tanrı Vişnu olduğunu unutmamasını, cennette Sita'yla yeniden buluşabileceğini söyledi. Daha sonra Rama oğulları Kuşa ve Lava'yla bir araya gelmek için Valmiki'nin kulübesine gitti. Geceyi orada, büyük acılar içinde geçirdi. Rama Sita'nın görünmez oluşundan sonra bütün işlerini bir tarafa bıraktı. Hiçkimseyle konuşmuyor, halk arasına çıkmıyordu. Sita'yı aklından çıkaramıyor, başka bir kadına bakamıyordu.

Rama binlerce yıl hükümdarlık sürdü. İlk önce erdemli kraliçe Kausalya öldü. Ardından Sumitra ve Kaikeyi Daşaratha'yla cennette buluştular.

Birgün Kekaya'nın kralı Yudhacit Rama'yla görüşmeye geldi. Rama'ya İndus'un kuzeyinde yaşayan Gandharva kralı Sailusha'nın zaptedilmesi konusunda uyardı. Bunun üzerine Rama Bharata'nın iki oğlu Takşa ve Puşkala'yı Gandharva bölgesini yönetmeleri için görevlendirdi. Bharata büyük bir orduyla beraber oğullarıyla gitti ve oğlu Takşa'yı Takşila'da, Puşkala'yı Puşkalavati'de kral olarak bıraktı. Beş yıl sonra Bharata Ayodhya'ya geri döndü. Bu arada Rama Lakşmana'nın iki oğlu Angada ve Çandraketu'yu Karaputha'ya kral yaptı. Malva'daki Çandrakanta'yı Çandraketu'nun, Angedia'yı Angada'nın yönetimine bıraktı. Lakşmana da oğulları ve Bharata'yla birlikte gitti. Bir yıl sonrada Lakşmana Bharata'yla Ayodhya'ya geri döndü.

İşte böyle, Rama dünya işleriyle oyalanıyordu. Vakti geldiğinde, bir çileci kılığına girmiş ölüm çıkageldi. Nöbetçi askere büyük aziz Ativala'nın elçisinin Rama'yı

görmek istediğini söyledi. Lakşmana bu isteği Rama'ya bildirdi. Rama elçiyi hemen görmek istediğini söyledi ve elçiyi huzuruna çağırttı. Elçi yalnız görüşmeleri gerektiğini söyledi. Rama elçinin isteğini kabul etti, Lakşmana'dan kapıda beklemesini söyledi. Bu şekilde elçi ve Rama'yı kimse göremeyecek ve duyamayacaktı. Rama elçiden mesajı açıklamasını istedi. Elçi tanrı Brahma tarafından gönderildiğini, tanrıların Rama'yı beklediklerini, Rama'nın cennete dönme vaktinin geldiğini anlattı. İçerde onlar konuşadursun, dışarıda Rama'yı görmek isteyen biri daha vardı: Maharşi Durvaşa. Lakşmana Rama'nın meşgul olduğunu söyleyince Durvaşa hiddetle parladı ve lanetiyle ona ve herkese göz dağı verdi. Korkan Lakşmana böyle bir lanettense ölmeyi tercih ederdi. Bu yüzden hemen Rama'ya Durvaşa'nın geldiğini bildirdi. Toplantıyı kesen Rama dışarı çıktı ve Durvaşa'nın isteğinin ne olduğunu sordu. Durvaşa bin yıldır oruç tuttuğunu ve o gün orucunu bozacağını ve Rama'nın onu doyurmasını istediğini söyledi. Rama Durvaşa'yı büyük bir özenle ağırladı. Rama büyük bir kedere düştü. Kardeşleri gelmeden önce ayrılık vaktinin gelip çattığını anladı.

Rama'yı derin kederler içinde bulan Lakşmana: "Soylu efendim, her şeyi bir yana bırakın", dedi. Rama olup biten her şeyi Vasiştha'ya anlattı. Vasiştha Lakşmana'yı göndermesini salık verdi. Lakşmana daha sonra içeriye giremedi, gözyaşları içinde Saryu'nun kenarına gitti. Ağladı, içini döktü. Tanrı İndra Lakşmana'yı yanına alıp cennetine götürdü.

Lakşmana'nın gidişi Rama'yı kedere boğdu. Bharata'yı tahta geçirmeyi ve ormana tekrar dönmeyi düşündü. Bha-

rata bunu şiddetle reddetti ve Koşala'ya Kuşa'yı, kuzey Koşala'ya da Lava'yı hükümdar tayin etmesini istedi. Sonra elçiler Şatrughana'nın yanına giderek Rama'nın Lava'yı Sravasti'ye, Kuşa'yı Kuşvati'ye yerleştirdikten sonra cennete gitme kararı verdiğini açıkladılar. Bu arada Şatrughana da halkını topladı ve onlara kendi sonunun geldiğini söyledi. Subahu'yu Mathura'ya yerleştirdikten sonra Ayodhya'ya geldi. Rama Şatrughna'yı verdiği kararından vazgeçiremedi. O sırada vanaralar, bhallukalar ve rakşasalar da Ayodhya'ya gelmişlerdi. Rama onların gözü önünde yaşamına son vermek üzereydi. Sugriva da Angada'yı yerine geçirdiğini ve kendisinin de ölme kararı aldığını söyledi. Rama Vibhişana'ya çok uzun yıllar yaşamasını, krallığının Rama'nın destanı yeryüzünde söylendiği sürece var olmasını diledi. Hanuman'a çok uzun yaşamasını, hikâyesinin yeryüzünde hep söylenmesini diledi.

Ertesi sabah Rama Saryu nehrinin kenarında yoga yaparak bu hayatı terk etti. Bütün varlıklar, insanlar, hayvanlar, bitkiler Rama'nın ölümüne ağladı. Rama Saryu içine gömülünce tanrı Brahma: "Ey Vişnu! Cennetine, ait olduğun yere hoş geldin!"diye seslendi. Bunun üzerine Rama öbür dünyaya göçtü.

İşte böylece, onun ardından Sugriva ile inançlı dostları da aynı yolu izledi, ona olan bağlılıklarını kanıtladılar. Sugriva'nın ışık saçan ruhu yükseldi ve güneşe karıştı.

SÖZLÜK

Agastya: Rama'nın sürgün hayatının son yıllarını geçirmek üzere yanına gittiği azizlerden biridir. Bu ziyaret Rama için özel bir anlam taşır. Bu ziyaret sırasında aziz, Rama'ya tanrı Vişnu'nun mücevherlerle süslü yayını ve hedefinden şaşmayan, güneş ışınları gibi parlak Brahmastra isimli okunu verir. İnziva yeri Vindhya dağlarının güneyindedir ve güneydeki azizlerin başıdır.

Agneyastra: Ateş silahı.

Agni: Ateş tanrısı, kurban ateşinin kişileştirilmiş halidir.

Ahalya: Aziz Gautama'nın karısı. *Ramayana*'da tanrı Brahma tarafından yaratılmış ilk kadındır. İndra'yla birlikte olduğu için kocası aziz Gautama tarafından lanetlenmiş ama Rama laneti kaldırmıştır.

Akanpan: Ravana'nın savaşçılarından biri.

Akşya: Ravana'nın oğlu.

Ananga: "Bedensiz" aşk tanrısı Kandarpa'nın bir adı.

Anasuya: Aziz Atri'nin karısı. Büyük bir ibadet gücüne sahiptir, bundan dolayı olağanüstü güçleri vardır. Çitrakuta'da Sita, onu ve kocasını ziyaret ettiğinde, Anasuya Sita'nın sonsuza kadar güzel kalmasını sağlar.

Angada: Bali'nin oğlu.

Apsaraslar: Su perileri. Suda yaşarlar ve göz açıp kapayıncaya kadar ortadan kaybolurlar. Zar oyunlarından hoşlanırlar. Gandharvaların karılarıdırlar. *Ramayana* ve Vişnu Purana'ya göre okyanusun çalkalanması sırasında meydana gelmişlerdir.

Artha: Zenginlik.

Astra: Silah.

Astraşastra: Silah.

Aşoka: Sita'nın Ravana tarafından kaçırıldıktan sonra kapatıldığı koruluk.

Aşvamedha: Vedik dönemde çocuğu olmasını isteyen krallar tarafından yapılan at kurban töreni. İlkbahar veya yaz mevsimlerinde başlayan tören için bir at seçilirdi. Seçilen atın safkan olmasına özen gösterilirdi. Sonra bu at bir yıl boyunca serbestçe dolaşırdı. Bu sırada ona, kral soyundan yüzlerce prens, asilzade, yüksek ve düşük dereceli devlet çocukları konumlarına uygun şekilde gerekli araç ve silahlarla eşlik ederlerdi. At bir yıl sonra geri getirildiğinde de kralın kutsamasıyla tören başlardı. Tören üç gün sürerdi. Törenin son günü ana kraliçe kurban edilmiş atın leşiyle bir gece geçirirdi. Daha sonra at parçalanıp kızartıldıktan sonra Pracapati'ye (Yaratıkların Efendisi) sunulurdu. Rahiplere hediyeler verilmesiyle tören sona ererdi.

Atikaya: Ravana'nın savaşçılarından biri.

Atri: Yedi azizden biridir. Çitrakuta'nın güneyindeki kulübesinde, karısı Anasuya'yla birlikte Rama, Sita ve Lakşmana'yı misafir etmiştir.

Ayodhya: Destandaki Koşala ülkesinin başkenti. Bugünkü Oudh şehri.

Bali: Kişkindha'nın Rama tarafından öldürülen maymun kralı. Balin ya da Vali olarak da geçer.

Bargad: Banyan ağacı.

Bhagvan: Tanrı.

Bhalu: Ayı.

Bharadvaca: Prens Rama, Lakşmana ve Sita'yı ormandaki kulübesinde misafir ederek, onların Çitrakuta tepelerinde kamp kurmaları için yönlendiren, yedi azizden biridir.

Bharata: Kral Daşaratha'nın sevgili kraliçesi Kaikeyi'den olan oğlu. Rama'nın sürgün hayatı süresince ülkeyi yönetmiştir.

Brahman: Din adamı.

Brahmastra: Tanrı Brahma'nın silahı.

Canaka: Mithila kralı ve Sita'nın babası.

Cambavat: Ayı kralı.

Catayus: Akbaba. Sita Ravana tarafından kaçırıldığında güzel prensesin yardım çağrısını duyarak Ravana'yla savaşmış ve bu uğurda ölmüş mitolojik bir kuştur.

Çaitra: Ay takvimine göre bir ay on beş gün olarak ikiye bölünür. Ayın ilk yarısına Şukla Pakşa (Parlak Yarı), ikinci yarısına Krişna Pakşa (Karanlık Yarı) denir. Bu düzenlemeye göre altı mevsim vardır. Çaitra ayı da ilkbahar mevsiminin Mart ve Nisan aylarıdır.

Dadhimukh: Büyük maymun ordusunun komutanı.

Dakşa: Göksel tanrılardan biri.

Dandaka: Rama'nın sürgün hayatı yaşadığı orman.

Daşaratha: İkşvaku soyundan gelen Koşala ülkesinin kralı, prens Rama'nın babası.

Deva: Tanrı.

Devantaka: Ravana'nın komutanlarından biri.
Devarath: Kral Canaka'nın soyundan. Şiva'nın yayını verdiği kral.
Dharma: Tanrı, erdem.
Dhumrakşa: Ravana'nın danışmanlarından biri.
Durvaşa: Aziz Ativala'nın elçisi, her şeyin yıkıcısı.
Duşana: Rama tarafından öldürülen bir rakşasa.
Gandharvalar: Göksel müzikçiler.
Ganj: Hindistan'ın en büyük nehirlerindendir. Himalayalardan doğarak Bengal Körfezine dökülür. Ganj nehrinde yıkananların tüm günahlarından arınacağı düşünülür. Hint uygarlığı, Ganj ve Yamuna nehirlerinin bulunduğu havzada gelişmiştir.
Gautama: Yedi azizden biri, Ahalya'nın kocası.
Guha: Nişadaların kralı ve Rama'nın arkadaşı.
Hanuman: Pavana'nın oğlu. Uçma yeteneği olan kutsal bir maymundur. Maymun kralı Sugriva'nın danışmanıdır.
İndra: Yağmurlu gökyüzü tanrısıdır. Rgveda'da adına en çok ilahi sunulan tanrıdır. Dört kolu vardır. Soma içkisi içip kuraklıkla savaşır. Binek hayvanı Airavata adlı dört hortumu bulunan beyaz bir fildir.
İngudi: Bir çeşit ağaç.
Kadambha: Başı karnına gömülü, etrafındaki her canlıyı gövdesine indiren, güçlü kolları olan bir canavardır. Yaptığı kötü bir davranıştan dolayı tanrı İndra tarafından lanetlenmiştir. Rama ve Lakşmana onun kollarını kestiği an lanet bozulur.
Kaikeyi: Bharata'nın annesi.
Kailasa: Tanrı Şiva'nın yaşadığı yer.
Kama: Aşk tanrısı, istek.

Kartikeya: Savaş tanrısı. Diğer adı Skanda'dır.

Kast Sistemi: Hint inanışına göre toplum dört sınıfa ayrılmıştır. Brahmanlar (rahip sınıfı), Kşatriyalar (asker sınıfı), Vaişyalar (çiftçi sınıfı) ve Şudralar (işçi sınıfı).

Kausalya: Prens Rama'nın annesi, kral Daşaratha'nın ana kraliçesi.

Khara: Ravana'nın en genç erkek kardeşi, adam yiyen bir rakşasadır ve Rama tarafından öldürülmüştür.

Koşala : *Ramayana*'nın geçtiği ülke.

Kşatriya: Asker sınıfı.

Kubera: Zenginlik tanrısı. Kuvera olarak da bilinir.

Kumbhakarna: Ravana'nın erkek kardeşidir. Brahma'nın bedduası ile altı ay uyur sadece bir günlüğüne uyanırdı. Ravana'nın Rama tarafından sıkıştırıldığı gün büyük bir güçlükle uyandırılmış ve Rama tarafından öldürülmüştür.

Kuşa: Rama'nın ikiz oğullarından biri.

Kuşdhvaca: Mandavi'nin babası, Sita'nın amcası.

Lakşmana: Kral Daşaratha'nın kraliçesi Sumitra'dan doğan ikiz çocuklarından biri. Rama'nın sürgün hayatı boyunca yanından ayrılmayan kardeşi.

Lakşmi: Şans tanrıçası, tanrı Vişnu'nun karısı.

Lanka: Ravana'nın başkenti. Bugünkü Seylan.

Lava: Rama'nın ikiz oğullarından biri.

Madhuvan: Kral Sugriva'ya ait bir bahçe.

Mahadeva: Tanrı Şiva'nın bir adı.

Mahaparşva: Ravana'nın kardeşi.

Maharşi: Büyükaziz.

Mahendra: Hanuman'ın Sita'yı aramak için giderken ziyaret ettiği bir dağ.

Mahodara: Ravana'nın ordu komutanlarından biri.
Mainaka: Bir dağ adı.
Makarakşa: Rakşasa Khara'nın oğlu.
Malodar: Ravana'nın savaşçılarından biri.
Mandakini: Çitrakuta dağının yakınında olan bir nehir.
Mandavi: Sita'nın kuzeni ve Bharata'nın karısı.
Mandodari: Ravana'ın karısı.
Manthara: Prens Rama'nın sürgüne gitmesi için kraliçe Kaikeyi'yi kandıran, kraliçenin kambur ve yaşlı hizmetçisi.
Mantra: Kutsal ilahilerden oluşan ilahilerin bir bölümü.
Mariça: Aziz Vişvamitra'nın kurban törenine engel olduğu için Rama tarafından denize sürülmüştür. Rakşasaların şefi Ravana'nın emriyle altından bir geyik şekline girerek, Sita'nın kaçırılmasına yardım etmiştir.
Matali: Tanrı İndra'nın arabacısı.
Matanga: Rama ve Sita'nın Rişyamuka dağının yakınında yer alan inziva yerinde ziyaret ettikleri aziz.
Meghanada: "Bulut Gibi Gürleyen" Ravana'nın oğlu. Lakşmana tarafından başı kesilerek öldürülmüştür. İndracit (İndra'yı Yenen) lakabıyla ünlüdür.
Nala: Rama'nın Sita'yı kurtarmak için Lanka'ya köprü yapan tanrı Vişvakarma'nın oğlu.
Nandana: İndra'nın göksel bahçesi.
Nandigrama: Rama sürgündeyken, Bharata'nın başkent olarak kullandığı şehir.
Narada: Yedi azizden biri. Rgveda ilahilerinin bir kısmının onun tarafından yazıldığı söylenir. *Ramayana*'yı aziz Valmiki'ye anlatan azizdir.
Narantak: Rakşasa kralı Ravana'nın savaşçılarından biri.

Nikumbha: Rakşasa Kumbhakarna'nın oğlu. Hanuman tarafından öldürülmüştür.
Nila: Rama'nın Sita'yı kurtarmasına yardım eden maymun komutanlarından biri.
Nişada: Vindhya dağlarında avcılıkla geçinen dağ kabilesi.
Paraşurama: "Baltalı Rama" tanrı Vişnu'nun yeryüzündeki altıncı bedenlenmesi.
Parvati: Tanrı Şiva'nın karısı.
Paşupati: Hayvanların efendisi. Şiva'nın adlarından biri.
Prahasta: Rakşasa kralı Ravana'nın ordu komutanı.
Prasravana: Bir dağ.
Puşya: Takım yıldız.
Raca: Kral
Rakşasalar: İlk olarak Rg Veda döneminde ortaya çıkan rakşasalar çoğu zaman yarı-tanrı niteliğine sahip yaratıklardır. Şehvet düşkünlüğü, zorbalık, yalancılık gibi kötü karakterleri onları tanrılardan ayıran en belirgin özellikleridir. Genellikle insan şeklinde olmalarına rağmen üç başlı, ayı boyunlu, parmaksız vb. gibi değişik formda olanları da vardır. İstedikleri şekle girebilme yeteneğine sahip olmaları, rakşasalara insanlarla olan ilişkilerinde bir avantaj kazandırmaktaydı.
Rama: *Ramayana*'nın kahramanı, kral Daşaratha'nın oğlu, Sita'nın kocasıdır. Ayrıca Hindular tarafından tanrı Vişnu'nun yeryüzündeki bedenlenmesi olarak kabul edilen kahramanıdır.
Ravana: Sita'yı kaçıran rakşasa kralı.
Rişyamukha: Sugriva'nın barınağı olan dağ.
Rişyaşringa: "Geyik Boynuzlu" *Ramayana* ve Mahabharata destanına göre bir geyikten doğmuş ve alnında küçük

bir boynuz vadır. Kral Daşaratha'nın oğullarının doğum törenini yapan aziz.

Rudra: Fırtına tanrısı.

Ruma: Sugriva'nın karısı.

Sampati: Tanrı Vişnu'nun kuşu Garuda'nın oğlu ve Catayus'un erkek kardeşi.

Sarabhanga: Dandaka ormanında Rama ve Sita tarafından ziyaret edilmiş bir azizdir. Rama'yı gördüğünde en büyük arzusu kabul olduğu için mutlu olmuştur.

Saran: Ravana'nın elçisi.

Satananda: Kral Canaka'nın rahibi.

Şuka: Ravana'nın elçisi.

Sinhika: Hanuman'ın Lanka'ya sıçrayışı sırasında onun gölgesini yakalayıp, yutmuş rakşasi.

Sita: Mithila kralı Canaka'nın kızı, Rama'nın karısı.

Srutakirti: Sita'nın kuzeni ve Şatrughna'nın karısı.

Subahu: Mariça'nın kardeşidir. Aziz Vişvamitra'nın kurban törenine engel olduğu için Rama tarafından öldürülmüştür.

Subela: Lanka yakınında bir dağ.

Sugriva: Bali'nin kardeşi. Bali ölünce Kişkindhya'nın kralı olmuştur.

Sumantra: Kral Daşratha'nın danışmanlarının şefidir. Prens Rama'nın sürgüne giderken bindiği arabanın sürücüsü ve güvenilir bir dostudur.

Sumitra: Daşaratha'nın ikiz çocukları Lakşmana ve Şatrughna'nın anneleri.

Surasa: Yılanların annesi. Sita'yı kurtarmaya giderken Hanuman'ın yolunu keserek onun gücünü sınamıştır.

Suşena: Lakşmana, Rama-Ravana savaşında yaralandığında

onu iyileştirmek için Hanuman'dan şifalı bitkileri getirmesini isteyen maymun. Tıp biliminde uzman maymun.

Sutikşina: Dandaka ormanında yaşayan ve Rama ile Sita tarafından ziyaret edilmiş bir azizdir.

Şambasura: İndra tarafından öldürülen bir rakşasa.

Şankara: Şiva'nın adlarından biri, uğurlu anlamında.

Şapril: Aziz Matanga'nın müridi.

Şastra : Tanrısal öğretiler.

Şatrughna: Prens Rama'nın üvey kardeşi, prens Lakşmana'nın ikiz kardeşi.

Şiringaverapur: Nişada kralı Guha'nın hükümdarlığına ait şehir.

Şirivan: Kral Daşaratha'nın gençliğinde yanlışlıkla öldürdüğü çileci genç.

Şiva: Trimurti'nin(tanrı üçlemesi) bir üyesidir. Sembolü erkeklik organı "linga"dır. Okyanusun çalkalanması sırasında oluşan zehiri içmiş, zehirin etkisiyle boynu maviye boyanmıştır. Alnının ortasında üçüncü gözü vardır. Başının üstünde hilal taşır. Cenneti Kailasa dağlarının doruklarıdır. Binek hayvanı Nandi adlı öküzdür.

Şurpanaka: Rakşasa Ravana'nın kızkardeşidir. Bir tesadüf eseri Rama ile karşılaşır ve ona aşık olur. Rama bir süre için onunla dalga geçer. Fakat Şurpanaka Rama'ya sahip olmak için Sita'ya zarar vereceğini söyleyince, Rama'nın isteğiyle Lakşmana onun kulaklarını ve burnunu keser. Bu da Rama ile Ravana arasındaki savaşın başlamasına neden olur.

Taraka: Aziz Vişvamitra'nın adak törenini yapmasını engellediği için Rama tarafından öldürülen bir rakşasidir. Rakşasa Mariça'nın annesidir.

Tiricata: Lanka'yla ilgili kötü rüya gören dişi rakşasa.

Treta: Hint inanışında dünyanın dört yugası, yani devri vardır: Krita (İlk devir ya da altın çağ) dört bin altı yüz tanrısal yıl, Treta (İkinci devir ya da gümüş çağı) üç bin altı yüz tanrısal yıl, Dvapara (Üçüncü devir ya da dünya çağı) iki bin dört yüz tanrısal yıl ve Kali(dördüncü devir ya da karanlık çağ) bin iki yüz tanrısal yıl olarak ayrılmıştır. Ölümlülerin bir yılı tanrıların bir gününe eşittir. Bu durumda herbir yuga üç yüz altmış ile çarpılır. En aydınlık devir Krita yugadır. En karanlık devirde Kali yugadır.

Trişiras: "Üç başlı" bir rakşasa, Rama tarafından öldürülmüştür.

Trişula: Tanrı Şiva'nın üç uçlu mızrağı.

Uma: Tanrı Şiva'nın karısının adı.

Urmila: Prens Lakşmana'nın karısı, Sita'nın kızkardeşi.

Vacrandastra: Ravana'nın savaşçılarından biri.

Vanara: Maymun.

Vasiştha: Hint mitolojisinde yedi ünlü azizden biridir. Kral Daşaratha'nın azizlerinin başıdır. Aziz Vişvamitra'nın yardım isteği kral tarafından geri çevrildiğinde, Daşaratha'yı düşeceği kötü durumdan kurtarmak için araya girmiş ve olayı tatlıya bağlamıştır.

Vibhişana: Ravana'nın erkek kardeşidir. Brahma'nın sevgisini kazandığından dolayı güçlü ve etkilidir. Ağabeyi Ravana gibi gücünü kötüye kullanan biri değildir. Ravana'yla arasında çıkan bir tartışma sonucunda Ravana onu krallıktan kovmuştur. O da Rama'nın ordusuna katılmış ve Ravana öldürüldükten sonra Lanka'nın hükümdarlığına getirilmiştir.

Viradha: İnsan yiyen korkunç bir rakşasadır. Brahma'dan yaralanmazlık özelliği kazanmıştır. Rama, Sita ve Lakşmana onunla Dandaka ormanında karşılaşırlar. Rama ve Lakşmana'yla kavga edip, Sita'yı alıp kaçmak ister. Kardeşler oklarıyla kendilerini savunmak istediklerinde onun yaralanmaz olduğunu anlarlar. O sırada Viradha iki kardeşi yakalar ve fırlatıp atar. Bunun üzerine kardeşler, onu yakalayıp, iki kolunu kırarak döverler, hala ölmediğini görünce de onu canlı canlı gömerler. Böylece Viradha sahip olduğu rakşasa şeklinden kurtulur.

Vişnu: Hint mitolojisinde tanrı Brahma ve tanrı Şiva'yla birlikte *trimurti*'nin (tanrı üçlemesi) bir üyesidir. En karakteristik özelliği üç uzun adımıdır. Bu adımların ilk ikisi insanlar tarafından görülebilir, ancak üçüncüsü gökte uçan kuşların göremeyeceği kadar yükseklerdedir. Matsya (balık), Kurma (kaplumbağa), Varaha (domuz), Narasinha (insan aslan), Vamana (cüce), Paraşurama (baltalı Rama), Rama (Ramaçandra), Krişna (kara), Buddha (aydınlanmış), Kalki (beyaz at) olmak üzere on bedenlenmesi vardır. Ganj nehrinin onun ayağından doğduğu söylenir. Dört eli vardır. Karısı şans tanrıçası Lakşmi'dir. Cennetinin adı Vaikuntha, binek hayvanı Garuda'dır.

Vişvakarma: Tanrıların mimarı.

Vişvamitra: Yedi azizden biridir. Prens Rama'nın hayatında önemli bir yeri vardır.

Yaksha: Zenginlik tanrısı Kubera'nın hizmetçisi.

Yoga: Sanskrit yuc "bağlanmak" eyleminden gelir. Bireysel ruhun tanrı ile bağlanışını anlatır.

KAYNAKÇA

Bonnefoy, Yves, *Mitolojiler Sözlüğü, Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü*, Türkçe baskıyı yayına hazırlayan: Levent Yılmaz, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2000.

Can, H.Derya, *Ramayana*'daki Karakterlerin İncelenmesi, Yayımlanmamış Y.Lisans Tezi, Ankara, 1994.

Can, H.Derya, Vişnu Purana'da Efsaneler, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2000.

Datta, *The Ramayana* of *Valmiki*, Bombay, 1931.

Doğrul, Ö.R, *Ramayana*, İstanbul, 1975.

Dowson, John, *A Classical Dictionary of Hindu Mythlogy and Religion, Geography, History of Literature*, Routledge & Keagen Paul LTD, Londra, 1952.

Griffith, Ralph.T.H, *The Ramayan of Valmiki*, Benares 1915.

Hasting, J, *Encyclopaedia of Religion and Ethics*, Edinburg, 1912.

İtil, Abidin, "İndra-Dharma", *İ.F.D.* XI. cilt, Ankara, 1963.

Kaya, Korhan, *Hint Mitolojisi Sözlüğü*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1997.

Kaya, Korhan, "Hint Destanları *Ramayana* ve *Mahabharata* Üzerine", A.Ü., *D.T.C.F. Dergisi*, sayı:1-2, Ankara, 1995.

Mani, Vettam, *Puranic Encyclopaedia*, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi 1996.

O'Flaherty-Wendy Doniger, *Hindu Mitolojisi*, Çev: Kudret Emiroğlu, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1996.

Penzer, N.M, *The Ocean of Story*, IV. cilt, Londra, tarihsiz.

Raghavan, V.,*The Ramayana Tradition in Asia*, Madras, 1980.

Ruben, Walter, *Eski Hind Tarihi*, çev. Ç. Z. Şanbey, Ankara, 1944.

Ruben, Walter, "Hint Epopelerine Dair", A.Ü., *D.T.C.F. Dergisi*, IV. cilt, Ankara, 1946.

Sen, Makhan Lal, *The Ramayan*, I.,II.,III. ciltler, Kalküta, 1927.

Shastri, Hari Prasad, *The Ramayana of Valmiki*, I.,II.,III. ciltler, Londra, 1952.

Şarma, B. Lal, *Samkshipta Ramayan*, National Council of Educational Research And Traning, Delhi, 1977.

Wilkins, W.J, *Hindu Mythology*, Indological Book House, Delhi, 1988.

Winternitz, M.A, *A History of Indian Literature, Kalküta, 1935.*

Winternitz, M.A, Hint Halk Destanları, Çev: Korhan Kaya, A.Ü., D.T.C.F. Yayınları, Ankara 1994 (2. Basım: İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2002)

KÜLTÜR KİTAPLIĞI

1- **SOKRATES**, Louis-André Dorion, Mart 2005
2- **NAPOLÉON**, Thierry Lentz, Mart 2005
3- **BİLİM-KURGU**, Jacques Baudou, Mart 2005
4- **ANADOLU UYGARLIKLARI**, Marc Desti, Nisan 2005
5- **PSİKANALİZ**, Daniel Lagache, Nisan 2005
6- **SOSYAL BİLİMLER**, Dominique Desjeux, Nisan 2005
7- **HİTİTLER**, Isabelle Klock-Fontanille, Mayıs 2005
8- **SOSYAL PSİKOLOJİ**, Jean Maisonneuve, Mayıs 2005
9- **YUNAN MİTOLOJİSİ**, Pierre Grimal, Mayıs 2005
10- **EMPRESYONİZM**, Marina Ferretti Bocquillon, Haziran 2005
11- **MEZHEPLER**, Nathalie Luca, Haziran 2005
12- **ŞARABIN TARİHİ**, Jean-François Gautier, Haziran 2005
13- **FELSEFE AKIMLARI**, Dominique Folscheid, Temmuz 2005
14- **JEAN-PAUL SARTRE**, Annie Cohen-Solal, Temmuz 2005
15- **HAÇLILAR**, Cécile Morrisson, Temmuz 2005
16- **İNGİLİZ EDEBİYATI**, Jean Raimond, Ağustos 2005
17- **ÜNİVERSİTELERİN TARİHİ**, C. Charle & J. Verger, Ağustos 2005
18- **CAZ**, Lucien Malson & Christian Bellest, Ağustos 2005
19- **TAPINAK ŞÖVALYELERİ**, Régine Pernoud, Eylül 2005
20- **ÇAĞDAŞ SANAT**, Anne Cauquelin, Eylül 2005
21- **BİLİM TARİHİ**, Pascal Acot, Eylül 2005
22- **DİNLER**, Paul Poupard, Ekim 2005
23- **ANTROPOLOJİ**, Marc Augé & Jean-Paul Colleyn, Ekim 2005
24- **KAPİTALİZM**, Claude Jessua, Ekim 2005
25- **BLUES**, Gérard Herzhaft, Kasım 2005
26- **NIETZSCHE**, Jean Granier, Kasım 2005
27- **JEOPOLİTİK**, Alexandre Defay, Kasım 2005
28- **RUS EDEBİYATI**, Jean Bonamour, Mart 2006
29- **BİLİM FELSEFESİ**, Dominique Lecourt, Mart 2006
30- **BUDACILIK**, Henri Arvon, Mart 2006
31- **BABİL**, Béatrice André-Salvini, Nisan 2006
32- **FANTASTİK EDEBİYAT**, Jean-Luc Steinmetz, Nisan 2006
33- **ANKSİYETE VE KAYGI**, André Le Gall, Nisan 2006
34- **ÇOCUK PSİKOLOJİSİ**, Olivier Houdé, Mayıs 2006
35- **SCHOPENHAUER**, Edouard Sans, Mayıs 2006

36- **ANTİK MISIR**, Sophie Desplancques, Mayıs 2006
37- **VİKİNGLER**, Pierre Bauduin, Haziran 2006
38- **VAROLUŞÇULUK**, Jacques Colette, Haziran 2006
39- **SANAT TARİHİ**, Xavier Barral I Altet, Haziran 2006
40- **ROMA İMPARATORLUĞU**, Patrick Le Roux, Temmuz 2006
41- **KIERKEGAARD**, Olivier Cauly, Temmuz 2006
42- **ALMAN EDEBİYATI**, Jean-Louis Bandet, Temmuz 2006
43- **MAYALAR**, Paul Gendrop, Ağustos 2006
44- **MİMARLIK TARİHİ**, Gérard Monnier, Ağustos 2006
45- **DİYABET**, Jean & Charles Darnaud, Ağustos 2006
46- **AVRUPA BİRLİĞİ**, Jean-Luc Mathieu, Eylül 2006
47- **DİLBİLİM**, Jean Perrot, Eylül 2006
48- **AZTEKLER**, Jacques Soustelle, Eylül 2006
49- **DADA VE GERÇEKÜSTÜCÜLÜK**, David Hopkins, Kasım 2006
50- **KÜRESELLEŞME**, Manfred B. Steger, Kasım 2006
51- **HAYVAN HAKLARI**, David DeGrazia, Kasım 2006
52- **HIRİSTİYANLIK**, Linda Woodhead, Aralık 2006
53- **GAZETECİLİK**, Ian Hargreaves, Aralık 2006
54- **EVRİM**, Brian & Deborah Charlesworth, Aralık 2006
55- **İSPANYA İÇ SAVAŞI**, Pierre Vilar, Ocak 2007
56- **YARATICILIK**, Michel-Louis Rouquette, Ocak 2007
57- **FELSEFENİN DOĞUŞU**, Giorgio Colli, Ocak 2007
58- **ANTİK FELSEFE**, Jean-Paul Dumont, Şubat 2007
59- **İNKALAR**, Henri Favre, Şubat 2007
60- **YAZIN KURAMI**, Jonathan Culler, Şubat 2007
61- **SOSYAL VE KÜLTÜREL ANTROPOLOJİ**, Monaghan & Just, Nisan 2007
62- **SPINOZA**, Roger Scruton, Nisan 2007
63- **TANGO**, Remi Hess, Nisan 2007
64- **İTALYAN EDEBİYATI**, Christian Bec & François Livi, Mayıs 2007
65- **DARWIN VE DARWINCİLİK**, Patrick Tort, Mayıs 2007
66- **SİYONİZM**, Ilan Greilsammer, Mayıs 2007
67- **FOBİLER**, Paul Denis, Ağustos 2007
68- **KLASİK SANAT**, Mary Beard & John Henderson, Ağustos 2007
69- **PLATON VE AKADEMİA**, Jean Brun, Ağustos 2007
70- **HABERMAS**, James Gordon Finlayson, Eylül 2007
71- **FREUD**, Roland Jaccard, Eylül 2007
72- **KAFKA**, Ritchie Robertson, Eylül 2007
73- **FENOMENOLOJİ**, Jean-François Lyotard, Ekim 2007

74- **EROTİZM**, Roger Dadoun, Ekim 2007
75- **TARİH**, John H. Arnold, Ekim 2007
76- **HOMEROS**, Jacqueline de Romilly, Aralık 2007
77- **ARİSTOTELES VE LİSE**, Jean Brun, Aralık 2007
78- **ANARŞİZM**, Colin Ward, Aralık 2007
79- **BİZANS TARİHİ**, Jean-Claude Cheynet, Mart 2008
80- **BARTHES**, Jonathan Culler, Haziran 2008
81- **ŞİZOFRENİ**, Marc-Louis Bourgeois, Haziran 2008
82- **İSLAM**, Dominique Sourdel, Eylül 2008
83- **SANAT KURAMI**, Cynthia Freeland, Eylül 2008
84- **PLATON**, Jean-François Mattéi, Eylül 2008
85- **FEMİNİZM**, Margaret Walters, Ocak 2009
86- **DESCARTES**, Tom Sorell, Ocak 2009
87- **KELTLER**, Venceslas Kruta, Ocak 2009
88- **MAX WEBER**, Laurent Fleury, Temmuz 2009
89- **RETORİK**, Michel Meyer, Temmuz 2009
90- **DEVLET**, Renaud Denoix de Saint Marc, Temmuz 2009
91- **SALSA VE LATİN CAZ**, Isabelle Leymarie, Ocak 2010
92- **FOUCAULT**, Gary Gutting, Ocak 2010
93- **İNSAN HAKLARI**, Andrew Clapham, Ocak 2010
94- **POETİKA**, Michel Jarrety, Mayıs 2010
95- **RUS DEVRİMİ**, S. A. Smith, Mayıs 2010
96- **FOTOĞRAF**, Roger Bellone, Mayıs 2010
97- **GALILEO**, Georges Minois, Ağustos 2010
98- **EPİSTEMOLOJİ**, Hervé Barreau, Ağustos 2010
99- **KEYNES VE KEYNESÇİLİK**, Pierre Delfaud, Ağustos 2010
100- **HEGEL VE HEGELCİLİK**, Jean-François Kervégan, Mart 2011
101- **ERGEN DEPRESYONU**, Henri Chabrol, Mart 2011
102- **MODA**, Dominique Waquet & Marion Laporte, Mart 2011
103- **LOCKE**, John Dunn, Ağustos 2011
104- **KÜRESEL ISINMA**, Mark Maslin, Ağustos 2011
105- **BAROK**, Victor-Lucien Tapié, Ağustos 2011
106- **BHAGAVADGITA**, Anonim, Eylül 2011
107- **HİNDUİZM**, Korhan Kaya, Eylül 2011
108- **İKTİSAT**, Partha Dasgupta, Eylül 2011
109- **SHAKESPEARE**, Germaine Greer, Aralık 2011
110- **SENFONİ**, Rémi Jacobs, Aralık 2011
111- **HUKUK FELSEFESİ**, Michel Troper, Aralık 2011